

MUSINGS

I

'e not to be thrilled by

HALAM'

‘మ్యూజింగ్స్’

MUSINGS

లోపాముద్రసహచర

‘చలం’

Chalan

18 వ కావ్యం

అభిసారికా గ్రంథమాల

మచిలీపట్నం.

అన్ని హక్కులూ రచయితవి.

ఒక రూపాయి.

ఆగస్టు }
1948 }

{ ముద్రణ:
{ మినర్వా ప్రెస్

Dedication

వీ ల గా రి కి

చలం.

MUSINGS

పది అయినట్లుంది. గంటకొట్టాడు. యములాశ్వలాగు పరీక్షకి యిద్దరు పెద్ద మనుషులు తయారై నారు. మేంముగ్గురం యీ గదిలో మూడు గంటలనేపు పడివుండాలి. వార్లు పరీక్ష వ్రాస్తారు. నేను కావాలి. చుట్టూ చూశాను, ఆ కొత్త గదిచుట్టూ. తలుపులు తెరిచిన కైదు. తలుపులోంచి చిన్నదొడ్డి కనపడు తోంది. దొడ్డి గోడ వెనక చెరువు. అవతల గట్టున మురిచెట్టు. నా కుర్చీవీపు వీళ్ళవేపు తిప్పి ఆ చెరువువేపు మొహం తిప్పడానికి వీలుంటే కొంత కన్సోలేషన్. ఆరు గజాలదూరంలో కూచున్న ఆ యిద్దరు నిర్భాగ్యులూ నా పీ కొట్టకుండా చూడడంతప్ప యింకేవనీ నేను చెయ్య కూడవని, అధికారి భగవదాజ్ఞ. నేను చదవకండా మాట్లాడకండా అజ్ఞానిస్తాను. ఆలోచించకండా కలలు కనకండానో!

ఆకలికొన్న మక్కలు ఫుల్లిస్థంకు మీద పడ్డట్టు వాళ్ళిద్దరూ పరీక్ష కాంటాలో మీద పడ్డారు. నా ఆలోచనలో నేను పడ్డాను.

ఈ తోటలో యిన్ని వుడతలూ, గోరింకలూ యెల్లా పోగే నాయో! గోరింకలు విసుగూ విరామం లేకండా నాగుతో వుంటాయి. ఆ శబ్దాలకి ఏమన్నా అర్థం వుందా లేదా? అది వాటి సంభాషణా? వుత్త ఆనందంవల్ల అర్థం లేకండా పలికే శబ్దాలా? తోక లెత్తుకొని చెట్ల చూసుల కగబాకే వుడతల్ని, చెట్లకొమ్మమీదనించి వాటివంక కిందికమానే గోరువంకల్ని కని పెడుతోవుంటే, పీటికేమన్నా కష్టాలూ దుఖాలూ వుంటాయా అనిపిస్తుంది కష్టాలున్నా జ్ఞాపకం వుండవు. ఈ 'మెమరీ' అనేది మనుషులకి యెన్ని లేనిపోని వేదనల్ని తెచ్చిపెట్టింది!

చెరువులోనించి లేచి గోడలు మురిచెట్టుకింద పోగవు తున్నాయి. ఆ చెట్టు వొంగి ఆ గోడలకేసి చూస్తున్నట్టువుంది నాకు. నిజంగా చూస్తుందా? నిన్న నేను మాధవధారకి బెల్లెప్పుడు కొండ మీదికి నా old horse బెళ్ళలేకపోలే దాని మీదనించి దిగి

నడిపించాను. ఆ సైకిల్ నేను దిగిన తరువాత కిచకిచ మంటోంది దోవపాడుగూనా, విట్ట తెక్కుతో. అలిసివచ్చాడు చేతుల్లో యెత్తుకుంటే మక్కువెల్ల మయి నయి లాడదూ తోక అడిస్తో; అట్లా అనిపించింది నాకు. ఏమీ? నాసైకిల్ కి, పదిహేనేళ్ళ స్నేహం గల నా సైకిల్ కి నేను గుర్తు వుండకూడదూ? నేను తన శ్రమని గుర్తించి దిగినందుకు కృతజ్ఞతను చూపకూడదూ? మృగాలకు గుర్తుంటాము. చెట్లకీ తెలుస్తామేమో! వొస్తువులకీ! consciousness కి యెక్కడ నడిగిత గియ్యగలం?

తలుపుదగ్గర నుంచున్న నాపాదాల దగ్గర చల్లగా, మెల్లిగా, వచ్చగన్నేరు పువ్వు వాలింది. ఏం చేస్తానో అని curiosity తో నాకేసి చూస్తున్నట్టుంది దాని మొహం. నా బూడ్సుకాలితో తొక్కుతానేమోనని భయం చూపలేదు. ఈ పువ్వుగర్భంలో యెరుస్తూ వసుస్తూ కలిపినచోటుని చూసినప్పుడల్లా ఏనో, నాకు తెలిసి సంగతులు జ్ఞాపకం వచ్చి సగం బాధిస్తాయి. సగం సంతోషపడతాయి. ఈ రంగుకీ నాకూపున్న సంబంధ మేమిటో! బండరులో ... యాతో స్నేహాని! యిట్లాంటి రంగుచీరే కారణం. ఈనాటి కార్యాలకి యేనాటి ఆకర్షణలో ఇట్లా కారణాలవుతాయి. గడిచినదీ, గడవబోయ్యేదీ ఒక్కటే straight line. అందువల్ల నేనేమో భవిష్యత్తును కొందరు చెప్పగలుగుతారు

ఒక్కొక్క angle నించి చూస్తే, సాధారణపయాలు అడ్డుతంగా వికృతంగా కనబడతాయి. వొంటరిగా కూచోడం అలవాటైనవాడికి, యెప్పుడూ తమ స్వంతపనులలో ఆలోచనల్లో వున్నవారికి తోచని సందేహాలూ సందేహాలూ కనపడతాయి.

రాళ్లనంటి యీ గడలేమిటి? వీటిలోనుంచి ఆ జిగటపదార్థాన్ని మునుపటి పిండుకోడమేమిటి సన్న ధారలుగా! వాటిని గడ్డకట్టించడం-బాంటోంది తిడ్డులాగడం - ఇదంతా తమాసాలేదూ? తొలని పెరుగుచేసిన మొదటిమనిషి యెవరో! అతను అశ్చర్యభండం, అందరి చూడడం. చివరగా మారిందేమోనని భయపడడం -

వదకొండయింది. ఇంకా రెండుగంటలు. నేను గేదెలసంగతి అలోచిస్తావుంటే యీ గదిలోనే ఒకడు హైడ్రాలిక్స్ లెక్కలు కడు తున్నాడు. ఇంకొకడు Banking ని గురించి పేజీలు పేజీలు నింపుతున్నాడు. ఒకేవోట కూచున్నాం ముగ్గురం. మా మాడు మెదళ్ళు మాడు వేరేలోకాల సంచరిస్తున్నాయి. ప్రియమిడి హస్తాల్లో అణిగి అతని కళ్ళలోకి చూస్తూనేవుంది. అలోచనలు యొక్క డున్నా యో యెవరు చెప్పగలరు? ఎందరు యార్ష్యగల భర్తలు, స్త్రీలు దేహాన్ని చేతుల్లో గడుల్లో బంధించి ఆమె మనసుని యేడుత్రమా వదిలపరచలేక బాధపడ్డవాళ్ళు? ఈ లోకంలోని యీ నిరంకుశత్వమూ క్రూరత్వమూ, బలవంతమూ చూసి జాలిపడి యే దేవుడో ఎవ్వరూ పాలించలేని బంధించలేని యీ మహాస్వేచ్ఛకరాన్ని ప్రసాదించాడు మనసుకి !

Human consciousness ని తలుచుకుంటే, తక్కిన consciousness తో పోల్చిచూస్తే ఏమనిపిస్తుందంటే - యీ పురుషులమనెడి ఒక diffused consciousness సమద్రోమనీ, అది క్రమేపీ చిక్కనై concentrate అయినకొద్దీ జడపదార్థాల, వృక్షాల, మృగాల, మానవుల, consciousness గా తయారవుతోందనీ తోస్తున్నది. ఒక దానికొకటి క్షేదంలేదు. అంకా వొకటే. Different stages. విద్యుచ్ఛక్తి అంతటావుంది. కేంద్రీకరిస్తే దీపం వెలిగింది. అట్లానే యీ consciousness ఇంకా చిక్కనైతే కొత్త యింద్రియాల్ని కల్పించుకుని, కొత్త అనుభవాలతో, time లో space లో దూరంగా happen అయ్యే వాటినికూడా అనుభవిస్తుందేమో ! Radio, Television చేసే పనులను మనుష్యుడి మనసే చెయ్యగలదేమో! ఏలోకానో అట్లాంటి జీవులు వుండకూడదా ?

మధ్యాహ్నమాతోంది. గోరింకల గోల అణిగింది. ఏమైతాయో ఎక్కడా కనపడవు పిట్టలు. గేదెలన్నీ నీళ్ళలో చేరాయి మళ్ళీ. నీళ్ళ మీద మూతులు బాచి వదులుతున్న వాటి కళ్ళలోకి చూస్తే సంపూర్ణ మైన సంతృప్తి కనపడుతుంది. ఈ అనందం స్వకౌపమేమిటి? నలుగురిలో, స్నేహంలో, ప్రేమలో, ప్రపంచ సంస్కృత ప్రయతి

అప్పుంటా తనని మైదురచి, తానున్నానని మరిచిపోవడమే అధికమైన అనందం అంటాడు బెల్ట్రాండోరస్సో. కాని నాకటా అనిపించదు. అది పుత్రగణలు వీళ్లలో వదుతునే ఆనందం, మళ్ళీ 'ప్రేమతో తొరుక్కుంటే' గంతులేనే ఆనందమనిపిస్తుంది. ఆనందించేప్పుడు ఆనందమన్నాననే జ్ఞానం కలిగివుండడం అతీతమయిందనుకుంటాను నా జ్ఞానభంవల్ల. కాని యీ 'నేను' అనేది మరచకపోవడంవల్ల చాలా దుష్టనవాజుకూడా కలుగుతాయి. అహం develop అయినవాడికి, మృగాల stage లో ఉత్త feelings మీద, ఇంద్రియానుభవాల మీద ఆధారపడేవారికన్న యెక్కువ సందేహాలు, వ్యసనాలు కలుగుతాయి. కాని అది మార్గంలో ఒక stage అనీ, యీ అహన్ని develop చెయ్యడమే అహన్ని మించగల stage అందుకోడానికి means అనీ అనుకుంటాను. అహం యీ సర్వంలో కలవకూడదు. ఈ సర్వమూ వొచ్చి నా అహంలో కలవాలి.

కేవలచరిత్రకారి దాదామీద కాక్రూలు కూచుని అట్లానే తలజూచి, కళ్లలో నిశ్చలనందమయమైన చూపు పెట్టేవాడు. ఆ చెరువు వంకమానే అనీనే జ్ఞానకం వొస్తోంది.

ఏదో పట్టు కొత్తది వొచ్చి చాలా హాయిగా మాస్తోంది. తన పాటుని తాను విని అనందిస్తోందా? సిండ్విల్లా కథ జ్ఞానకంవొచ్చింది. ఈ క్రమంలో ముగ్గురున్న నన్ను చూసి జాలిపడి యీ రూపాన్ని భరించి మృతులైన నా ఆపులెవరో నన్ను సంతోష పెడుతున్నారు. పీచ్చిక శామిద వాలినప్పుడు, పిల్లలు నాకేసి జాలిగా నిదానంగా చూపినప్పుడు నా వాల్లెవరో నాతో సందేహమివ్వడానికి ప్రోత్సహిస్తున్నట్లుంది.

పిల్ల కుర్రీలమీద కూర్చుని వ్రాయడం, యీ కాయితాలు మేము ఎవరో తెలిపడం, వాళ్లు గీసిన గీతలమీద పిల్ల జీవితాలు ఆధారపడడం?

అలాంటిది దానికి మనకి తీరుబడి, angle of vision వుండదు సాని, వుంటే అన్నీ miracles, అద్భుతాలుగా కనబడతాయి. ఇంకో కోణం నీరది absurd jokes గా తోస్తాయి.

ఈ పక్షి పాట యెట్లా పూపుతోందో... అలా చదివరాల్సి! ఈ కుర్చీలు కూడా ఆ పాటకి చుక్కెబిమ్మన్నాయి. ఏనాడో, యే అర్థా ఆరణ్యాల్లోనో, పేకుమానులై వున్న రోజుల్లో, తమ కాణిశిమిద కూచుని పాటలతో రంజింపచేసిన పక్షుల కుర్రాలు జ్ఞానకం కావడం లేదు కదా యీ కుర్చీలకి? ఒక కవి అప్పుడుంటా “వసంత కాలంలో ప్రతిసారీ ప్రతి కలుపూ, కిటికీ, చూలానూ అన్నీ చిగిర్చాలని ప్రయత్నిస్తాయి” జ్ఞానకం వొస్తున్నాయి.

ఎవరిది? ఎందుకు కాకిరాధ? ఏమిటి అట్లా స్ఫురణలే రావాలని మనసులో గిలగిలలాడే విషయం? తెరువునట్టున యెంత లోంచి చెట్టునీడలోకి నీడలోనించి యెంతదాకి నడుస్తున్న అల్పాయిదీ చూస్తున్నాను నా ఆలోచనల్లో తునిగిపోతా. ఆ అన్యాయ బీపు కనపడదీ. చుక్కల పావడ, తెల్లని ఆఫారం, చక్కని గుండ్రని పచ్చని పోళ్ళు. ఎవరు? ఎవరు? చచ్చిన జ్ఞానకం వొచ్చి, నా రక్తం ఘులుముని ప్రవహించింది. పైకి లేచిన అల విరిగి బీచి మీద పడుచుకున్నట్టు.

అవును అట్లానే వుండేది ... ఇ మొదటిసారి నా కళ్ళపద్మ పూడు. చిన్నది యింకా పన్నెండేళ్లు లేవు. అప్పటికే, రెండు మాటలు మాట్లాడగానే “ఇన్నేళ్ళక్కడ చాక్కున్నావు నాకు కనపడక?” అన్నాను. ఆ మాట నా శంక న్యథానికంగా అంత చిన్నప్పడే చాతనయిందా అని ఆశ్చర్యపడతాను. ఆ నాటినించి ఆరేళ్లు పెద్దదై, పెళ్ళై, తల్లె నాకందక దూరంగా పోయిందానా ఎట్లాగో నాదేదనీ. అంతగాభంగా ప్రేమించే నా హృదయాన్ని విధి Disappoint చేయడమీ, మా యిద్దరికీ మధ్యనున్న తాటకాని అటంకాన్ని యెట్లాగో చొరికించి నాకిస్తుందనీ అనించాను. ఈ నాటికీ పోలేదు అట్లాంటి అక. ఎట్లాగో నేను నాభంగా రోజు ప్రేమని నాకు విధి ప్రపంచమయ్యింది. ఇన్ని నిరాలిమూ, విరహాలూ నాకు వికేతాన్నివ్యతేక పోయిపోయాయి... నా, నిన్ను ఆధారంగా పెట్టుకుని, ఎన్ని కలలు, ఎన్ని కన్నీళ్లు, అప్పుడే విడిచిపో నా

ఈవ్యవస్థ restlessness నా మార్పు రసీకత్వం, అది యింకా
 మౌనంగా అర్థంగాని రోమాన్స్ కి అవకాలూ అన్నీ అన్నింటిలోనూ
 ప్రాచీనతాను, నీ నుందర కాలమూ రిని. అట్లాంటి అందం, పాచా
 తువ్వలూ తేనే కలిపిన దేహపుకాంతిని, నీవెన్నెల చెక్కిళ్ళని, నా
 రక్తాన్ని అగేట్లు చేసే చిరునవ్వుని మళ్ళీ యింతవరకు యెక్కడా
 నేను చూడలేదు. అడవాళ్ళు, నిన్ను కలుచుకుని నీ అందానికి ముర
 వడం, అశ్వర్యపడడం చూశాను. అందమైన వాళ్ళకి ప్రసిద్ధికెక్కిన
 మీ వంశంలో అందమైన దానిని నువ్వు. నువ్వు లేకపోతే పాతా
 లతో పరీక్షలతో బీదర్లతో కంటకమైన నాబాల్యం దుర్భరమై వుం
 డును. నువ్వు నా చక్కవవుంటే, నీతో అడుకుంటున్నానన్న
 మాటేగాని అంతనేమా నీ ఆఫారంలోంచి మెరుస్తూ కనకుడే మెడ
 మీదా, చేతులమీదా, నవ్వే నీ పెదవులమీదనే వుండేది దృష్టి.
 నీవు ఇంకొకరితో తిరిగితే యింకొకరితో మాట్లాడితే భరించలేను.
 నువ్వు నిద్రపోతున్నప్పుడు, నన్నని చీకం కింద వదుకున్న రాత్రులు,
 నిన్ను దగ్గరగా అడుచుకుంటూ గడిపిన గడియాలన్నీ తెల్లవారి వెలు
 తురు కిటికీలోంచి మీదవడి నన్ను దూరంగా జరిపిందాకా, నీ నవ
 కోమలత్వంతో నేను పడ్డ శ్రమ నీకు తెలీదు. నీ అందాన్ని ఏం
 చేసుకోవాలో నాకింకా తెలీదు అప్పటికి. కోరిక మెరిసే జరీ
 వస్త్రం దొరికినట్టు. నిన్ను పెళ్ళిచేసుకోవాలనివుంది. నీతో చెపితే
 నవ్వుతావనీ, ఇంక నాతో మాట్లాడవనీ భయం. 'మూర్ఖుడా, అధ్యం
 తరాలు నీకు తెలీవా?' అని అంటావేమోనని సిగ్గు. కాని నా అశకు
 అంతంలేదు. విధిలో విశ్వాసం ఆమోఘం. ఎన్నడూ నా వాంఛని
 నీకు తెలీనియ్యలేదు. ఎన్నడూ చెప్పను: కాని నీ కళ్ళలోని నవ్వుని
 చూసినప్పుడు, మన చిన్నతనాన్ని కలుచుకున్నప్పుడు, నీ పెదవుల్లో
 జాలిని గుత్తించినప్పుడు, నా తోర్కెలు నా నిరాశలు, నీకు తెలు
 మనా అని సంజేహపడతా నీవాడు. ఎప్పుడూ నిన్నెందుకు పొంట
 తిగా అత్కుపాత్యువాణ్ణో, నువ్వు మళ్ళీ కదలకండా, నిన్ను నవ్వి
 పో entertain చేస్తో గంటలకోలది యెందుకు మానో పెట్టుకునే
 మాణ్ణో అ నాడు నీకు తెలీదు, పువ్వుకా నాకు తెలీదు. ఏమిటి

నా నంక అట్లా చూస్తానని నవ్వుడిగితే నాకు మర్యం ఏం తెలుసు జబాబు? బ్రతుక్కు తరం యింకా బాల్కు పాచల కిందనించి పెనుగు లాడుతోంది యాచభారణకోసం.

స్తంభంపక్కన ఆమెని మద్దుపెట్టుకుంటోవుంటే చూసి, భ్రమపడ్డారు. “నేను పెళ్ళిచేసుకుంటాను.” అని ఆరవసోయి సిగ్గుతో నోరుమూసుకున్నాను. ఆ మాట అంటే ఆకాశం నెత్తిన విరిగినదుకుందని తెలుసు. ఇంక ఆమెని జన్మలో చూడనీరని. మేము తిరిగిన కాలవగట్టు మేము కూచున్న చెట్లనీడలు, సముద్ర తీరాలు, కొండరాళ్లు అన్నీ యింకా మమ్మన్ని జ్ఞాపకమందుకున్నా యేమో!

పన్నెండయింది. పీట్టి యింకా అట్లానే పాడుతోంది. నా తెల్లచొక్కా చుక్కల పావడా గట్టుకింద రోడ్డులో నా ... గ డీవితవధంలో మాయమైనట్టే మాయమైనాయి. ఆ పీట్టి పాటనివింటో ఉంటే మేరీ ఓబెరాన్ మొన్న ఫిలింలో పాడిన పాట జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆమె పాట వింటోవుంటే నాకు స్వర్గంనించి దిగివచ్చిన వట్టి పాడుతున్నట్టుంది. ఈ బ్రజల్ని ఒక్క నిమిషం దేవవాయు వులలో వోలలాడించడానికి. కాని ఆమె నన్నుగా పీట్టలాగు దీర్ఘం తీస్తోవుంటే నా బెంచిపోదరులు, కూతలుకూసి వెక్కిరించడం ప్రారంభించారు. ఆ సంగీతం వీళ్ళచేవులకి అలవాటుకానిదే కావచ్చు. అయినా వాళ్లు కొంచెం నిదానించి ఆలోచించరు. ఆ ఫిల్మ్ పేరు వడ్డది. దకావతారాలకీ, లవకుళలకీ, అలవాటుపడ్డవాళ్ళకీ కూడా వూపిరి తిరక్కుండా అద్భుతంగా act చేస్తోంది ఆమె. శ్రతి చిన్ని వద్దతి యెంతో అనుభవంమీద ఆలోచనమీద యిమిడ్చివుంటారు ఆ ఫిల్మ్ కి. అల్లా ఆ చొక్క పాటని యెంతగొప్పది కాకపోతే పాడించి వుంటారు! సానుభూతితో విని చూద్దామనే జ్ఞానంలేదు. ఆ సంగీ తాన్ని యిప్పువదే వాళ్లున్నారేమో, మన కూతలు కలవడం అన్యాయమేమో అనే సందేహమన్నారాదు. అంతేకాదు ప్రేమకోసం కథానాయిక నిప్పులోంచి నడిచే struggles కవచుస్తోవుంటే అర్థం గాక చికిగా వత్తుతాను. చుట్టూరిలో చదువు పడుతుంటే సంగృహ్యత.

నానాకా క్షామం గుక్కపిరక్కలూడా కొడితేనేగాని emotion
 యొక్కదు ఆ బుర్రోల్లోకి. ఆ heroine కళ్ళలో పరిదర్శించే ప్రేమని
 పెరిగినంగా అర్థంచేసుకుని నీతివట్టులుపయోగించి judge చేసే
 యాభవలలో పేర్చు చచ్చిపోయింది. ఈ దేశానికి పాతివ్రత్యమే
 మిగిలింది. art అంతకొందింది. పాతపుస్తకాల్లో అంత మృదువైన
 ఘట్టాలు వ్రుడవట్టి, పాతజేవాలయాల్లో అంత వికాలమైన కళ్ళ కన
 చుకుతో వ్రుడవట్టి, యింకా యీ దేశంలో యే నలుగురో రసికులు
 మిగలబట్టి కాని యీనాడు యీ దేశం సముద్రంలోకి కుంగిపోలేనా
 త్రం లోకానికేం నష్టం?

పన్నెండు చాటింది. నీడల్ని మచ్చిచెట్టు దగ్గరిగా లాక్కుంది.
 నీళ్ళు మరీ నీలంగా కనబడుతున్నాయి. చెరువు మీదనించి కిరణాలు
 కొంచెం యేటవాలుగా పేరుస్తున్నాయి. గేదెలు కళ్ళు మూకాయి
 తన్నయంలో. రోడ్డుమీద మనుష్య సంచారం లేదు. పాడేపిట్ట
 యొగిరిపోయింది. గాలి వేపచెట్టు మధ్యకూచుంది. నీతాఫలంకాయ
 యొండని ముడించి తింటోంది. ఇద్దరు పరీక్షార్థులూ, పూరికే బడికేస్తు
 న్నారు. నేను కామిలా యీ ప్రపంచానికి! కనీ, Philosopher చలం
 Dreamer! నీగతి యిట్లా పట్టించా చివరికి? చంద్రసదనాల విహరి
 ద్దామనీ, అవ్వరసలను లాలిద్దామనీ, ఈవ్వరుల్లే పర్శిద్దామనీ పూహ
 లల్లే సువ్ర గంటకి రూపాయికోసం యీ చెట్టిచాకిరికి పూనావా?
 మాడుగంటలు సువ్ర వ్రాసిన యీ వ్యాసానికి ప్రితిఫలం పత్రి
 కల్లో చివాట్లా!

ఈ మామేమిటి! యీ మామ్యరేమిటి? యీ కుర్చీయేమిటి?
 నేగా కలమా కనిక్యమావా? చెరువులో గొల్లపిల్లల వలె గేదెపిత్త
 పక్క అడరామా? గాలం తీసుకుని నడియోట్లోనే ముగ్ధులూడల
 మధ్య చుకుకోరామా? గోపిపెట్టి కేంద్ర లెక్కపెట్టుకుంటో, మురిగే
 పక్కల్ని కూసి చిత్తుతో, సిద్ధులంటి తిరుగరామా? ఆ మాధవధార
 దగ్గర పాతుకున్న తానుకూతురాళ్ళతో కలిసిపోరామా? ఇంతకన్న
 యొక్కానా చిత్తుతో వ్రుడుచుంది అక్కడ సువ్రతేస్తున్న భవాకళ్ళ

మేమిటి? విదురూపాయలా? పాయంతాగిని? సినిమా? డబ్బులా!
నీ ఖర్చుం!

ఇట్లాంటి యెరిదాకాలపు మధ్యాహ్నంలే, నేనూ...తా మా పెట్టిబండి పాకలో విడిచి వుంటే దాంట్ యెక్కో కూచునేవాళ్ళూ. ఏమేమో ప్రియమైన వృద్ధక్యాలు ఆ మెకి తెలియచెయ్యాలని వుండేది. తాని యిప్పుటిమల్లే కవిత్వపు వాక్యాలు నోటికి చప్పున అందేవికావు. ఆ పాకా, ఆ బండి చీకట్లో నాతో యెందుకంత వోపికగా గంటల కొలది కూచునేదో! చెడతానని అంటుందని భయం. ఆమె బుజానికి బండీకి మధ్య నా వేలు నలుగుతోంది. ఆమెకాట్టు నా మెడమీద గిరిగింతలు పెడుతోంది. కర్ణుడిలాగు ధీరంగా కదలక కూచున్నాను. మెల్లిగా నా మెడకింద ఆమె పెదములు కదిలాయి. అది ముద్దు అవునా కాదాఅని యీనాటికీ తర్కించుకుంటోవున్నాను. అడుగుదామా అనుకుంటాను ఆమెని. మర్యాదస్తుకాలు, పెద్దకుటుంబానికి అధికారి యామంటుంది?

నా చెంప తడి అయింది.

“ఎందుకు ఎందుకు...తా”

“ఎందుకు మరి నీకు—నామీద యంత ప్రేమ?”

ఈ పాతికేళ్ళూ నన్ను అగ్నిలో, అమృతంలో, మళ్ళలో, మేఘాల్లో లాగి, తిప్పి అదిమిన చేతులూ, పెదవులూ చూపుల్ని వీటినన్నిటినీ చక్కకి తొలగించి మృదువుగా చవిత్తంగా నన్ను యిట్లాంటి మధ్యాహ్నం మే మవ్వడిగిన పక్క పగిలి మధ్యాహ్నం నాకు వినవడి నరాల్ని యుల్లుమనిపించి wonder చేసేట్టు చేస్తుంది.

వొంటిగంటు అమ్మా! విడుదల.

మొదట చదివేటానికి వాస్తవం లేదు, కాని మామనానా, ఈ పరిణామాలకు అనుగుణంగా వ్యవహరించే యోగ్యతను బాధో, లేక విశ్వప్రాప్త్యావేశంగా కానికానికాని యోగ్యతను బాధో నిర్ణయించుకోలేకండావున్నాను. ఈకావలి కాయదంబోని యీ అనుమానంలో నైతిక సీతత్వం స్ఫురిస్తుంది. "మీరు దొంగలు. మీకు నీతి లేదు. నేను చాలా నీతివంతుణ్ణి. మీ దొంగతనాలు వట్టిచీరేస్తున్నాయి ఇక్కడ మామనానా, అంటున్నట్లుంటుంది. వాళ్లు తలెత్తి వానకమానీ, మళ్ళీ తలవంచించి ప్రాప్త్యావేశం, అక్కడ మానోదం సిగ్గు వస్తుంది. విశ్వంధరూ యెవరివివిధ వాళ్లుంటారు. పనిలేనివాణ్ణి, ఎవరితోనూ యే సంబంధంలేనివాణ్ణి, పైగా విరోధిని నేనే. పరదేశంలో భాగం కానివారో యేకాగ్రత మామనానా అంటుంది. నిశ్చలంగా పనిలేకండా ముఖంగా మానోదం రెండురకాల వాళ్ళకే చాతనవుతుంది—చతువులకు—చతువులకు—పైపెచ్చు, వాలోటి టీచర్లకు—ఇట్లా మానో పెట్టిమమ్మల్ని చతువుల వైయ్యలేదుకాని—చతువులంతగోప్ప చెయ్యలేదు. చతువులకు మామనానా.

కా మొదటనే పనిలేదు, పనిలే ఆ ప్రయత్నంగా 'Day dreaming' పనిలేకండా చదివేటాను. నన్ను కానికానికాని ఏం బాధో?

ఎందుకు యీ యాతన? ఆ పిల్లలు ఆ ప్రశ్నల్ని పొగతీసి పొగతీసి అట్లా లేచిపోని ప్రత్యుత్తరాలు వ్రాయడం, నేనీకూర్చాన్ని భరించలేక చూడంలో పట్టవరే కొట్టుకోవడం? ఎందుకోసం? పిచ్చాళ్ళకి, యెచ్చెళ్ళకి యీ లోకం ఇట్లాంటి అనర్థాలనించి రైటు వస్తుంది? పైగా యింత సీతత్వంలో బాధలో నేర్చుకునే విద్య, యీకావలికానికాని కొలిచే భావం, మమకారం మొదలైనవి వలెనంది, లోకాన్ని చతువులస్తుంది.

ఏమో, కాగరికతంటారు. అంధిపోట్లు, రోనాలు, వండ్లలు, మోములు, అన్నీ తగ్గాయి. ప్రజలు పోషకమునుకూర్చుంటారు. కాని యీ మూళ్లు, యీ పరిశీలు, యీ జైలు కామరాలు, శిక్షాశాలలు, కోర్టులు, బ్యాంకులు-ఫ్యాక్టరీలు-యెంత కానివ్వకూ, వెంట అర్థవిహీనమైన శ్రమ-యీ శుటిళ్లు-యీ, నడక-వదులు-యెన్నటికి మానవకాలికి విముక్తి !

ఉండి, ఉండి, యీ కానిలివృత్తిని భరింపలేక ఒక్క-జరుపు అరిచి, యీ విద్యనీ, యీ పరిశీలనకూర్చి కలకాలా నీటి, జైటి పారిపోవాలనిపిస్తుంది. ఎప్పుడో యీ నిగ్గనక కి అల్లుమైపోయి, బాధ అమితమై, అట్లాంటి వురుతవం చేస్తూనే ఉంది. 'ఏదీ' అని ఒక్కమాటతో నాపేరు కొట్టేస్తారు. నాకుంటే కాళ్లు, నాగన్న నుకుమారమైన ఆశ్రులు కలకారు, ఆశోగ్యవనియి. ఎంతగా యీ తిరగబడి లోకానికి పిచ్చివారై నారు కాదు ! కానివర్తం నకాల్లో యింకి, లోక మార్గశ్యాన్ని చూచి ఇంకి, యే అల్లువలలోనూ, దేవుడిలోనూ నమ్మకంలేక-నేనింకా యిట్లా యీ విద్యక పేకా వృత్తిలో నిలిచివున్నాను.

ఉరికి కారణం లేకందానే ఇరిగిన పంగళులూ, తెలివిన ధుమ మ్మలూ తటాలున జ్ఞాపకం వస్తారు. ఎందుకా అని యోచిస్తే చెప్పలేను. మెదడులో ఆ Cell కదులుకుందో యేమో ! లేక నేను చూసే మొహాలో ఎదో పోలిక నాకు తెలికందానే ఆ పోలికలు చూపుకుందో ! లేక యీ గాలిలో, ఎండలో, చెట్లలో, ఎదో ఆ నాటి పోలికతోచి, ఆ విషయాలన్నీ మురిస్తాయో ! అట్లా జ్ఞాపక మొచ్చింది. బంగారమ్మ.

నేను పసివాణ్ణి అంటే, యెనిమిదేళ్లు. ఆమెకి యెర్రచేయ్లు. ఆమెని చూసిన మొదటి నిమిషాన్నే అప్పుడే మళ్లీ భక్తికిలిగింది ఆమె పొందర్యం మీద.

నేను నిద్రపోయేటప్పుడు వికలుకగా, కచ్చివచ్చి నాగిరిన. అక్కడ నుంచి పిదపివుంటేది. పొద్దున్నే బడివుండకే పోయినతో. నేను తీసే, నా విమలశీతలకి ప్రధమదర్శనం అక్కర్లే. ఆమెని అక్కర్లే

'ప్రేమించాను. పద్మంలో నుంచుని కనపడేది నిశ్చలమైన
 నీటితరంగం. ఆ పద్మంలో లేక ఎరుపురంగు తలుచుకుంటే యీశాదూ
 ఏశాదూ నా మనసు యీ దృశ్యప్రపంచాన్ని వదిలి, యేదో సగం
 యెరిగినదీ, యెరుగరానిదీ ఐన యేదో వివిధవర్ణాల నూత్నప్రపం
 చాన్ని అందు కోవాలని కాభవకుతుంది. మరి చిత్రకారుడు ఆ
 పుష్పంలో ఏ అనుభవాన్ని నూచించాడో! పద్మం చూస్తేనే నా
 కేదో మధురమైన అసాధారణమైన పరిమళం తట్టుకుంది. అందు
 వల్లనే ఆలోచిస్తాను. ఇంతకు పూర్వజన్మ వుండిగావును; లేక పూర్వ
 లోకాలు వున్నాయగావును అక్కణ్ణించి తెచ్చుకున్నావేమీ యీ
 జ్ఞానకాన్ని! అంతకున్న కారణం కనపడదు. ఉంటే Psycho-
 analysis కనిపెట్టి చెప్పాలి. ఆ లక్ష్మి ఆ పద్మంలోని భాగంలాగు
 తోచేది. ఆ యోగ్రని నీరనే ముద్రించక, ఆ పద్మంరంగులోనే ఆమె
 దేవాన్ని కలిపేసి వుంటే!

బంగారమ్మని చూడగానే నాకు నా చిరపరిచితురాలు
 లక్ష్మి జ్ఞానకం వచ్చి, బంగారమ్మని ప్రేమించాను. కొన్నిరోజులు
 తలుపు సందుల్నించి, కొన్నిరోజులు, నూనాళ్ళ కాళ్ళ సందుల్నించి
 ఆమె ముఖంమీది చిరువ్యవస్థతో అడుకున్నాను. అంత చిన్నతనం
 లోనే నా పురుషత్వం నన్ను సిగ్గుపెట్టి బాధించేది. అసిగ్గువల్లనే
 ఎన్నో అసందాలు పోగొట్టుకున్నా నా అని దిగులువేస్తుంది. ఆమెకి
 సంతోషమే, సగం చాక్కునే నా ముహూర్తంలో దోబూచులాడడం!
 నన్ను మరిచి చక్కస్రీలతో ఆమె మట్టాడితే తలుపుకి ముఖాన్నా
 నించి కాభ వడేవాణ్ణి. ఆచిన్న కరీరంలో పురుష హృదయం జెలసే
 అంతురాలు అప్పుడే. ఎటాగో ఒక రోజు ఆమె నొళ్ళో వున్నాను.
 నన్ను మరిచి ఆమె నవ్వుతోంది, చుట్టూ స్త్రీలతో. ఆమె చుట్టూ
 మోగేవారు ప్రియ. ఆమె సొందర్యానికి సంపద సాయపడ్డది. నా
 లక్ష్మి! ఎన్నీ చూపులతో కాగేవారు ఆమెని-ఆ దేహకాంతి, బంగా
 రపు మెరుగు, అధిక్యత కోసం వడే తగువును. నొళ్ళో మంచున్న
 చాలుదీ వృద్ధులలో అర్థం కానిదీ, భయం కలిగించేదీ, సగం కళ్ళు
 విప్పకున్నదీ, అయిన 'emotions' ని ఆమె యెరుగదు. నా చెయ్యి

అమె కంఠాన్నీ, చంపల్నీ, 'explore' చెయ్యడం, వాకర్సు పైకెత్తి
అమె చిరునవ్వు కోసం నేను వెతకడం అమె యెరగదు. నీ వెనయి?
అనేక స్త్రీ పురుష వృద్ధులూల్నించి ఆరాధనని నిరంతరమూ పొందే
ఆ లావణ్యవిగ్రహానికి నా పెరి మమత యేం లక్ష్యం?

వాకరీరానికి వయసు అతి అల్పం. ఏ ఆకర్షణా జ్ఞానమూ లేవు.
కాని యీ వృద్ధయం! ఎన్ని జన్మాల అనుభవాన్నో, యెన్ని అనుభ
వాల ఫలాన్నో, యెన్ని ప్రణయాల అగ్నితో వెంట తెచ్చుకుంది
గావును!

వృద్ధయం-పాపం! తనబాధ తనకే తెలియని నా పసివృద్ధ
యం-అమెనించి యేం కోరుతోందో యెరగని ఆ వృద్ధయం-అమె
చుట్టూ మూగి చీకట్లో గోళ్ళుగానం విన్నవాలివరె అర్థంకాని తపన
పడ్డది. ఆనాటినించి నిలిచింది బంగారమ్మ నా జీవితపథంలో మొదటి
ప్రణయజ్యోతిగా. ఏరూపాన్నెకా అప్రయత్నంగా అమె సొంద
ర్యంతో పోల్చి తూస్తూంది నా మనసు.

ఈ జన్మలో అక్షి కళ్ళకింది పద్మంవరె వచ్చే జన్మలో
బంగారమ్మ న్యరూపం నాకు కళాదర్శమై, ఎట్లా మనసులోకి
వచ్చిందో అర్థంకాక, బాధ పెడుతుంది గావును!

ఈ పేర్మలో యిన్ని mysterious influences పెట్టుకుని
నాటి పక్షాంతలాని అప్పుడప్పుడు అందుకోగలిగిన నేను, కథలలో
స్త్రీ వ్యక్తుల్ని సృష్టించ వ్రాయెత్తిస్తే, ఎందుకర్థమవుతాయో, యీ
పశువులకి!

నా పూర్వ నుకృతంవల్ల యీనాడు నాకంటికి యెదురుగా,
యీ బల్లల మధ్యనించి, వొంగిన పిల్లల పిచ్చి కలల మీదనించి, స్కూలు
తోట కనిపిస్తోంది. ఈ ప్రేయసింగు స్కూల్లోంచి వచ్చా,
స్వేచ్ఛా, విశ్వాసమూ, ధైర్యమూ, అందమూ, తరమ గలిగారు.
చాలా పాఠశాలల్లో గాలినీ, వెలుతురునీ కూడా బహిష్కరించారు.
(ఒక్క యీ ప్రేయసింగు స్కూల్లోమీటి అన్ని బళ్లలోనూ యింతే)
కాని యీ చెట్టు, యీ యెరడ, గడ్డి, గాల్చీ, యెట్లాగో అధికార్ల
అజ్ఞల్ని తప్పించుకుని దొంగతనంనా జీవించుకున్నాయి. పుంసుల

క్రొత్తమధ్య కుక్కరని తొట్టిలో కూర్చుంటున్నది గడ్డి ముతలో
 కట్టింది. ఆ గడ్డిమధ్య కుక్కరని యొరని పువ్వు గాలిలో పూగుకూ
 ంతినిన వాద్యమిది అని చూడండి. అప్పుడే కొత్తగా భూమిని
 బద్దలచేమనది, బాబా ప్పుత్తి, ఎండకి, చెట్లకి, చూసి నకనకనపువ్వుతో
 తమకూడా బతుకుతోకి దూకానకే సంకోచంతో గంతులువేసి ఆడు
 తోంది. ఈ రిద్దనుచూచి చుట్టూ పువ్వు ముసలమ్మ చెట్టు బోసి చిగుళ్లు
 బైటపెట్టి అవందిస్తున్నాయి. మన అనుభవానికి అందదు గనక మనకి
 తెలియకాని, చెట్లకి జన్మవల్ల, వృద్ధివల్ల, అహారంవల్ల అనందం వుండదా?
 తనకిది ఏమి తెలియ. కాని పాటుతాగి, గాలితిగిరి, అనందించదా?
 విదానింది, తిరిగి నా పానుభూతితో పరీక్షిస్తే. యీ వృక్షాల మనో
 భావాల్ని చూడవట్టుగలం. చెట్లకి ప్రాణమో, కాదా లేవుగనక వాటిని
 విడచుకొని నిశ్చలంగా నిశ్చయంగా తెలిపినట్టు వాదించేవాళ్లని
 చూస్తే అనూభూతిస్తుంది. మంచో, చెప్పాలూ, గాలి, వానా చెట్లకి
 యిచ్చే అనంతాన్ని చూడనికాదు అందుడే.

అట్లాగే ఆ పువ్వుకేసి చూచి కలులు కంటున్నాను. ఎండ
 తెలుస్తోంది యొరనిశకులమిద. భూమికి గాలుతగిలిచే పైకివచ్చిన
 రక్తపుమక్కలానుంది పువ్వు! ఆ పువ్వుని చూస్తే విశ్వనాథ పర్య
 వాతాయనగాయ ఏమని వర్ణించి వుంటాలో?

ఇట్లా అలాగిస్తూ పువ్వు గంట కొట్టారు. గడియారం మెల్లి
 గా తిరిగింది. చిత్తూరు రైలు చుకాలవలె. నా స్వచ్ఛానందంలో
 పువ్వుకే మరిచి నా గతికే మరిచి బైటికి పరిగెత్తాను. మంచిదిట్లు
 కానాను. ఏం చెయ్యను? చింగవాకూల చుందికొమ్మ పొదాల్పయ
 నెహం. చూడాలి బోయి ఆ పేనెత్తి చేస్తున్నాను.

కాని ఏమిటా బోయన అనందం? ఆ యొరని పువ్వు!
 కొట్టాలికి పరిగెత్తాను. ఆ తొట్టిమధ్య గడ్డిలో ముగిస్తూ ఎకరో వుండ
 నట్టి పూతిన యొరని కాయలం కనబడది. అది నన్ను చెడుగం
 ంతానో మనెట్టిక పువ్వు.

ప్రాణం చిత్తమూయి, సిగ్గుపింది. ఆ కలని నేను అట్లాగే
 నిద్రల వుండకూడదా? కాదులేదు కాని నిద్రయిన పువ్వు మిక్కిలం

అసంపాన్నరతా యవ్విందికదా మారాన్నింది! చాన్ని అట్లానే
 వొదిలి వుండకూడదా? జ్ఞానం, నర్తనం అని దేవుళ్ళాడతాడు యో
 గ్యులూ, సిరివయలూ! సౌందర్యాన్ని అనందకరమైన భావించుకుంటే
 జ్ఞానం యేం లాభం? వ్యభిచారిణి ప్రేమ తనదేనని మోసపోతు
 భర్త, ఇంకొకడికి పుట్టిన బిడ్డని తనదేనని ప్రేమించే తండ్రి, లోక
 మంతా తన అబ్బలమీదనే నడుస్తోందని గర్విం చే అధికారి, తానీ
 వొళ్ళునుండి చచ్చినవాళ్లు బతికివుత్తారని పురటపాంచే దుబ్బా
 కుండు, పిళ్ళందరికీ వాస్తవజ్ఞానం యేం వుపయోగం? ఈ లోకమంతా
 అకాశ్వతమని బోధించే వుపనిషత్తులు; స్త్రీ సౌందర్యం రక్తహార
 మని లోక పుట్టించ మానే నీతికావ్యాలు; నక్షత్రాలు, మామిడి
 పుత్ర నిర్జీవత్వ చావులని నిరూపించే మాతన కాస్త్రము; గంగన
 ధరించి యెద్దునెక్కే కంకరలు వుత్త చిత్తధ్రువ అని బోధించే
 rationalists—పిళ్ళందరూ యెంత సౌందర్యాన్ని మింగేకారు?

విరక్తి! విరక్తి! కొడుకెవడు, తల్లెవరు? భార్య యెవరు?
 అంతా మాయ! అని రత్యాలు పాడి, యీ లోకమెళ్ళాన్నీ ధ్వంసం
 చెయ్యాలని మానే జగతివాణ్ణి కల్పించెయ్యాలి. నిజంగా అక్కడ
 పువ్వుంటేనేం? కాయితంవుండ వుంటేనేం? నాన అనంద మిచ్చే
 వస్తువు ఏదై తేనేం? అట్లా మానుకుంటే, నిజమైన పువ్వు, నివ
 యంలోకూడా ఆ యెర్రతనమూ ఆ మృదుత్వమూ నా మనసు కల్పిం
 చుకున్న సుకాలే. అసుకాలు నా మనసుని. పువ్వులో వున్నాయా?
 ఈ సంచేంద్రియాలే యీ దుబ్బాన్ని, భయాన్ని, యీ జగిలంత
 జ్ఞానాన్నీ కల్పించాయి. మనసు వాటి యంద్రజాలాలకి తోబడి
 కలలు కంటోంది. ఎందుకూ నిద్రలేవడం? కానీ యీ యెంద్రియ
 లకే అబ్బలు పెట్టగల మనసేవుంటే! అసంపానభవాన్నీ తెప్పించు
 కోగల మనసే వుంటే! అదే నీమా స్వర్గం! ఒక కది

మళ్ళలా గులాబిపువ్వు వుండే అని అక్కర్లే పోటీ, యింకో
 కది

గులాబిపువ్వు మట్టా మళ్ళక్కాయే అని రోడుస్తాడు

౧. తాను చక్కని దీక్షని గర్వింపచేసిన నమస్తామహారాటా జనుగు
 కున్నాయనే భ్రమలో బడికే పిచ్చివాడికన్న అదృష్టవంతు డుండడు.
 నిజమైన మహారాజా రాజరికం ఎంతమాత్రం వాస్తవం? తాను రాజా
 ననే జ్ఞానం అధికారం భవం వున్నాయనే జ్ఞాపకమే కదా అతని కా
 అనందాన్ని చేసింది. నిద్రలో రాజాకి జోగికి భేదంలేదు. అది పిచ్చి
 వాడికి వున్నాయి. ఇంగ్లీషులో ఒక కవి తన మనోభ్రమచందలో
 ఎన్నో యోగరాలు పాటం తనకింద వుండని వ్రాశాడు. కృష్ణకాస్త్రీ
 తన ప్రయోగాల్ని హృదయ రాజ్యాల్ని యేలుకుందాం రమ్మని ఆహ్వా
 నించాడు. బైట వొస్తువు లేనిదే దానినించి రాగల అనందాన్ని
 కల్పించుకోగల మననే వుంటే అది యెంత అదృష్టం! కాని సామా
 న్యమానవులకి యీ illusions, self-deceptions చాలా అవసరం.
 లోకానికి అవసరమైన ఘనకార్యాలు చేస్తున్నామనీ, కాలం అంత
 మర్యాదాకా తీరివగల పుస్తకాలు వ్రాస్తున్నామనీ, తమని చూసి
 లోకమంతా మెచ్చుకుంటున్నారనీ, భయపడుతున్నారనీ, తాము
 తక్కిన మనుషులకంటే వున్నకులమనీ నిరంతరమూ మోసపోవడానికి
 వీలయ్యే రంగుల ఇంద్రజాల వస్త్రాల్ని కప్పాడు లోకం మీద చేవుడు.
 అట్లాకాకుండా అసలు basic principles దగ్గరికి తరచి చూడగలి
 గితే యేం మిగులుకుందో, కూశ్యమో, పరమబోధోదాన్ని భరించ
 గలరా వ్రోజు! తల్లి, దేశం, పుణ్యం, కౌర్యం యీ సెన్సిమేంటుస్
 అన్నీ మాయేకదా! కాని ప్రపంచం వాటిమీదే వదుస్తోంది. అది
 లేకండా ఒక్కనిమనం నిలవదు.

మొన్న సముద్రం వొడ్డున కూచుని పడమట మెరిసే చుక్కని
 చూసి కుక్రడిమీద పెల్లీవ్రాసిన పద్యాలూ అదే జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని
 సాయంత్రముండా మురికాను. గంటపా ఆ సత్కర్మం కిందికి జారక
 లోలే అమమానంకలిగి తర్కంప్రారంభిస్తే అది ఆకాశానికెత్తిన
 నీటికూ దీనమని తేలింది. మన ఆనందమంతా యింతేనేమో! మన
 బాధలూ ఇంతే. సంభవించని బాధలు కాబోతున్నాయనే భయంతో
 వేదనలో కుమిలే వారెందరు లేరు? బాధ మాయ అని తెలుసుకో
 గలిగితే బాధలే వుండనేమో! జ్ఞానంవల్ల ముఖమఖాలకన్నిటికీ అదే

కుడై పరబ్రహ్మ స్వరూపంలో వికృతరూపాడని వేదాంతుల వాదనో నుఖదుష్కాలు లేకండావుండే స్థితి యేం నుఖనూ అనుకుంటాను. బాధలోకూడా ఆనందం కనపడుతుంది నాకు. ఈ వేదాంతులకి ఆనందంలో బాధ కనపడుతుంది. బాధలు తాత్కాలికాలు. మనుష్యుల మూర్ఖత్వంవల్లా, దేవుడి త్పరత్వంవల్లా కలిగాయి. కొన్ని యుగాలలో వీటినన్నిటినీ నిర్మూలించబోతున్నామని నా కలలు. ఈ ఆనందమంతా నూయి. దీన్ని నమ్మకుంటే బాధ తప్పదు. లోకం రాసురాసు అధోగతికి నడుస్తోంది. విరక్తిని సంపాదించమని వాళ్ళ ఫోష.

‘నైకాలజీ’ పరీకారమైనా యీ నుఖదుష్కాలు మన వరాల సంచలనం చేతనే కలుగుతున్నాయి. బహిష్కరణచర్యం లేకండానే వరాల సంచలనం కల్పించుకోగల శక్తిగలవాడికి యిష్టానుసారం ఆనందం కలుగుతుందికదా! అదేలాగుంది యోగానందానికి రహస్యం.

ఈశ్వరుణ్ణి చూశామనీ, చరమానంద మనుభవించామనీ, అనే యీ రుషుల ఆధ్యాత్మికానుభవమంతా ఈ వరాల సంచలనమేనేమో! దేవుడైనా మెదడులో పుట్టకలిసిందేగా!

నియమాలు, నియమాలంటారే అదంతా చాలామటుకు saving
one's face. నిజమైన నియమాలు మనస్సుల్లోనే వుంటాయి. కాని
లైటింగ్ రావు. కనక అవసరమైనప్పుడు, ఎవరికీ తెలకండానే వాటిని
నులభంగా వొడులుకోగలరు. కాని యే నియమాలకై మనిషి పగిసిది
కాక్కడో వాటిని వొడులుకోలేడు మనిషి. అంటే ఆ కీర్తిని మాపు
కోలేడు. దాత అనే కీర్తిని పొందిన మనిషికి యాచకుణ్ణి పామ్మనే
ధైర్యం వుండదు. మనసి, మన నియమాల్ని ప్రపంచమంతా చూస్తు
న్నారనీ, గౌరవిస్తున్నారనీ. అనుకుని ఆ పీఠంనించి యొక్కడ చ్యుతి
కలుగుతుందోనని భయపడి 'నియమం, నియమం చాలా వున్నతమైనది.
దాన్ని తప్పుకూడదని సమర్థించుకుంటారు. అట్లానే చాలమంది
నియమాలు వారి అవసరం కొద్దీ, సమ్యకాలకొద్దీ వారు ఏర్పరచుకున్న
విగాక పగిలు వారిపైన విధించినవి వి వుంటాయి.

నిజమలోచిస్తే మనని గురించి చాలా కొద్దిమంది - అది
కూడా యే నిమిషాన్నో తలుచుకుంటారు. మనని ఎక్కువగా తలుచు
కునేవారు మనని ద్వేషించేవారై వుంటారు. కాని మన మనమి
ప్రపంచమంతా మన కార్యాలూ ఆలోచనలూ పగితి నిమిషమూ కని
పెడుతున్నట్టే వుంటుంది. ప్రజలు అధర్మాలూ, అవినీతులు, అనేవి
చాలా వాళ్లకి ఏ పనులు చెయ్యడానికి ధైర్యం లేదో అవి వి వుం
టాయి. వాటిని సమర్థించుకోడానికి కాస్త్రాలని సాక్ష్యం తెచ్చు
కుంటారు. తమకి ఇష్టమైనవి కాస్త్రాలు నిక్షేధించినా, చెయ్యడం
మానరు. తమకి చెయ్యడానికి ధైర్యం లేననీ, ఇష్టం లేననీ, మాని,
ఆ సేవం కాస్త్రాలమీదో పెద్దలమీదో తోస్తారు. కొంచెం సాధన
కలవాళ్లు ప్రపంచమేమన్నాసరే తాము తప్పుమకున్నవి వొదిలే ధైర్యం
కలిగి వుంటారు. కాని తాము మందినమకున్ననీ నియమాలనుకున్ననీ
కూడ అతిగొమించే సాధనం disinterestedness చాలా కొద్ది

నుందికే వుంటుంది. ప్రేమకోసం అవసరమైతే దొంగతనం, హత్య నీచమైన పనులు చేయడానికి సంసిద్ధులు కావాలి. అంత ధీరత్వం కావాలి.

అట్లా పీనిగపోతోంది. పీనిగనిచూస్తే భయం. భయం పోక పోవడం సిగ్గుపడాలి. నేను అట్లా అయిపోయ్యేకోణానకం వొస్తుంది. చస్తేనేం? అసలు అట్లా నిర్జీవంగా అయిపోవడం అనవ్యం. కఠినం యెట్లాగో చూడంకావాలి. అట్లా కట్టే కాకూడదు. ఎన్నో ప్రేమ లింగవాల్ని పొందిన దేహం, రామూర్తి అన్నట్టు ప్రతిఅంగుళమూ స్త్రీమంబువాలతో పవిత్రమైన దేహం - మృత్యువంటే భయం ఎంత తర్కించుకున్నా పోదు. అది చిన్నతనపు అనుభవాలతో కాళ్ళతంకా ఆతుక్కుంది మనసుమీద. జీవితంమీద ఈ లోకం లోని సుఖాలమీదవున్న అభిలాషచేత మృత్యువంటే తిరగ బడతాను.

చచ్చిపోతే మాయమౌతాము. అసలు లేకాదాపోతాము. అంటే కలులేని నిద్ర. ఇంకేంభయం?

తలుచుకుంటే గమ్మత్తుగా వుంటుంది. ఒక్క పూవుతో, యీ డబ్బుకోసం దిగులు, school results మీది ధ్యాన, ఈదేశాన్ని చక్కగా వుంచుకోవాలనే మమత, పిల్లలందరూ ఎట్లా అభివృద్ధి పొందుతున్నారో అనే యోచన, కథలు, పత్రికలు, సంస్కారం స్త్రీ స్వేచ్ఛ, రాత్రిభోజనం-అన్నీ అన్నీ-యినేమీ వుండవు. నిద్ర, చీకటి-యింకేం లేదు.

మళ్ళీ పుడతామా? ఆ పుట్టడం తలుచుకుంటే కోపం. ఎవరికో పిల్లై పుట్టడం, వాళ్ళు పెంచడం, మళ్ళీ నడవడం, నవ్వడం చదవడం నేర్చుకోడం-ఎంత waste, ఎంత stupid! మళ్ళీ అటీచర్లు, అన్నలూ, కొట్టడం! పిల్లడు మళ్ళీ పుట్టడం వొచ్చుకోను. ఈ లోకమే, అనుభవాలే, మనిషిని, క్రమంగా సంస్కరించి, యీ కర్మ ఫలాలవల్ల, బాధపెట్టి పాపకార్యాలనించి మన్నించడమే, యీ జన్మల

ఉద్వేగమలేచుచు చిన్నతనం, చదువు, పెళ్లి-ఒకటే అనుభవాలు
లేని, తిరిగి జరగడం-ఎంత stupid waste!

పుటక! పుటక! మధ్య స్వర్ణనరకాలున్నాయా? జీవితం అం
టేనే చాలమందికి పాపం పెంచుకోడం. నరకానికి ఇంకా ఎక్కు-
వగా యోగ్యులు కావడం. ఇంకా పాపంచేసి నరకభారం పెంచు
కోడంకంటే యెంతవ్వరగా చస్తే అంత నయం.

ఇట్లా Argue చేస్తారనే, ఆత్మహత్య అంటే అంత బెదురు
పెట్టారు. ఆత్మహత్య ఎందుకు తప్ప? అని నిలవేసి అడుగుతే 'దేవుడి
వృద్ధ్యానికి విరుద్ధమని, వాళ్లకి దేవుడు తన వృద్ధ్యాని తెలియచేసి
నట్లు మాట్లాడతారు. ఒకాయన యామన్నాడంటే To die volun-
tarily is to accept defeat at life's hands అన్నాడు. కాని
మన బతుకే ఆపజయం. చావేనన్న మాటేమిటి?

నిజంగా తలచుకుంటే యీ బతుకు ఎంత దుర్భరం? యీ
తిండి, పొట్టలోకి వదార్థాలు తొయ్యడం; దొడ్డికిపోవడం, దేహం
లోంచి వొచ్చే మురికిని కడగడం! ఇతరుల్ని మోసంచెయ్యకండా,
Competition లెకండా బతకలేకపోవడం, భయాలు, ద్వేషాలు ఇవి
యెంత ప్రయత్నించినా వొడలకపోవడం, పెళ్ళు, పిల్లలు, యేడుపులు,
విస్మయంగా ఆధారపడేవారు...ఒక్క కాధని, లోగాన్ని తీసి
పెట్టలేని నిరాధారం, మృత్యువు-చీ యింత దుర్భరం.

ఏ విధానమూనీనా, చావును చూసి భయపడవలసిన కారణం
కనపడదు. కాని కారణం కనపడకండానే మన reason కి కత్తికి
తిరగబడి మనను పనిచేస్తుంది. ఇంద్రియాల్ని నిగ్రహించగలిగినవాడికి
కూడా మనసుని పాలించడం చాలకాదు. ఈ మనసుని లోబరుచు
కునేందుకే యోగమూ, జపం, తపస్సు యిన్ని ఏర్పరిచారు గావున!

పాయంతో. Express train కి వేళ ఆపుతోంది. ఇక్క-
ణ్ణించి తప్పించుకుని రైటుపడాలి. ఎందుకో రైల్వని చూస్తే సంతో-
షం? రైల్వో మనుషులు సంతోషంగా వుంటారనా? కాక నిలవ
ఉన్న నీరుమల్లె గాక కడలుతో వుంటారనా? రైలులో మనుషులు.
ఎక్కడికో-దురంగా-కలలుకన్న ప్రదేశాలకి-యీ మనుషులు వాతా

వరణంనించి ఎక్కడికో యింకో అందమైన లోకాలకి వెళుతున్నట్లు
కనపడతారా ! రైళ్లవల్లనే అత్యంతస్థియైన మిత్రులు నా దగ్గరికి
వస్తావుంటారనా ?

ఒక్కొక్కరినే చూకరించి ఆ రైల్వేలో మనుషుల్ని ఏం చనిపిస్తాడ
యొక్కడికి వెళుతున్నారో కనుక్కోవాలనిపిస్తుంది. నేనే పూ
సించుకుంటాను వాళ్ల మొహాన్ని చూసి. మొన్న పెద్ద స్వంత పెట్టి
లో రాత్రి ఒక గొప్ప అయ్యర్ని చూశాను. ఎంత అద్భుతవంతుడో
అనుకోంటామా ! వొంటరిగా, దిగులుగా అన్నియావటా illusions
పోయినవాడివలె కూచుని వున్నాడు ఓ కుర్చీలో. వాళ్ల బాధలు
వాళ్లది. వాళ్లకి నిరాశలూ, disappointments వుంటాయి. వీడ
తనలో వుండే struggle తేనిది జీవితానికి చురుకు లేదేమో ! మళ్లీ
దరిద్రాపులేని దారిద్ర్యం మొద్దుబారిస్తుంది మనిషిని. సోవలిజమ్ వచ్చి
అందరి భౌతికవాంఛలూ తృప్తిపొందితే ఇచ్చటి చురుకు పోకుండేమా
ఒక నేర !

ధనవంతులు, సుఖంలో జీవించేవారు అద్భుతవంతులనుకుం
టామా ! కాదు. ఏ నిమిషాని కానిమిషం తీసుకొచ్చే సుఖవాదల
quality మీద ఆధారపడివుంటుంది మన జీవితపు విలువ. అన్నంతేక
నూడినవాడి నోట్లో పెట్టుకున్న అంబలిముద్ద, అకలిలేని ధనికుడు తినే
వరమాన్నంకన్న pleasing quality లో ఎక్కువ విలువ కలది.
అట్లానే గొప్ప ఊద్యోగస్తుడు రోజల్లా వుద్యోగపు సమస్యలతో
చిరాకుపడుతూ వుంటే, నెమ్మదిగా బస్తాలుమోసే కూలీకంటే
సుఖంలేని హీన స్థితిలో వున్నాడన్నమాటే ! ఎండలో మంచుని
కిటికీలోంచి అధికారిని చూసి కూలివాడు ఆ పంకాలూ, బల్లలూ,
అద్దాలూచూసి అనవసరంగా యార్నర్ల పడతాడు.

ర——కి చాలా జబ్బుచేసింది. ఓసారి హాస్పిటల్లో పడుకో
పెట్టాల్సివచ్చింది. దూరంగానే వేరే గది యిచ్చారు. డాక్టరు
ర—— బతకడన్నాడు. రాత్రియవళ్లు అన్ని గంటలూ ఆ గదిలో
మేమిద్దరం యెదురుగా అంతనేపూ అతని జీవన పృథ్వివుల్ని గురించి
అలోచిస్తూ వృద్ధయజ్ఞోభతో నేను అతను లేకపోయినరోజు

నా గంటరితనం... ఏమీ తాడు? ఆ మేల్తని వేళ్ళూ ధిక్కరించే చూపులూ, కవిత్వం, జీవితంమీది ఆశలూ, కలలూ అన్నీ..... ఏమైపోతాడు? అంతా కూవ్వమా ఇంత వికృతమా జీవితం? చదువుకుందామంటే కళ్ళు కలిగాయి. నా ఆదుర్దా. భరించరాని వేదన.

దీర్ఘమయ్యే నీడలూ, మెల్లిగా దిగులుగా death knells లాగు కొట్టే తాలుకా అఫీను గంటలూ, మందు తాగించడానికివోచ్చే కాంపౌండరూ—ఇంతే నా ప్రపంచం. యెవరన్నా వొక్కమనిషి నాతో వుంటే నాకో నిమిషం ఆకాశాన్ని చెట్లని మానేందుకు వ్యవధినిస్తే!

అప్పుడు తట్టింది యీ ప్రపంచంలో నా యేకాకితనం! నాకు యెవరైనా బంధువుల్ని, స్నేహితుల్ని సహాయం అడగడమే కొత్త అయిపోయింది. అడిగినా నాకు ఆశలేదు. పెళ్ళిళ్ళకి, చావు లకి, పేరంటాలకి, చిలిపి పోట్లాటలకి సంఘంతో కులంతో కలియాలి, సంబంధాలు పెట్టుకోవాలి. లేకపోతే సహాయానికిరాదు. వాటిని వొడులుకున్నవాడు పగ్గినంచాన్ని ఎంత ప్రేమించినా పగ్గినంచం కనికరం చూచదు. ఇంకా చిన్నపిల్లల స్థితిలోవున్నారూ మనుష్యులు. పిల్లలు తమకి ఆన్నం పెట్టేవారికన్న మిత్రులైన కొనిపెట్టి తమతో అడుగులేవారిమీద యొక్కన ప్రేమ చూపుతారు. పాతాలు చేప్పే వారిమీదకన్న కథలు చెప్పేవారిమీద. అట్లానే, సంఘాన్ని వొడిలి నిలిస్తే, సంఘమూ నిన్ను వొడిలి నిలుస్తుంది. వాళ్ళ తప్పా!

ఇక స్కూలులో రెండుమూడేళ్ళు కలిసి పనిచేస్తామా? మొదట నా కీర్తి ముందుగానే విని తవ్వకుంటారు. తతవార భయాలుపోయి దగ్గిరిగా జరుగుతారు. నేనూ ప్రయత్నిస్తాను. కాని ఏం లాభం? ప్రతివిషయంలో ప్రతి అంగుళం అభిప్రాయభేదమే. ఆచరణలో విరోధమే; అభిప్రాయభేదాల్ని సహిస్తారు. ఆచరణని వోల్చుకోలేదు. తెలుసుకున్నకొద్దీ ఘోరాలు బయలుపడి మెల్లిగా దూరంగా పోతాయి. చివరికి మేము ప్రచారంచేసే విద్య విషయంలో కూడా పెద్ద అగాధం వాళ్ళ అభిప్రాయాలకీ, నా వాటికీ!

మాకో బాహ్యజీతర హేద్యాస్త రుండేవాడు. ఆయన బాహ్యత్వ వాళ్ళ ఆచారాన్ని వొకటే వాళ్ళ మొహానే వెక్కిరించేవాడు. తాబేదార్లు ఎట్లా ఎదురు చెపుతారు? బాగా యేడిపించేవాడు. వాటిని వొడలమని బోధించేవాడు. నే నెప్పుడూ వాళ్లనేమీ అనకపోయినా.....వా స్వంత అనాచారాల్ని చూస్తే వాళ్ళకి ఆయన వెక్కిరింపులకన్న కోపం. నా కాంతమయిన తిరగ బాటు వాళ్ళకి కోపాల్ని కలిగించేది. వెక్కిరించటంలో ఆయన వాళ్ళ plane లోనే వాళ్ళతో బాంధవ్యం కలుపుకున్నాడు. కనక మిత్రుడే. వాళ్ళమోస్తరు అల్పత్వం, అసహనం కలవాడు కనకనే వాళ్ళ ఆచారాల్ని ద్వేషించాడు.

మతాన్నీ, కులాన్నీ వొదిలినా ఇవన్నీ ఉత్త బాహ్యవిషయా లనిపిస్తుంది. ఈ మతకుల కలాపం. వాటిని వొదిలిపెట్టడం వొక మహా త్కార్యంకాదు. కాని వొదిలిపెట్టలేకపోవడం అల్పత్వం, భీరుత్వం, అంధత్వం. వీటి అన్నిటికన్నా గొప్పది అసలు మనిషి character. వితంతువివాహం చేసేవాళ్ళకి స్త్రీమీద యెక్కువ అభిమానం అనుకుంటామా— వాళ్ళకంటే చాలామంది పూర్వాచారవరులకే స్త్రీల మీద యెక్కువ గౌరవం వుండడం చూశాను. కోకా భార్యల్ని కొట్టేవాళ్లని చూసి మండిపడ్డాను. కాని సమయం వచ్చేసరికి వాళ్లలో చాలామంది ఆ భార్యలకోసమే అద్భుతమైన త్యాగాలు చేస్తారు. కులభేదాలు సర్వమానవసౌభాత్యత్వానికి అడ్డమనుకుంటామా! యిరుగు పొరుగువారి ప్రేమనుబట్టి చూస్తే యీ కులభేదం పొటించే వాళ్లకే చాలామందికి నిజమైన ప్రేమవుంది. ఈ కుల మత భేదాలన్నీ తాత్కాలిక ఆచారాలు మన బట్టా బొట్టువలే. అందువల్లనే కార్యల్నిబట్టి మనుష్యుల్ని judge చేయకూడదని ఎంత మొర బెట్టినా, ఎన్ని కథలువాగినా, లాభం వుండదు. కార్యబలమే గాని, అంతకన్న deep గా ఆలోచించే సాహసం గాని, జ్ఞానం గాని కృపధిగాని చాలామందికి లేనట్లుంది.

గాంధీగారి కొడుకు మహమ్మదీయుడు అయినాడా! తాగు దీ! తల్మానాపడ్డా? అతనిర క్తం, అతని tendencies, instincts

చిన్నప్పుటి క్షణా, heridity అన్న లోకమంతా పూజించే గాంధీగారిని, అయిన భార్యనీ మరీ యిట్లా ఎందుకైనాడు? ఎదో ఆత్మా కర్మా యిట్లాంటి Nonsense కట్టిపెట్టి scientific గా ఆలోచిస్తే ఏం జవాబు చెప్తుతాం? మహాత్ములు కావడానికి, దుర్మార్గులు కావడానికి అవసరమైన stuff లో, Calibre లో దీంటే తేడా లేదు. ఒక చిన్న Discipline, ఒక inhibition, ఒక్క గుణంలో ఇటూ, అటూ, వ్యత్యాసం యీ చివరినించి ఆ చివరికి తీసికెడుతుంది. గాంధీగారిని కొడుకుని దగ్గరగా study చేస్తే యిద్దరికీ చిన్న చిన్న mannerisms నించి గొప్ప emotions దాకా, చాలా పోలికలు వుండకతప్పదు. కాని యే వొక్క చిన్న మనోభేదమో ప్రపంచం యెవట యింత వ్యత్యాసాన్ని ప్రదర్శించింది. ఇట్లా వాదిస్తే ఈ ప్రకారం యోచించమంటే ప్రజలు వొప్పకొరు. యెందుకంటే వాళ్ల virtuous pride గాయవడుతుంది, వాళ్ల basic moral values నేల కూలతాయి. అందుకునే psycho-analysis ని అట్లా తిడతారు. కాని యెవరెంత యేడిస్తేసేం? ఏ యిద్దరి తలితండ్రిల అన్నవమ్మల చరిత్రలు తీసిచూపివా ఈ నూత్రం వ్యక్తమవుతుంది. గాంధీగారిదీ, కొడుకుదీ, జీవితంలోని motives ప్రకారం, emotions ప్రకారం జాగ్రత్తగా చరితీరించి జీవితాల్ని study చేస్తే, ఈ తాగుడిమీది ప్రేమా, దేశంమీది ప్రేమా, ఒకటే source నించి వచ్చి వుండవచ్చు. పైగా సోరీస్ అంటోం దికదా ఈ గాంధీగారు కొడుకుని తిడతారు. తననే అతనిలో చూచుకోలేక; అతను తన వికృతమైన ప్రతిబింబమేనని అంగీకరించక అంటోంది. మరీ చెడ్డపేరు తెచ్చుకున్న పిల్లల్ని చూస్తే మర్యాదగల తల్లితండ్రులకి యెందుకంత కోపమంటే తమ అసలు గుణాలు ఎవరికీ తెలికండా తమకే తెలికండా తమలోదాచుకున్న గుణాలు తమ పిల్లలమందే ఆ పిల్లలమూలంగానే లోకంలో బయట పడ్డాయో అనే కోపంవల్ల.

ఇంత చిన్నవాడికి ఇంత ప్రేమగలవాడికి ర...! యింత బాధ ఏమిటి? ఎంత మౌనరక్తం వుండాలి దేవుడి హృదయంలో!

సృష్టి దయదలిచి అతనిమీద మగతను కప్పింది. తన ప్రాణో
 నికి వచ్చిన అపాయంగాని బాధనుగాని యెక్కడ పడేవున్నాడు.
 స్వేచ్ఛగా, తిరుగుతో, ఆడుతో, నేర్చుకొంటే వుండవలసిన వయ
 నులో, ఇన్నేళ్లు అట్లా బాధపడడం ఎందుకు? ఆ అత్యుత్తమ ఏమి
 లాభం? ఎదో పూర్వపుకర్మ కని తీర్చుకోడమా? కర్మకే కని
 లేదా! గుడ్డివా! దేవుడు గుడ్డివాడేనా? ఈ కర్మతో యీ తీరులు
 అని నిర్ణయించేసి దేవుడు నిద్రపోయినాడా? చచ్చిపోయినాడా?
 ఏమిటి యీ వేదనకి అర్థం? ఒక్క మతమూ సరైన జవాబు
 చెప్పదు ఏదో అర్థంకాని ముసిలి వాగుడుతప్పు. గొప్ప శోకాలూ,
 మౌనాలూ వొచ్చుచెప్పడం. ఏమీ తెలియని ఆ దేవుడనే వాని
 మీద యీ భారమంత పెట్టడం. ఇన్ని కాస్త్రాలు, పురాణాలు
 తగలేసినన్ని వున్నాయి లోకమంతా నిండి, పుచ్చి పురుగులువట్టి,
 అవిచదివేవారు, వ్యాఖ్యానాలు తీసేవారూ, వాటినిపూజిస్తూ తమ
 లాడేవారూ, గుఱూ, గోపురాలూ, మతాలూ-యీ చిన్ని ప్రశ్నకు
 జవాబు చెప్పలేరు. ఎందుకు ఆ ప్రగల్భాలూ, ఆ పెద్దతలూ,
 ఆదుస్తులూ, ఆ బోడిగుఱూ! ఏం తెలిదనీ, తెలిదానీకి పలురేదనీ
 వొచ్చుకోరాదా?

వేదాంతులు నులభంగా “ఇట్లాంటి దుర్బ్రహ్మం నీకు
 వొక్కడికేనా? లోకంలో అందరికీ సామాన్యమేకదా?” అనే
 స్త్రావ; అదేదో వోదాల్తులాగు! గొప్ప మతవక్తలు యీ విధంగా
 పూర్వకాలంలో న్రిజల్ని వోదాల్చిన కథలు చెప్తుతారు. ముద్దుమా
 తులసీదామూ మొదలైనవారి జీవితాలనించి. ఆ సలహా యిచ్చినవారో,
 ఆ సలహాలతో తృప్తిపడ్డవారా ఎవరు యెక్కువ మద్దీహీనులు అను
 మతటాను. ఆ కాసే యక్కతో ఉపకమించిన దుష్కం, యిం
 రులుమాడా మనతో యేడుస్తున్నార కదా అని నంతున్నదే
 విచారం.యెంత అల్పమో, నీలమో, స్వార్థమో! రే అమాటలు
 గాక ఆ అమాటమ్మం అర్మబొన్నత్యం యేమన్నా పతోయిం
 రేమిం చేమో! కాని యీ కాలంలోమాడా ముందుపొరుగువారు
 ఇట్లాంటి పదార్థాలు ఇస్తోనేవున్నారగా?

మత గ్రంథాల్లో శవపడితే చాలు ఏదన్నా సంగతి ! దాన్ని గుర్తించి ముంచివెడలు విచారించేక్కర్తీ చ్చెబలి పూర్తిగా నశిస్తుంది. ఇదంతా తత్వమేనని ఎవరన్నా ప్రశ్నిస్తే వాళ్లు దుర్మార్గులనీ, అప్రమత్త యిట్లాంటి బాధలు సర్వసామాన్యమే. వాకేకాక యిట్లాంటి బాధ అందరికీ వుండే అని విచారంవల్ల నా విచారం ఎక్కువ కావాలి గాని, తృప్తిపడాలా ? ఇతరులుకూడా ఇట్లాంటి బాధలతో ఇంత కన్న వీలమైన వ్యధలతో, నశిస్తున్నారని గంతుకేసి సంతోషించాలా నా కెన్నడూ యిట్లాంటి బాధ కలగకపోయినా, ఇతరులకు కలిగినప్పుడు నాకు సృష్టిమీద ఆగ్రహం కలగకపోతే వాళ్లు దురద్రుష్టులని నా దిగులు ఎక్కువకాకపోతే.....యెందుకు మన పిన్న పుట్టి ? పురాణనీకులూ, ఆచార్యులూ యిట్లానే వుంటాయి. ఇతరులకీకూడా అవదులు తప్పుప్రకారా అని ఓదార్పుపొందే బదులు, మనకీ, వాళ్లకీ, ఎవరికీ, బాధలులేకుండా, వుండే మార్గాలు చాతనై సంతవరకు ప్రయత్నిద్దామని అనుకోవాలి.

ఈ రుషులూ, రై రాగులూ, వేదాంతు లంత ఆచరణాజ్ఞలూ, మూఢులూలేదు. ఈ మతపాంసకులవల్లనే యీ లోకమింత మోసంలో పడ్డది. ఎట్లా యీలోకంలోకి వొచ్చామో తెలీదు. ఈ బాధలెందుకో అర్థంకాదు “ఎట్లాగో వొచ్చాం, బాధలు వస్తే అనుభవిద్దామని నోరుమూసుకుని చాతనైసంతవరకు ఒకరికోకరం సహాయం చేసుకుందాం. వీరై సంతవరకు విచారాలు తగ్గించుకుందాం. కారణాలు నిర్మూలిద్దాం.” అంటే యెంత బావుంటుంది ? దానికి బదులు పెదిమలు వచ్చురించి, మంత్రాలు పుచ్చురించి, గుడ్లుతేలేసి, “శక్త్యరేచ్చ” “శర్మ పరిపాళం” అనుభవించు ఎవరికోసం ? ఇదంతా నీ మంచికోసమే. ఏమో, ఏ ప్రశ్నతోద్దేశ్యంతో నిన్నిట్లా కాలుస్తున్నాడో యాశ్చర్యమే ?” అంటారు ; కామ మనసి వొచ్చినట్లు శక్త్యుడు స్వయంగా ఆరహస్యాలను వాళ్ళతో చెప్పి తక్కిన పాపాత్ములకు చెల్లడించ వొద్దన్నట్లు.

మీ దేవుడేవుండి యీ పిల్లల్ని ప్రేమించమని మనకిచ్చి గాథంగా మమకారం కలిగితేరహస్యం యిట్లా అపిల్లల్ని చంపుకున్నా

డనుకో. ఈ చంపడాన్ని యీ క్రూరత్వాన్ని సమర్థించడానికి ఎన్ని తుక్కుకథలు, ఇతిహాసాలు! కొడుకు ప్రేమలో దేవుణ్ణి మరిచి డని, కొడుకుని తీసుకుపోతాట్ట ఆ దేవుడు? ఆ దేవుణ్ణి ఎందుకు జ్ఞానకం వ్రంచుకోవాలో! పగ మెక్కువో, కొడు కెక్కువో పరీక్షించడానికి కొడుకుని చంపుకున్నారు ముస్సరు మహాభక్తులు ఇట్లాంటి దొంగ కథలు అబద్ధపు అదర్బాలు బోధించి తికమకలు పెట్టారు ప్రజల మనసుల్ని! కొడుకుల్ని ప్రేమించడం, భార్యలతో సుఖంగా కావరం చెయ్యడం, నవ్వడం, ఆనందించడం అన్నీ పాప కార్యాలు; బూడిదలూ, మురికి, ఝద్రూలూ, ఏడుపులూ, చాత మువాలూ, ద్వేషాలూ, నీతిపేరిట క్రూరత్వాలూ, మతంపేరిట కలహాలూ, సుఖాలు నొడులుకోడాలూ, ఉపవాసాలూ, సన్యాసాలూ - ఇది పుణ్యకార్యాలు. పగిలిదాంట్లో వేదాంతాన్ని వైరాగాన్ని కలిపి బతుకునే అసహ్యం చేసిపెట్టారు. దేశ వీర్యాన్ని పీల్చి పీప్పిచేసి, ప్రజల్ని కుద్ధ అప్రయోజకుల్నిగా చేసిపెట్టారు.

ఈ బాధల్ని సృజించినదేవుడు ఎంత ప్రార్థించనీ, యాడవనీ కనికరంలేని రాయి, మొద్దు. మల్లీ పూర్వకాలం మంత్రాలకి, మందులకీ, యజ్ఞాలకీ, పూజలకీ కట్టుబడేవాట్ట. దర్శనాలిచ్చేవాట్ట. ఇప్పటికీ కలల్లో, కాలవల్లో దర్శనాలు యిస్తున్నాడుగాని మూఢుల్ని మోసగాళ్ళనీ యెక్కువగా ప్రేమిస్తున్నట్టు తోస్తుంది. “ఆ దేవుడు నీ పార్థివలని యెందుకు వివారి?” అంటారు. వివకపోలే యెందుకు అక్కడ వుండి? పూరికే బాధలు కల్పించడానికేనా?

నువ్వే కల్పించుకున్నావు యీ బాధ అంటారు. నాకు తెలీదు ఎట్లానో. పోనీ అన్నీ నేనే కల్పించుకున్నాను. ఇంక ఆ దేవుడు చేసే పనేమిటి? పైగా యీ పూజలూ, ప్రతాలూ, స్తోత్రాలూ యెందుకు? పోయిన జన్మలో చేసిన పాపానికి శిక్ష? ఏం పాపం? చెప్పకుండానే శిక్ష! Trial లేకండా శిక్షిస్తే ఆస్వాదముంటారే, దీనికెవరూ నోరెత్తరు.

గుళ్ళో నాగవృక్షం వాయుస్తున్నాడు. పడమట చంద్రుడు
 ప్రాసరున్నాడు. చల్లని గాలి యా మూలకివోచ్చి కానిలించు కొం
 పోంది. ఇట్లాంటిప్పుడు ఏమనిపిస్తుందంటే, 'దయగల దేవుడున్నాడు.
 తన నా బాధని పోగొట్టలేక, ఏమీ సహాయం చెయ్యడం చేతగాక,
 నాతో కానూ బాధపడి, 'ఎంత పరిగిపోయినావో!' అని నన్ను
 బోధార్పడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్టు' వుంటుంది. వున్నాడా?

ఎందు కివమధ్యలు నాకు మృగాలవలె నుఖదుఃఖాలన్నీ
 కలుసుకొనుకుని తిరగబడకండా అమభవించడం చాతనైతే బాధుం
 దును. ఈ పాత జ్ఞాపకాలూ, ముందు భయాల్నూ, సంకేపాలూ, ఇన్ని
 evils తటస్థించాయి మనుష్యులకి. ఇవి చాలక యింకా యా
 బోధితులు!

ప్రకామితలో నా 'పాపం' విమర్శిస్తే ఒక నాజ్మయ

పీఠాధిపతి ఆకథలు వివాహమనే సంస్థను నిర్మూలించేయ్యాలనే వృద్ధి క్యంతో వ్రాసానన్నాడు. ఆ విమర్శ చదివి వచ్చి ఆ పుస్తకం తిరగ వేసి చూశాను. నాకంటికి ఎక్కడా అట్లాంటి ప్రియత్నం కన వచ్చేదు. ఆకథల్లోని వాస్తవత్వాన్ని అంగీకరించే ధైర్యంలేక, ఆ సేరాకోపణంకేంద రత్నమంటున్నారా, లేక నిజంగా నాకు తెలి కండానే అట్లాంటిప్రియత్నం నేను చేస్తున్నానా అని ఆలోచించి మిరుగిల్చి చూడమన్నాను. వాళ్ళూ అట్లాంటిదేమీ లేదన్నాడు. ఆ పీఠాధిపతి ఒక్కసారి ఆత్మపరీక్ష చేసుకుంటే బావుంటుందను కుంటాను.

ఈ లోచన నేను ఆత్మపరీక్ష చేసుకుంటున్నాను. నిజంగా నా వృద్ధిక్యం, ఆ పుస్తకంలో కాకపోయినా రక్కిన కథల్లో యేమిటని?

వివాహం విచ్ఛేదం అవుతుందంటే, స్త్రీపురుషులు స్వేచ్ఛగా ప్రేమించుకుంటారంటే, నేనందుకోవటే ప్రయత్నిస్తున్నానంటే, నాకేమీ భయపడవలసిందిగాని, సిగ్గుపడవలసిందిగాని కనిపించదు. నాకీ scandalous చూస్తే భయంలేదు. ఇక్కడ పక్క ఏమిటంటే నిజంగా నా ప్రయత్నం అదేనా అని.

ఈనాడు స్త్రీ స్వేచ్ఛ పొందడానికి తున్న అటంకాలన్నీ తీసివేసినా, సంపారాలు వొడులుకుని చెట్టెవాళ్లు యెక్కువమంది వుండరు. క్రమంగా స్వేచ్ఛకి అలవాటుపడి కొందరు కాలం గడిచిన కొద్దీ బైటపడవొచ్చు. స్నేహం, పిల్లలు, అలవాట్లు, ముఖ్య ఒకరి కోరిక అలవాటుకావడం, ముఖదుఖ్ఖాలు ముందుకోతం, యివన్నీ కావరాలలో మనుషుల్ని ఆకర్షించి స్వేచ్ఛగా బంధించి ప్రేమలకాయ.

వివాహమునేది ప్రకృతి లేకపోయినా, సంబంధాలు అస్తమించవుకదా? స్త్రీ పురుషులు వృత్త మోహించేతనేగాక, పెద్దకానీ, కాకపోనీ కొంతకాలంకలిసి జీవితం గడపడంచాలి పీఠంగా ఆకుక్కుపోతారనే సంగతి మానవ స్వభావంలోనేవుంది. అది యెవరూ మార్చలేడు.

ఎదురు తిరిగి నేను “అవునయ్యా, వ్యభిచారాన్నే బోధిస్తున్నాను. వివాహంలో జీవించడం నీచం, తోత. ఒక్క బొన్నన్నం మాత్రమే, గడ్డిని మాత్రమే మేనే మోటు బతుకు అది. అనేక ఆనందాలు వున్నాయి మీ ముందు. అనుభవించండి, నిర్భాగ్యులారా!” అంటే జవాబేలేదు; దేవుడూ, అతని ఆజ్ఞలూ, కాస్త్రాలూ, అదర్బాలూ తప్ప! నేను వాటిని అధికారాలుగా అంగీకరించనంటే నా అంతరాత్మే ‘నామనన్నే నాకు ప్రధానమంటే - మీకోతెలిసీ మనసు లేవుగనక - మీరు కాస్త్రాలతో పెద్దల్ని వెతుక్కుంటున్నారంటే! కాని ప్రస్తుతం నా చోళ్ళు నేను వ్యభిచారాన్నే బోధించానా అని!

ఎన్ని వ్యాపాలు ఎవరు యెంత ఆకర్షవంతంగా వ్రాయినీ, ఏ డిక్టేటర్ వివాహమునేది వ్రండకూడదని కాపించినీ, పుజులు జరకావడం మానరు. భర్తలనించి లేచిపోయ్యేవాళ్ళుకూడా, ఏ మూలనో కొంచెం విశ్వాసం కలవాళ్ళతో యెనరితోనో సిరపడతారు. నేను వాంఛించే మార్పు యీ వివాహంలోవున్న ఆక్రమాలు అవ్యాధులు పోవాలని. ఈ దుర్మార్గాలు వొదిలించినంతమాత్రాన అసలు చచ్చేటంత దుర్బలంకాదు వివాహం. అంతేకాకండా వివాహం వొద్దన్నవాళ్ళకి జలవంతంగా కట్టకూడదనీ, వివాహం అయినంతమాత్రాన నిర్వ్యూహా దీతిగా తలచడమూ, కానంతమాత్రాన అవినీతి అనడమూ మూర్ఖమనీ నావాదన! ఇట్లాంటివి బోధిస్తే యీ ప్రజలకి కోపమెందుకంటే—వాళ్ళ వృద్ధయాలు విప్పి చూచగల యంత్రమో మంత్రమో తెలంటే అర్థమవుతుంది—పురుషులకి స్త్రీమీద తమకి చలామణి అవుతున్న హక్కులు పోతాయీ అనీ, స్త్రీలకి పురుషులు పెడుతోవుంటే ముఖంగా బద్ధకంగా బతికేభాగ్యం వొడులుకోవలసి. వస్తుందనీ భయం.

అందరికీ మరీకోసం యీ నా దుష్టచర్యచారానికి, కళా, ఆకర్షణతో
తోడ్పడి, వాళ్ళు మింగకూడదనుకున్న మూతల్ని, చక్కగా తప్ప
రించి రక్తంలో కక్కిట్టు చేస్తున్నాయని,

వర్ణనలు పచ్చిగా వున్నాయనీ, ఆకర్షణగా వున్నాయనీ,
ఒక నింద. “అవును. ఆ శృంగార వర్ణనలతోనే ఆకరించాలి మీ
interest ని. నేను వ్యాపాలు seriousగా వ్రాస్తే, చదివేవాళ్ళా?
నా అభిప్రాయాలని తర్కించవన్నా తర్కించేవారా? నా వర్ణనలు
మీరు చులకీ యేర. తిట్టుకుంటే వాటికోసం వచ్చి, నా అభిప్ర
యపుబోనులో చిక్కుకోవాలనే నా వుద్దేశ్యం” అని నీనంటే
యెట్లావుంటుంది?

ఇదంతా vested interests చేసే మామూలు propaganda.
నేను బోధించే స్వాతంత్ర్యం తనకి కావాలనే వుంటుంది పురుషుడికి,
స్త్రీకి. తన స్త్రీలకి తక్కిన పురుషులకీకూడా యీ స్వాతంత్ర్యం
వస్తుందేమోనని ఎవడికి వాడికి బెంగ. కారణం లోకం పాడవు
తుంది అని చెప్పుకుని సమర్థించుకుంటారు. వాళ్ళ మనస్సుల్లో తర
తరాలనించి వాటివున్న నీతిఅభిప్రాయాలు మార్పుని అంగీకరించవు.
ప్రేమలో యీ బలవంతమూ మామూలూ ఆసే రెండూపోతే యెన్ని
మూతన నుందర లోకద్వారాలు వాళ్ళ కళ్ళమురిచు తెలుచుకుం
టాయో కలలోనన్నా తెలుసుకోలేరు వాళ్ళిప్పుడున్న స్థితిలో, యీ
సృజలు. వాళ్ళందరికీ యీ నిర్బంధ వివాహం అవసరం. నిర్బంధం
లేకపోతే యీ మాత్రం స్త్రీ సౌఖ్యం దొరకదు వీళ్ళకి. వీళ్ళకి
విజ్ఞానం యివ్వడం, వీళ్ళ మనసుల్ని మార్చడం, మనుష్య ప్రయత్నా
నికి సాధ్యమయ్యే పనికాదు. ఎప్పుడో యెట్టాగో, యే జన్మలోనో,
యే లోకంలోనో వారికి ఆత్మలనేవి వుంటే, mysterious గా, యీ
పుత్స్వల్ని వికసించేసే కాంతిలెనే క్రమంగా వాళ్ళ కళ్ళని విప్పు
తుంది యీ విశ్వప్రేమ. ఏ భయంకర ఘాతాలవల్లనో, యే ప్రేమ
వృష్టివల్లనో, ఒక్కసారి మూతనలోకంలో పగిలేకపోయి, అందాకా
శాపంటివారు, యేవాటికి అవసరమవుతుందో, ఏప్పుడై ఆఖరిపించి
నెక్కుంటుందోనని యీ విజ్ఞానాన్ని పెదదల్లి వుంచాలి. దీనివల్ల

తృప్తి, సుఖాన్ని, కాంతిని పొందుతున్న మిక్కిలి స్వార్థపరుని వాడు
 లేడును. వాడు మనుష్య వృద్ధయందేవున్న విశ్వాసంతల యిట్లా
 పాడగా, మేల్కొంటుందనే భగ్నంకాని ఆకతో వ్రాస్తోవుంటాను.
 ఈ అకాంతి, యీ వ్యభిచారం, కామోద్రేకం, యీ స్వల్పవాంఛలు,
 కాశ్యోతమైనవికావనీ, యంతకన్న కీచితాల్ని వ్రన్నతంగా ఆకర్షించి
 తృప్తినిచ్చే మహాత్మి ప్రతివారికొరకూ జన్మహక్తా వేచివుందనీ,
 విశ్వసించబట్టే వీళ్లు కల్పించుకున్న కావరాలూ, వినాహాలూ,
 చట్టాలూ, బంధాలూ అన్నీ మేఘాలవలె చెరిసిపోయి, ప్రేమభాస్క
 రోదయి ముపుకుందిని వాడు యాధి కాబట్టే, నేను ఇంత కాలాన్నీ
 కత్తిరి, మర్యాదనూ, సౌఖ్యాన్నీ, వినియోగించి persistentగా
 ప్రాయగలుగుతున్నాను. నిర్భాగ్యులైన ప్రస్తుత స్త్రీలలో వారి
 దుష్ప్రవృత్తిలో వానిసత్వంలోనే, దేవత్వాన్ని, అధికత్వాన్ని, చూచి
 ప్రకటించదలచిన నా faith in woman-hood ని వక్రంచేసి స్త్రీ
 ప్రాతివత్సాన్ని, కీలాన్ని, modestyని ధ్వంసం చెయ్యాలని చూస్తు
 న్నానని పొగించే దుష్ప్రచారం అసాధారణంకాదు లోకచరిత్ర
 చూస్తే. నిజంగా కీలానూ, అత్యనిర్మలత్వానూ, ధర్మానూ, పాడైపో
 తోవుంటే, భార్యలు, మాకుళ్లు, తమ ఇష్టాలకి ఎదురుతిరిగి వేమనూ,
 భావనూ, అదాకానూ, నీకునూ, మీరుతోవుంటే, ఏమీ అనలేరు
 వాళ్లని - వాళ్లు లేకుండా గడవదు. ఏమన్నా గట్టిగాఅంటే స్త్రీలు
 వీధిని వదులుకున్నారు, అందుకని ఆ కోపాన్నీ, ఉకోపాన్నీ అసహ
 యత్వాన్నీ, స్త్రీల స్వతంత్రతనీ సమర్థించే వ్యాసాలమీద
 చిహ్నుతాడు.

వికాశపట్నం పూరు యంత అందమయిందని నుండు నాకు యెవరూ చెప్పలేదు. ఈ కొండలూ, సముద్రతీరమూ, వన్నీ నెల లకికూడా వీటి అందం పాతపడటంలేదు నాకు. ప్రతిసారీ యేదో పోకమూల కొత్త అందాన్ని చూపి నన్నాకర్షిస్తున్నాయి. ఒక్కొక్క పర్యటనలో ఒక్కొక్క యెక్కునించి, కోణంనించి చూస్తే కొబ్బరిచెట్ల నీడలోంచి మధ్యాహ్నపు వచ్చేనియెండ మెరు పులోంచిగాని, రాత్రి నిండువెన్నెల తెలుపు సునుపులోంచిగానీ, మొరిసే యసికా, తెల్లని సురుగు, వెనక నీలపు సముద్రమూ నిలేసి వ్యాదయాన్ని ఆకర్షిస్తాయి.

‘సోమర్ సెట్ మాఘమ్’ సాత్ సీ ద్వీపాల్ని వర్షించినప్పుడు భావనలోపడ్డ బాధ యీవాడు నిజంగా నేను చూసి అనుభవించి నట్టవ్రతుంది. ఇల్లు కట్టడమన్నా, లోకంలో ఒక ప్రత్యేక నలం నాదని ‘సెటిల్’ కావడమన్నా, అసహ్యమైన నాకు యీ ‘లీచో’ మీద నివసిద్దామా అన్నంత వ్యామోహం కలుగుతోంది. ఈ సౌందర్యం నేనేనా, నావంటి కొద్దిమందేనా, ఇక్కడ సాయం త్రాలు పోగయ్యే జనమంతా అనుభవిస్తున్నారా? లేకపోలే యెందుకు వస్తారు?

అలలు కొండరాళ్ళమీద తగిలి పైకి చిమ్మినప్పుడల్లా గుండె ఝలుమంటుదా అందరికీ! సుందర రాజన్ అనే స్నేహితుడు హిందూ దేశంలో మనుష్యుల అందంగాని, సృష్టి అందంగాని, చూడాలంటే యీ కొనకో ఆ కొనకో ఉత్తరదక్షిణాలకు వెళ్ళిచూడాలని అన్నారు. మరి వికాశపట్నం సంగతి! రాత్రులు యెర్రోదీనం, వచ్చోదీనం, సముద్రం మధ్యనించి మిణుకు మిణుకని అగి అగి వెలగడం, వెనక నలుపులో నలుపైన కొండనీడ, దీవిస్తున్న దేవతాకాస్తాలవలె తిరిగి ‘రైట్ హాఫ్’ కాంతిచారలూ, నూ నెత్తిమీద బ్లూరైట్ వీటి అంద

మంత్ర ఆ అందరినించి కలిగిన అనందమేనా లేక కావయ్య
 స్నేహంలో, బ్రహ్మనందం అల్లరిలో, చి - కళ్ళమాపుల జ్ఞానకాల్లో
 నేను పొందిన మాధుర్యం ప్రతిఫలించిన transferred emotionని
 తలచుందా? కావయ్యని నేను—

“ఇంత చిన్నతనంలోనే ఇంత సినిక్” అయినానే అంటే—

“ఇన్నోల్లోచ్చివా యింకా యింత ‘romantic fool’ గానే
 ఉన్నావే” అన్నాడు.

ఎప్పుడు మాట్లాడినా, తర్కించినా, చివరికి ఆ basic
 judgement : వచ్చేవాళ్ళం.

దీనిమీద చాలాసార్లు మామని యింటివేళ్ళ దిబ్బ యెక్కు
 తున్నాను. చీకట్లో దూరంగా పొయ్యో స్టీమర్ కొనన ఎత్తిన వంటి
 దీపం కొత్తనక్షత్రం అనాడు తూర్పున జన్మించిందనే భ్రాంతి
 నిచ్చింది. చక్కన మేడలో దయాపరులవరో గామిమహానుజులొంచి
 ఉన్నది హిందీపాట వినిపిస్తున్నాయ. దాని తరవాత ‘నునోనునో’
 పెడతారేమో అనే భయమేలేకపోలే యింకా ఉత్సాహంగావుండి
 ఉండును. తోవలో నాకన్న ముందు నడిచే ఒక కుటుంబంవారిని
 కలుసుకున్నాను. వాళ్ళు సముద్రందగ్గరికి కావడంలో వుద్వేగమేమో
 అని ఆశ్చర్యం.

నిన్న రాత్రి బ్రహ్మనందం పాడమన్నాడు వెన్నెట్లో సముద్రం
 వోడ్డున. “ఇట్లాంటప్పుడు పాటరాదు” అన్నాను. సౌందర్యంనన్ను
 దిగులులో మంచుకుంది. ముఖ్యంగా ముఖసౌందర్యంకన్న సృష్టి
 సౌందర్యం. అదేదో pathology అనుకుని నా కోసం నేను దిగులు
 వడ్డాను చాలారోజులు. తరవాత పశ్చిమవాంగ్మయంలో నాకు
 పోదయలు, నావలె దిగులు వడేవారిని కలుసుకున్న తరవాత ఆ దిగు
 లొక మంచి లక్షణమేనా ననిపించింది. బ్రహ్మనందం వోటి
 సాధారణ healthy youths సముద్రంవోడ్డున వెన్నెట్లో పాడతారు,
 పోదమని అడుగుతాడు. చాలామంది అద్భుతమంతాల్లో healthy
 animal instincts rouse చేస్తుంది గావున సముద్రతలందం. కాని
 నాకు కాద కలుగచేస్తుంది. చాలా కృత్రిమం నేమింటే

హస్తాలోకూడా చెప్పలేని దిగులు కలుగుతుంది. “ఏమిటి? ఎందుకు? నేనెవరు? ఎంత నశ్వరం?” అని మూలుగుతుంది హృదయం.

సృష్టి సౌందర్యంచూస్తే దిగులు.

శరీర సౌందర్యం చూస్తే బాధ.

చాలామంది సముద్రంవొడ్డుకి ఎందుకు వస్తారంటే, మార్పు కోసం. ఆఫీసునించి, వంటిళ్ళనించి, నలుగురూ వస్తే యెవరన్నా తెలిసినవారిని కలుసుకోవచ్చుననీ, చల్లగాలిలో విశ్రాంతిగా కబుర్లు చెప్పుకోవచ్చుననీ. బైబుల్ని యింగ్లీషుకోసం చదివేవాళ్ళలాగు అంతకన్న చాలామందికి సముద్రతీరానికీ రావడం (fashion) తమ గొప్ప చూపించుకోడం, కాథూ, బట్టలూ, పువ్వులూ, మక్కలూ. కొంతమంది తమ నేపీతులతో “యేమింటి—యావాల సాయింక్ర మింటి బీచ్! వెళ్ళామింటి. చాలా బావుందిలేండి” అని చెప్పుకునేందుకు వస్తారు.

సాయింక్రం బీచ్! చెట్టేవారు, చెక్కని వారికన్న సాంఘిక సోపానాల్లో ఒక మెట్టు యెక్కు. బీచ్లో తక్కినవారు అనుభవించే ఆనందం ‘మిన్’ అవుతున్నామనే ఆలోచన వస్తారు చాలామంది. ఈ ‘మిన్’ అవుతున్నామనే restlessness క్రిమంగా యెక్కువవుతోంది ప్రజల్లో. నిజమైన ఆనందంమీది వాంఛకాదు, ఆనందం ‘మిన్’ అవుతున్నామనే దిగులు పొర్రుపొస్తోంది చాలా కార్యాలని.

“బాంబాయి చూశారా?... కలకత్తా?... హిమాలయాలూ?” అని పగిల్లిస్తారు. చూడలేదంటే, చూడాలని లేదంటే ఆశ్చర్యం.

మిన్, మిన్, మిన్;

“పైగల్ని చూశారా? మేనెవ్వరి? బోబర్నీ? చూడలేదా! ఎందుకు చూడలేదా?” చూసి నిజంగా వాళ్ళ అభినయంలోని గొప్పతనాన్ని అనుభవించారా? లేదు. చూశామనే సంక్రమిస్తే చెళ్ళడం, చూడడం, చూశామని మాట్లాడడం—ఇట్లా గడిచిపోతుంది జీవితం. ఇదంతా అభివృద్ధి? Progress ఏదా?

క్రీస్తులోకూడా ఉద్యోగాలూ, స్వచ్ఛా, స్వతంత్రజీవనం, విద్య, క్రీడ, రోమాన్సు అన్నీ ‘మిన్’ అవుతున్నామనే దిగులు

ధౌత్యవ్రతున్నాయి. వాటిమీద వాళ్ళకి ప్రేమలేదు. కాని అవి కొందరికి సంతోషాన్నిస్తున్నాయనీ, ఆ గొప్పతనం తమకీ లేకపోయిందనీ, ఆవేదన. వా ప్రాతలుకూడా యీ రిగులుకి పాయస డ్డాయా? అభివృద్ధికే తోడ్పడ్డాయా?

ఈ బాధలులేక simple జీవితాల్ని గడిపే పూర్వ పద్ధతుల వాళ్ళనీ పల్లెటూరివాళ్ళనీ, కూలిజనాన్నీ చూసి, వాళ్ళలో ఏమన్నా ఇంతకన్న కొంతో గొప్పతనమూ కనపడతాయేమోనని చింతిస్తే, వాళ్లు చొట్టిపడులు. చాలామంది వాళ్ళలో ఏ “క్యూరియసిటీ” adjustment లేని నిర్జీవులు. వాళ్ళే గొప్ప! ఆ జీవితమే నుఖమ! స్వల్పవాంఛలతో తృప్తిపడి నిద్రగా గడిపే జీవితాలే నయమా? అట్లా చిత్ర చతువులూ అంతకన్నా కాళ్లు superior beings అన్నమాట.

కాని యీ వాగరికుల అభివృద్ధిచూస్తే యీ రాళ్ళూ, పక్షులూ చాలా ఆనందమయము లనిపిస్తుంది. వింతపటన! ఎన్ని అనిష్టాలు ఎంత అభ్యర్థన! కుతకుతలాడే పట్టణపు మరుగు కాలవకీ, పొలాల్లోపారే పంటకాలవకీ వున్న భేదం కనపడుతుంది. ఒకరికంటే ఒకడు యిళ్ళు, నగలు, పటాలు, వస్తువులు వీటి గొప్పతనం చూపుకోడమూ, ఏమీ ఆనందమివ్వని కళుకులకై శ్రమపడడమూ, ఏదో మిస్ పనట్టు పడుగులైత్రడం. దీనికన్న శుద్ధ జడత్యమే నయమేమో!

“మోటారొస్తోంది భద్రం” అన్నాడు ఆ భర్త. భార్య వచ్చి “అబ్బో! యీ కాస్తకే భయం! ఏమీ ఘరవాలేదు. అంతమాత్రం తెలుసు” అంది. నూతన స్త్రీ! కట్టూ, కేషమూ సాధారణమైతేనే? నూతన స్వతంత్ర వాయువుల్ని వీల్చిన స్త్రీ! పురుషుడు ఇస్తాననీ సహాయాన్ని అంగీకరించడం ఆనమానము, అత్యగౌరవానికి లోచమును కన్నేస్త్రీ! కాని అతనిలో అవాది పురుష ఆహంభావం గాయపడ్డది. ఎట్లా తన ప్రతిష్ఠ నిలుపుకోడం? అధికృత పునః ప్రతిష్ఠించుకోడం?

“అ! అట్లాగే అంటావు. రోజూ వూళ్ళో నేను ఎన్ని సార్లు ఇట్లాంటి అపాయాల్ని తప్పించుకుంటాను? మోటార్లకీ, బళ్లకీ, నందున పైకి ఆ తృప్తి తెలుస్తుంది” అని ఆనందవర్ధనగా చూస్తూడి

స్త్రీలనుగమించలేని సదనాలకి (లేక గొండులకి) వెళ్ళిపోయి నిల్చి బెట్టుకున్నాడు గౌరవం.

భార్యని పిళ్ళారు తీసికెళ్ళాడు, చూపించాడు, తీసికెళ్ళాడున్నాడు భద్రంగా.

ఈ restlessness వల్ల విద్యావ్యవస్థలైన ఆరాటంవల్ల పూర్వపు స్త్రీలు వెన్నుదిగా కదలకండా పొందగలిగిన ఆనందాన్ని, కాంతిని, నూతన స్త్రీలు వొదులుకుంటున్నారేమో? పిల్లల గంతులు, చిన్న మాటలు, దొడ్లోపాదులు, బంధువులు, తెల్లారకట్ట పాటలు, పురుషులూ ఆంతే! టీచరువని చేనుకోక యీ కథలు వ్రాయడమెందుకు? ఈ కొత్తనీచపు నాగరికతలోనించి, యీ బాధకరమైన ఆకాంతిలోనించి, కొత్త విశాలత్వాన్ని, విజ్ఞానాన్ని ఆనందాన్ని పొందే type evolve అవుతుందా? ఈ పల్లెటూరిజనులు, యీ పట్టణపు నాగరికతా సేవత్వాలలోకి, విజ్ఞానాలలోకి మారారు. ఈ మధ్య ఉన్నతపరిణామమా? తరవార శబ్దం ఎక్కడో తిరిగి అది శీటలంలో కాంతిని, కాంతంగా నుండరంగా అనుభవించే శక్తిని తెచ్చుకోడమేమో!

From calm to storm and through storm to a higher calm.

గ్రామఫోడు “ప్రేమనికుంజకు ఆనా” అని పాడుతోంది. హిందీపాటల్లో మొదలుపెట్టి ఆ వరసలలో ఆ మాటల్ని తెలుగులో వ్రాసిన ప్రస్తుతపు పాటల్లో ఎక్కడచూసినా యీ ప్రేమ అనే మాట అమితంగా వాడుకున్నారు. ప్రేమలోకం, ప్రేమమందిరం, ప్రేమమూరతి, ప్రేమహృదయం, హృదయప్రేమ, ప్రేమపీయూడు, యిట్లా. ఇట్లాంటి గోల వాగిత ప్రారంభించిన పాటల సేవే చేశా సేమా చాలా! కాని మాటలెట్లా వ్రాసయోగించినా వాటివెనక ఏదో ఒక సంగతి నిశ్చితంగా చెప్పాలనేవేదన వుందివాడు. ఈ పాటల్లో యింకా కథలలోను గీతాలలోనూ, మాటలమీది ప్రేమ ఎక్కువగా కనపడుతుంది. ముఖ్యం ప్రేమమాటలమీద.

అందువల్లనే యీ పల్లెటూరి స్త్రీల fashions వలె యీ

ప్రారంభమే దిగులుపుట్టిస్తాయి. రిబ్బన్లు, బాట్టుకూడులు, పొడవైన లోలకులు ఇవి యే మనుష్యులు ఉపయోగించగా చూస్తారో, వీళ్లు బొమ్మల్లోనే చూస్తారో, చూడకండానే మొగవాళ్లచేత తెప్పించుకుంటారో - వాటివల్ల అందంకలుగుతోందా లేదా అనే ఆలోచన లేదు. అది ఉపయోగించాముకదా అనే సంకుష్టితత్వం. వేళ్ళు పాకుతున్నాయి వీళ్ళకి. ఈ పొలాలనించి కదల లేదు. కాని మనుషులు వ్రాసే ఆరాటపడుతో వుంటాయి. వాళ్ళకే తెలిసి దేనికోసమో! పాపం! కాని యీ అకాంతిలేకపోతే మరీ మోడులవుతాను. కాని యీ అవేదన హాస్యాస్పదమైన పర్యవసానాల వ్యక్తమవుతోంది. తృప్తిలోనించి కలిగే అతృప్తిలోనించి తృప్తి పర్యవసానం గావును జీవితానికి. ఆ హృదయాలలో యేమాలనున్న రసికత్వమో యే పొందదక్కర్తవ్వో, ప్రోత్సహించి యీ వికృతకార్యాన్ని చేయిస్తుంది. విద్యావంతులచేత కథలూ, పద్యాలూ వ్రాయిస్తుంది. రాడీలచేత తొనిరాగాలు తీయిస్తుంది, తగ్గిస్తుంది, తూతులు చూట్టాడిస్తుంది.

“తృప్తి అమర్, అతృప్తి అమర్” అనే టాగురు గీతం జ్ఞాపకమొస్తుంది.

“Love is just a trick of the heart to fool the mind” నిజమైన ప్రేమకూడా అంతేనన్నాడు మైకేల్ ఆర్లన్. కానిరోజూ విన్నో యీ ప్రేమ! ప్రేమ! ప్రేమ! ప్రేమ అనే అమాటమీద యెంత ప్రేమ మనుషులికి! నిజంగా ప్రేమే ప్రత్యక్షమైతే గురించగలరా? పురుషుడు ఆహ్వానించగానే మంచంవేపు చూస్తారు స్త్రీలు. ఇంక ఇక్కడ వ్రాయకూడని పనులు చేసేవాళ్ళున్నారు చాలా మర్యాదస్తులు. ప్రేమవిసురించి చూట్టాడేవాళ్ళే! వీళ్ళందరికీ ప్రేమ అక్కడే ప్రారంభం. అక్కడే ఆ నిమిషనే అంతం. మోహాన్ని, అలవాటుని అతిక్రమించే ప్రేమనుగురించి వ్రాయసోతే అర్థంకాక, అర్థంచేసుకోకాని పర్యాయమైంది, వ్యభిచారం, పశుత్వం, అని అరుస్తారు - అంత morbidity, perversity అని వీళ్లు సంసారపుగడులలోంచి, వేళ్ళు చూసిన దున్నటి మనుగులలోంచి అరుస్తారు, పీడర్లు, డాక్టర్లు, ముఖ్యం వార్యులు సంచుకున్న పరూపులూ, కవులూ.

గర్భాధానలతోనేగా వీరి ప్రేమచరిత్రలు ప్రారంభమై
 అంటే 'రేకు'తో. ఒక్క యువకుడికి యీ ఆచారాన్ని యెదిరించే
 ధైర్యంలేదు. ఈ సమీప స్వాతంత్ర్యం, దేశసేవ, సోషలిజమ్, నిష్ఠ
 లతోక్క యువకులకి, ప్రేమజ్యోతులూ, ప్రేమాగ్నులూ, ప్రేమ
 మూర్ఖలూ పోయ్యేయువకులకి, ప్రేమగీతాలు స్రవించే యువకులకి
 కూడా! పగిలిపోయి మానసం. అంతా మనోవాంఛ, మనోహారత్వం,
 మనోకర్మ వీరత్వం. వయిగా వ్యాసాలూ, ఉపవ్యాసాలూ, సంభా
 షణలోకాల్ని మింగేట్టుంటాయి. చేతికందనిదీ, ఏదో పూర్తిగా
 కార్యాలకి సాధ్యం కానిదీ, మాటలతో అఖరయ్యేదీ, ఏదో దూరపు
 మనోప్రసవం నంగతి యోచించడం, నోట్లకోసం తిరగడం అంతే
 జీవితం. గట్టిగా యింటో ఒక్క దురాచారానికి తిరగజడే కాల
 యోధుడు అయ్యడు. ఆ కమ్యూనిజమ్ వాస్తవ అన్నీ చక్కబడతాయని
 ఒకరూ, వ్యాధయం పరాయత్త మయిందని దిగులుతో యింకోకరూ,
 ముసలితల్లి అడ్డమున్నదని ఒకరూ. అందరికీ ప్రేమకావాలి, స్వేచ్ఛ
 కావాలి, యుద్ధాలూ, విప్లవాలూ, యోచించేవారేగాని, తాము
 పుట్టిన స్థలంలో సంస్కారంగాని, తమ వ్యాధయంలో వ్యభి
 వృద్ధికాని ప్రయత్నిస్తున్నట్లు తోచదు. ఇంక ఏ ఉద్యమానికీ
 యింటిపద్దతిలేక తమ లోపలి న్యతంత్రాభిలాషనీ, మనోఅకాంతినీ
 పట్టణాల్లోకివెళ్ళి అక్కడి కాఫీహోటల్లలో, గుంపుల్లో, రైల్వేల్లో
 అక్కడవిసే scandals లో Discussions లో తీర్పుకో చూస్తారు.

ఈ నీచదృష్టులన్నిటిలోంచి, బురదనీళ్లపైన తేలుకున్న తెల్లని
 కలనవలె మనమలో తోస్తుంది నా చి — ఆకారం. దూరమైతేనేం
 జ్ఞానకం తప్ప యింకేమీ మిగలకపోతేనేం? నా చి—కల్పించిన నిర్మ
 లత్వం యీ అత్మనించి తొలగిపోదు. ఎంత యోచించినా చి —
 కరీరానికీవున్న గొప్పసౌష్ఠవంకన్న, మెరుపుకన్న అతిక్రమించిన
 సౌందర్యం ఏదో నా అత్మని కలత పెడుతుంది. అంతా అమె
 heridity ఏనా లేక అమె సంపాదించుకుందా?

తృతీ అందంలో అకర్షణ స్వల్పం. కాకాలి చూడాలి అని
 వీస్తుంది. అంతటితో తృప్తి కలుగుతుంది. Tooth paste వాడుక

అండాన్ని Mono Lisa నీ పోలిస్తే tooth paste బొమ్మ నులకు
 అంకా వుంటుంది. కాని ఆత్మ, ఆత్మ పరిశుద్ధమూ, నిర్మలమూ
 అయితేండ నక్కర్లేదు—ఆత్మ complex కానక్కర్లేదు. కొందరి
 ఆత్మల్లో రసికులై నవాళ్ళని పిలిచి, ఆపి, ఆలోచింపచేసి, ముందుకు
 రానిచ్చి, వెనక్కి భయపెట్టి, ఆకపెట్టి, ఆశ్చర్యపడచేసి, యీ
 mystery ఏదో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలంలో చిక్కుపెట్టి,
 ఏమీ తెలియడనే నిరాశతో మగ్గించే గుణం వుంటుంది. టాగూర్
 పర్వనలవరి, వుడేహాస్ చక్కలగింతలవరి, మైకేల్ ఆర్లన్ ఊచ
 మానాలవరి, జపాన్ దేశపు రేడియో సంగీతంవరి, నరార్ని అందంతో
 లాగి కాధనాయి ఆ స్త్రీసౌందర్యాలు. పురుష హృదయాల్ని
 వీలిన గొప్పస్త్రీలు గొప్ప సౌందర్యవంతులుకారు. పురుషహృదయం
 దేన్ని ప్రేమిస్తోందో దేన్ని చూపి మంటను వదలలేని కీటకంవరి అయి
 పోతుందో, ఆ గుణాన్ని చరిత్రించగలరు, ఏమీ ప్రయత్నం
 లేకుండా. పూరికే వర్షిస్తారుగాని ఏ విధమైన అందమూలేని జాట్లు,
 ఏ వ్రమనానానీ పరిపోనికళ్ళు, ఏ సన్నదనమూలేని నడుములూ,
 ఏ మెరుగునూలేని రంగు - ఏదో రహస్యమైన ఆకర్షణవల్ల ఏ నడకో,
 ఏ మాటనూధుర్యమో, ఏ కామవిస్ఫురణో రసికుల్ని చానుల్ని చేసు
 పుంటాయి.

ఏ పోలికలకూ ఉచమానాలకూ అందని యీ స్వభావాన్నే
 grace, charm అని వొదిలేస్తారు కవులు. కాని వీటి అన్నిటికన్నా
 ఆత్మ గొప్పగా శీతాల్లో ప్రకాశించడం చూకాను. ఆ ప్రకాశం
 చాలామందికి సామాన్యమిత్రుల మనస్సులకు అందలేక పోవడంకూడా
 చూకాను. ఈ mystic factor వల్ల సాధారణ స్వరూపాలు అతి
 ఆకర్షకంగా మారినప్పుడు అనన్యరమైన ఆత్మలో విశ్వాసం కలుగు
 తుంది. తన సహజ స్వభావంవల్ల భార్య సంపూర్ణాన్నిబట్టి ఆత్మ
 తనచుట్టూ కల్పించుకున్న సుడుకాదుగదా యీదేహం అనుకుంటాను.

నిన్న రే... గారి మాకుడు వచ్చింది. ఆమె యెవరో నాకు
 తెలిక తెరచిన నంది కంఠంవరకే కనబడే ఆమె కిరీరాన్ని చూసి
 ఏ రసికుడైన చిత్రకారుడి స్వచ్ఛమైన యిది అని అనందపడుతున్నాను.

అమె నా "హాషం" కోసం కలుగించింది. ఆ పూట సరిగా వినకపోవడంవల్ల కలిగిన అసందర్భానికి ఆమెను నవ్వించి పుస్తకం యిస్తా దగ్గరిగా నుంచుని. నాయెత్తున యెదురుగావున్న అమె ముఖంకేసి చూశాను. చాలా చక్కని well chiselled face లో, తీర్చిన కళ్ళలో ఆత్మలేదు. కళ్ళలో తెలివి, పెదవుల్లో పెంకితనం, గడ్డంలో గర్వం, అన్నీ coquettishness తో కలిసి చాలా అకరకంగా వున్నాయి; challenge చేస్తున్నాయి. కాని ఆత్మలేదు. ఏమిటా ఆత్మ అని అమె ప్రియులెవరై నా నన్ను దిక్కురిస్తే అర్థం చెప్పడం వాతరం కాదు.

కాని నా చి-కళ్ళు కిందికివాలి

"ఇంతే, కలులు కొందాం జీవితమంతా" అంటే__

ఆ అజ్ఞచొప్పున చేతులు కిందికివాలి జీవితమంతా కలులు కొంటున్నాను.

ప్రబంధాల్లోగాని, పురాణాల్లోగాని, సాందర్యాన్ని వర్ణించే వూడు, చావలూ, చాటలూ, పువ్వులూ, కాడలూ, తిన్నెలూ, పుట్టలూ ప్రపమానాలుగా తీసుకొచ్చి పెట్టారుగాని ఒక్కచోటా ఈ ఆత్మలేజన్మ సంగతి యెత్తుకోలేదు; ఎక్కడో ఒకచోట కాని. మైకెల్ ఆర్లెన్ గాని, గార్డ్స్వర్థీ గాని ఏ వర్షవా లేకంచానే తమ కథానాయికలచేత మనసంతా కలవరపరిచి వారం తోనాలు ఆ చింత వదలలేనంత సన్నిహితంగా అకర్షనీయంగా చేస్తారు. పైగా పూర్వ కవుల్ని, పత్రికతల్ని తలుచుకుని పొంగిపోతారు యీ దేశస్తులు, ఆ పిండిబొమ్మల్ని ఆత్మలేని మట్టినుద్దల్ని చూసుకుని. ఇతరుల్ని మెటిరియలిస్టులూ, దేవాలంపటులూ అని తిడతారు.

Dead beauty ని అనుభవిస్తున్నారా. ఆత్మల్ని నాశనం చేసి నేర్వదృశ్యాల్ని విరగగొట్టి కలెబరాల్ని కానిలించుకుని సుఖపడుతున్నారీ నాటి బ్రోజరు. సాందర్యానికి అంధులు కావటంకన్న సాందర్యం మామూలైపోవడంకన్న మృత్యువు వేరేలేదు.

సాందర్యభావం ప్రజలలో కుచ్చింది. చూసే సాందర్యాన్ని ఎట్లా ప్రపంచానించుకోవాలా తనే భాగ్యం అక్కరయింది. చక్క

మీదికి, గడ్డుల్లాకి, గోధులమీదికి, లాగి, బంధించి, ఎంగిలిచేసి, అవ
తలపారేసి, అనుభవించామని గొప్ప చెప్పుకోడంతో శృంగారము
చేస్తాడు.

సౌందర్యమిది భక్తి పుంటుందనికూడా మనవిపోయినాను,
గొప్పకవులూ, కళాకావ్యమూ. సౌందర్యాలన్నిటాకీ సుందరమైనది
సుందరమైనదేమిటం, దానికి మూల్యం సుందరమైన ఆత్మ. అధికారాల
మీద ఉపకారాలకి ఆశించి దోష్టుకోట్టేకవులూ, నీనిమాడైరెక్కర
కాళ్లుపట్టి చిత్రకారలూ, వీళ్లయినవలకి ఆదర్శపాఠాలు. సౌందర్యం
శృంగారం ఏమిటానీనా, బూతూ, వ్యభిచారంగా పరిణమిస్తు
న్నాయి యీ తుదగ్గి విమర్శకులకి. ఎంగిలి ఏడుపులులేకండా మాన
నిక masterbations తోటి కాకండా సాంఘిక కృత్రిమ ఏర్పాటు
లకి లొంగక, సృష్టిలోమనలే ఆరోగ్యంగా, ఆనందంగా, అనుభవం
వడం, తుద్యమూ, తుద్యమూ, చతుర్వమూ అయింది. పరిశ్రాంతిగా
అధ్యాత్మికంగా, పరిణయంగా, అన్నిపాక్షిగా, స్త్రీతో ఏం సంబం
ధం పెట్టుకుంటావు? విమర్శకుడా! చేతులూ, పెదమలూ, తొడలూ
మనిచెయ్యకండా, ఎట్లా మోపిస్తావు, పేమిస్తావు స్త్రీని, అదెదో
ఆ రహస్యం కొంచెం చెప్పుదూ? నీరసంగా, ఏడుస్తూ, తిడుతూ, కళ్లు
మూసుకుని, పాపకార్యం పాసిస్తున్నావా, మహామనీ! అనుభవించి
పోతున్నారనా, ఆ ఆగ్రహం!

నీకూ, నీ సోదరులకూ, లేకపోతే నేం, కొందరి పాపులకన్నా
మీలీలాయి రక్తమూ, మాంసమూ, రసికత్వమూ, శృంగారపాంఛా!
యీ దవిద్రపు దేవంలో యీ కలియుగంలో!

చెరువునిండా యెట్లా కామరపువ్వులు వికసించి నవ్వుతో
వుంటే తెల్లనికొంగలూ, నీటిరాతులూ, అమలమీద పూగుతోవుంటే,
ఎర్రని మల్లెలు నీటిమీద బుక్కలు నలుగుతోవుంటే, తలలు వొంచు
కొని నీళ్లు తీసుకుపోయ్యేవాళ్ళూ, యెదుర్కొని తోలుకుంటే పొలానికి
పోయ్యేవాళ్ళూ, 'చెరువు' చిత్తరిచ్చి మనిషిపాట్లు పడేవాళ్ళూ! ఇదీ
సౌందర్యంకేవల మల్లెలూరి వీక్షనమే! ఇదే నీది అధ్యాత్మిక వీక్షనమే!

ఎందాకాలంలో సాయంత్రం దక్షిణవాయువు స్ఫురత
“అమ్మా జోయిగా వుందంటారు.”

“దక్షిణ వాయువులోంచి యీ ప్రపంచమిదియును జన్మించి
అనందిస్తున్నాడం” అంటే ఏ జిక్క అగురా?

మొదట నా పాదాలముందు చిక్కటి నీలం దానివెనక
నీలిమందురంగు, అటుతరువాత చిక్కని పూదా, అన్నిటిమీదా తెల్లని
కొంగల్లాగు తేలే అలల తలమీది చురుగు; యెన్ని గంటలు చూచినా
వినును పుట్టదు. పొద్దు సమాసం ఇక్కడే కూచుందామంటే రెండు
గంటలైతే నేగాని యీ మొగలిపాద కొంచెం నీడనివ్వదు.

బారకందని చాచల్ని కాచిల్లలో వేసుకుని యీ తోవన తీసు
కుపోతున్నార వల్లవాళ్ళు వికాసుపట్టుర మార్కెటుకి. ఐదు మైళ్లు
మొయ్యాలి యీ యెండలో. మైడమీద కాలే యీ యెండనిచూసే
వినుక్కుంటున్నాను నేను. వాళ్ళో పావం! ఈ చాచల్ని తీసికెళ్ళి
అమ్మి, యింటింటికి వంచి, ప్రజల్ని బలికించే పరోపకార పారాధు
ణులుకూడదూ వీళ్ళని! ఆ కూటంటే కూంపాహారేయలు పళ్లు కొరకు
తారు. మళ్ళీ పడ్లు నండించే కర కుడిమీద, యీవాడు అచ్చయ్యే
పాటల్ని పద్యాలల్ని మాశ్యాలిచ్చే యీ మహారాజామాడా అందరేక
పోయాడు. కరకు దెంతకునుడో, పరోపకార పారీణుడో యీ
వల్లవాడుఅంటే. భేదాభిప్రాయానికి జీవహింస పెన్నిమంటే కారణం.
వల్లవాడి కష్టంలో కాపువాడిది యెన్నోవొంతు!

పాలం దున్నడంగాని, చాచలు మొయ్యడంగాని నిజంగా
అంత దుస్సహమైన కార్యమేనా? కాదు. ఆ బాధ అంతా చూసే
నాకళ్లలోనే, వ్రాసే నా కలంలోనే. ఇతరులకి లేని బాధలు వున్నా
యనుకోడం ధర్మాత్ముల ధ్యూటీ. కవికి, కథకుడికి, అత్యవసరం.
అతని జీవనాధారం; అతికయ్యా క్తిలేంది వాంగ్మయమేలేదు. ప్రస్తుతం
కవులు వ్రాసే కార్మిక కర్షక రచనలు మూడుపాళ్ళు misplaced
sentiment. నా నరాలు ఆ వల్లవాడి నరాలుకావు. అతనివి యింత
సుకుమారాలుకావు. ఎండలో చున్న కర కుడి చములు తలుచుకుని
పడుచు వొంగని కవి పరిచాగా పరండలో చాచమీదకూచుని,

తనకే సంధినినే అనని యెంత కాధకరంగా వుంటుందో యోచించుకోని, కవిత్వమల్లుకాడు. కాను కూర్చున్నందుకు చావకంత కాళ్ళో అని కథలు వ్రాయవచ్చు. ఆ చావ రోదనం వ్రాసేవానికీ వినిపించవచ్చు. ఆ చావ లోకపాఠకుధ్యులకయం, ఆచావ తనలోపల పెట్టుకుని ఆవతరించిన దేవత అనవచ్చు. స్త్రీ విషయమై నేను వ్రాసే కథలూ అంతేనేమో! కళకూడా fashionsని అనుసరించి నడుస్తోంది. స్త్రీలని subjectగా తీసుకుని కథలు వ్రాయడం చాలా సన్నుతకార్యమైపోయింది ప్రస్తుతం.

చల్లని గాలికి నిద్రవోస్తుంది. Old horse యెండలో పడుకుని కొండలకేసి చూస్తోంది. దూతంగా Dolphin's nose యెండకి దానాపడి ప్రవృణ్ణు కాగవచ్చిన యాలోకపు పెండటి మృగం వలె సముద్రంలో పడుకునివుంది, చెరువులో పడుకున్నట్టు. పిళ్ళ రాళ్లు చుట్టూ తిరిగివచ్చి కలుషాకుని వత్సకున్నాయి, తల్లిచుట్టూ దాగుడుమూతలాడే పిల్లలవలె.

నిద్ర వోస్తుంది యీ యంత్రంలో! తెల్లరకట్ట పెళుకువ వోచ్చేసింది అట్లకట్టి ఆడుకునే పిల్లల గోలనల్ల. ఈ పూర్ణో యంత్రా యీ ఆచారం సాగుతున్నట్టుంది, ఏ ఏ పూర్ణనింవోవోచ్చి దిగే యీ కొల్లూరు మానవ్యలో పిల్లలందరూ చుట్టుపక్కల వాళ్ళని నిద్రలేపే ప్రయత్నంలో unite విశాసం. చక్కమీద కళ్ళు తెరవగానే చక్కనకూమని పల్కరించింది నుండరమ్మ. అప్పుడే చీకట్లో తెరుచుకుంటున్న నా కళ్ళమీద అగరువాసవలతో పెద్ద జాట్లు కప్పింది. నా చెవులో జాలిగా "మరిచిపోయినావా నన్ను!" అని రహస్యంగా వినిపించింది.

చిన్న పూడు ఎన్నేళ్ళయిందో - అట్లకట్టిమందు సాయంత్రం నన్ను చూడడానికని వోచ్చింది ప్రూరమైన అర్ధగంధరాలు తప్పించుకుని. కనపడగానే యెదురుపెట్టి జాతీబాదవనక యంత్రా చిన్నవిగా ప్రన్న ఆ బుజాలు - మణిలిన్ చొక్కాకింది ఆ తేరబుజాలు - కాది లించుకున్నాను. అట్లకట్టి, చిన్ని తెల్లని జాతిపువ్వులా, నుండరమ్మ యీమామూ చిక్కుచిడిపోయినావా నా వ్యూహంలో, గోరింటాళ్ళ

అంతా చెప్పుకున్న పప్పుచూచి పప్పు తిడదనిచింది, నా తిడదనక
కలిసి గోరేంటూకు అంటిస్తానని, నేను వాక్కితగ్గితే “తెలుగుపిల్ల
మొదట” అని నవ్వింది.

సన్నతీ చంద్రకాంతిలో అడుతున్న పిల్లలగుంపుల్ని వెతుకు
తున్నాను. సన్ననివొట్టూ, చంపటంతా కట్టూ, ముదివంటి ముక్కూ
వెన్నెలని మింగేడదా, గాలిలో కొట్టుకుపోతున్నట్లు పరిగెత్తే నా
ప్రియురాలికోసం, దగ్గరగావెళ్లి మొహాటాచూసే నావంక అడపిల్లలు
'స్కాండ్లెస్'గా చూస్తున్నారు. చాలామంది తన హృదయానికి
తగిన ప్రియులకోసం జవాన్ని వెతికే ఉదాహరణ. దుర్మార్గుడనే అవ
కీర్తి యిట్లానే కలుగుతుంది.

కనపడ్డది, నా వంకచూడడు. పిల్లలతో తేకలేస్తుంది. నవ్వు
తుంది, దూరంగా పరిగెత్తి దగ్గరగా రానుకుంటే పోతుంది. తల
త్రడు, చంకకాడి.

“బాబు వచ్చాడు. సుందరహృద్దయ” అన్నా వినిపించుకోలేదు.

ఈ చంచలమేకదూ, యా non-dependability, variable
quality యే కదూ స్త్రీమీద పుడవ అగ్రహాన్ని సుమృదింప
జేసింది! పూర్వకాలంనంచి దీనివలనేకదూ స్త్రీని తిట్టవత్తిట్టన్నీ!

“ఈడుండమంటాది యిటు దూకపోతాది.”

“మాట యివవడనట్టే మతి యేటా చెపుతాది.”

కాని యీ అటలే, ముందు నిమగ్నం వీచేస్తుందో ఏట్లా మారు
తుందో తెలీన యీ మిస్టరీ యే తేకపోతే స్త్రీ యొక uninterest
ing, tame, insipid వ్యక్తి విపోయివుండును!

హృదయాన్ని మండిస్తుంది. కాని ఆ మంటలో యొక మాధు
ర్యమంది? విశ్వేశ్వర్రావు తన పుస్తకానికి ‘మధురీల’ అని పేరు పెట్ట
కుంటే, మిత యేమంది? పురుషుడెట్లానా స్త్రీని యీ చంచలత్వం
నించి dependable సాధారణ గృహిణిగా మార్చబడి చూస్తాడు,
comfort కోసం. సఖి మనోరథుడవుతాడు. అక్కరలు పోగొట్టుకు
న్నదని నిందించి త్యజిస్తాడు. పొధలో ఆసందిస్తాన్ని, అగ్నిలో మాధు
ర్యాన్ని, ‘మధురీల’ పెరగని మాతృడు చాలా అబ్బుడు.

ఆ ఉదయాన నేను పడ్డబాధని పదిహేడేళ్ళ తరువాత నా
కని పొధాడు అద్భుతంగా.

“నీ చెల్లిపోయినావంటే”

“నన్ను వీరలుకట్టి నీవా నాయుంకి” అని అపటంతా నేను కొత్తగా వ్రాయవలసిన అవసరమున్నంత దౌర్భాగ్యంలో ఆంధ్రదేశం లేదని విశ్వసిస్తున్నాను.

“నువ్వురావుగాయో యవన్ని యింత నుకుమారమూ, అంత రాంతరమైన ‘టచ్చెన్’ మీకెట్లా వోచ్చాయండి? అసలు ‘పోయ్’ ఏమి” అని అడిగాను సగం కొంటేగా, సగం ‘యోగర్’గా.

పాపం ఆ రెండేళ్లూ నా కొంటేజీవాన్ని నేను తెచ్చిపెట్టు కున్న వివర్తనల్లో ‘యోగర్’నన్నీ భరించారు ఆయన వోటికగా. ఎన్ని తిప్పలు పెట్టినా వడ్డారు; నామీది వాత్సల్యంచేత ఆ మహాకవి నేను ప్రాపించబోయే పెడక్షణ ఎసోసియేషన్ కిమాత్రం లీగర్ ఎడ్యు జర్గా వుండడానికి వోప్పించలేకపోయినాను.

ఆయన యిదివరకే జబాబు చెప్పాడు యిట్లాంటి కొంటే ప్రక్షులకి.

“యెంకెవ్వరని లోకమెప్పుడైన కదిపితే

యెలుగు నీడలకేసి యేలు చూపింతు.” అని.

ఆ రెండు పాదాలకీ యీదైనకవిత్వం యీ ప్రపంచ వాంగ్మయంలో ఎక్కడా కనిపించదు. నాముందు ఆరాటవడే ఈ సముద్రపు అగాధత్వమూ, నిరంతర అకాంతి, నా హృదయంలోని అర్థం లేని ఆరాటమూ, నిర్నిద్ర, ఆదర్శవాంఛా; సఫలం లేని, కాని, ఘోషా; జీవితంలోని మాధుర్యమూ, విషమూ, నిష్ఫలత్వమూ, నిరాశా, నిరంతరమూ ఆకర్షించే యీ అనందాల అల్పత్వమూ, వ్యర్థత్వమూ అన్న గోచరిస్తాయి నాకు ఆ పాదాలలో. అంతేకాదు యీ స్వప్న ప్రకాశపునడక. అక్క అందుకునే అర్థంగాని పిలుపు, సాధారణ మోక్షంలోని మిస్టరీ, క్రొవ్వత్వం అన్న కోస్తాయి నా మనోవిధిలో. నా వ్యక్తిని విడలేదు నేను. నా రహస్యాలు అత్రయత్నంగా ఆయన కంటబడ్డ తరవాత ఆయన రహస్యం తెలుసుకోకుండా పోయిందా?

“తూర్వ జన్మనుంచి తెచ్చుకున్నాను” అన్నాడు చివన త్వుతో గొప్పగా గంభీరంగా.

పూర్వ జన్మలలో నాకు నమ్మకం లేదని తెలిసి ఆ జనాభా
లేని జవాబు చెప్పాననే legal satisfaction, లేదుకదా ఆ చింత
నవ్వలో మిసాలికింద!

గత జన్మలనించి యింత దీర్ఘ కాలాన్ని, దేశాన్ని, పుటకల్ని,
అనుభవాల్ని దాటివచ్చి యీ నాడింకా యింత స్పష్టంగా, మధు
రంగా, రక్తాన్ని పొంగిస్తో నిట్టూర్పులు వినిపిస్తో శుష్కజీవిత్వాల్లోకి
రసం పోవహించజేస్తో మన్నితంగా detailed గా, దృఢంగా,
పాటల్లో పలికిస్తున్న ఆ అనుభవం మొదట్లో వాస్తవంగా జరిగిన
వృదు యెంత గొప్పదై వుండాలి! కోపుడకండి మీ పూర్వజన్మల
సంగతి మాట్లాడుకున్నాను. ఈ జన్మల సంగతికాదు, ముప్పారావు
గారూ? ఎందుకంటే చాలామంది పవిత్రులకి పూర్వజన్మల్లో
రొమాన్సు జరిగి వుంటుందన్నా అగ్రహం కలుగుతుంది, అందుకని.

నేనే కాదు, అంధదేశమే పూర్వ పతివ్రతల్ని నాళ్ళ పీఠా
ల్నించుటానికి కింద పారేసింది. ఇంక నూతన యుగపు బాలికలకి
అదర్శమైన పతివ్రత మీ యెంకి. యెంకి అనే హాస్యాస్పదమైన
associations వున్న సాధారణ నామాన్ని యెంత కత్తితో,
romanceతో, poetryతో, తపస్సుతో, charge చేసి మా హృద
యాలను యిట్లా వెర్రిత్తించ గలిగారో మీద!

నమ్రతతో నేను తోటి కవిని, అంధ యువకుల తరపున శిరస్సు
వొంచుకున్నాను మీ ముందు.

“ప్రేమలో వికలత్వంకాదు, పెరయిటికాదు, ఇన్జన సిటీ
మొఖ్యం” అన్నాను మొన్న బానయ్యతో.

“నెంకటచలమేనా మాట్లాడేది?” అన్నట్లు చూశాడు
నావంక.

అట్లాంటి అద్భుతానుభవం తరవాత ఏం చేసివుంటారు నా
హృదయగాయకా! ఏ మహాదరాధంచేశారు, ప్రేమదేశకతి కవినించి
వీడడుగా జాగ్రహాయెందుకు? మాకోటివాళ్ళందరి కళ్ళనూ dazzle
చేసి తెలుగు కవిత్వంలో కొత్త అక్షరాలు విశ్వాసాలు కల్పించి - యిది
పరమ పాతుకన్న బరదచాళ్ళల్లోంచి తెలుగు సాహిత్యం రక్తాన్ని

చక్కపూవుతో పువ్వులతో నిండిన చుట్టకంటలు మిదిగో లాగి చుట్ట
కలి చివరకి.....

శ్రీమ కవినించి mystic poet అధ్యాత్మికకవి విశ్వేశు
గాణుకుడినైతే, ఏమో మాట్లాడని మానినైతే, అనందిస్తున్నాడు. కాని,
కాని..... నవయువకుల నిరాశా నిర్వాసాలు నిర్వాన్ని నింపు
తున్నాయి. అయితే భయంలేదు శోధించి అవగాహన ప్రవేశించవు
లేండి.

“ఏటిమరగలకేసి ఏటి మానేవే?”

ఏమిటిమాస్తాను యీ అలు మరగల్గో అలలనే తెరమీద
ప్రతినిమిషం మారేపోవ్వల్సి గీసే యీ నురుగులలో నేను! ఏమిటా
నెలమంభం, నీలుపు? నా చి-కట్టుదిట్టి నన్ను ఆహ్వానించినప్పుడు
నగం-మానీ నా యజ్ఞాన్ని దేవిశోసమో వెలికేప్పుడు నేను గాఢంగా
మాట్లాడిన మాటకీ అర్థమేమో అని యోచించేటప్పుడు యీ కాంతి
ఉదయించింది, అర్ధరాత్రివరకు యీ నీటిమీద తెచ్చే మార్పులే జ్ఞాన
కంటోస్తాయి నాకు.

“అక్కశోసం కట్టు చెతుకుతాను. కామ్రేమకీ ప్రవేశమార్గాలు
శ్రేణులు. నీ నేత్రాలంత అందమైనవాటిని నేను చూడలేదు.
నీకళ్ళవంటి దయగల పాపలూ” అన్నాను చి. తో... ఏమనుకుంటో.

నమ్మించా? నేను ప్రేమించే స్త్రీతో మాట్లాడే సాధారణ
వాళ్ళాలనుకుందా?

అన్నడో ఎట్లానో Lawson's Bay కి పోర్చి యీ స్త్రీన్నీ
యీ వెంగలిపాడ కిందనే మానోడమనే కల యే మైపోయింది చి...?
జ్ఞాన-విధి వ్రాయించిన పోక్క పూవుతో, అశీమలోని కలం చక్క
గీటుతో యెంత దూర మైపోయినామో మనిద్దరం?

“ఎంత మారం” అన్నావు! నీ కంఠంలో రెక్కలుచాస్తా.

“నానానా చెప్పు. కాని నేనున్నానునా!”

కూతురో, నమస్కరించునందన, నీళ్లు యీ భూమిని నిద్రపోతా
నేమని యజ్ఞాభయగాల్పించి ప్రశ్నించేస్తాన మనిద్దరం. పాపాలైనా
కష్టమైనా తో నా నానో మానో నావల్ల, పువ్వుమిన్నానని ప్రశ్నిస్తా

కాథ వసుకున్నా వేమోననే నీ ముఖం చెలికే నేను, ఆ ప్రియోగతి,
అనంతమూ, నిరాటంకమూ చెయ్యగలిగితే!

“అటంకాలూ అధ్యంతరాలూ మన హృదయాల్లో వున్నాయి,
ఇననకట్టిం పంజరానికిలేవు మన అత్మలకి వున్నాయి సాహసించు.
జీవితాన్ని భవిష్యత్తుని రలుచుకుని భయపడకు” అని మాటలతో
చెప్పాడు. కాని నీ అత్మకి అర్థం కాలేదు నా భాష. అర్థంచేయించే
కత్తి నా అత్మకిలేదు. అందువల్లనే మన జీవితాల్ని అయిపోయి
నాయి చివరికి.

పైగా చచ్చిపోతా నంటావు. ఇన్ని పుస్తకాలు నావి చది
వావు. నేను చెప్పేది, “జీవితంనంచి సంఘాన్నించి అవజయాన్ని
అంగీకరించవద్దు. మరణంలో, పుర్యావలో, జడత్వంలో, హఠాత్తులో,
కరణ్యం పొందవద్దు. రణభూమిలోకి రా. గాయ మయిందా, అవ
యవాలే ఖండాలైవాయా, రక్తమంతా నేలపాలయిందా, వృశ
ణుమే ముక్కలయి పోయిందా! భరవారేదు. ఆ సంసార మృత్యువు
కన్న ఇదే నయం!” అని.

నన్ను మరిచిపోమన్నావు. అవును. మరిచిపోతాను. మరిచి
పోక నిరంతరం జ్ఞానకం తెచ్చుకుంటే భరించలేను. నా నరాలు
కాలిపోతాయి. ఆకలేని చెలుసుకై విరహపడి. చాధమేమిటి? అర్థం
లేని కాథలో యోగ్యతలేదు. చివరికి విరహకాథకై నా నరే, నిన్ను
నా consciousness, పైపారల్లోంచి అంతర మైన despair లోకి
పెట్టేశాను. ఆ అనుభవంలోంచి కవిత్వాన్ని, అత్మవికారత్వాన్ని
నేకరించుకు నేందుకు ప్రయత్నిస్తాను. ప్రేమసామ్రాజ్యం; కప్పిలే
చానితో రుంజూగగలది ఒక అత్మసామ్రాజ్యమే. నా చేతులూ, నా
పెదవులూ నా ఏమో? ఏ యితర సాంఘిక్యంతోనో కాదీ జత
టాన్ని ఆపడానికిమాదా ప్రయత్నించవచ్చు.

కాని నువ్వు! నీ గతి? పంటా, నేనా, చిచ్చాల్లు, చిరానూ,
దినదినమూ భరిస్తూ కళ్లు ఆకాశంవేవు, అత్మ సాంఘిక్యంలోకా
సంచారం - పిల్లల చదువుల్లో పెర్లిక్కుల్లో, నియోపరాతి మన్ననల్లో
నువ్వు నా చి...చి, నువ్వు రృప్తపడతావా, మృతిపొందతావా?

భోమల యే దీపాలాల్నిన చీకట్లోనో, యే దొడ్డిపండిట్లోనో, పిడి
 గుమ్మందగ్గిలో, ఒక్క చూపుకి, ఒక్కమాటకీ కరువువాచి, మర్యా
 దస్తుల మాయమాటల్లో, నీరసస్తుల వీరినియమాల్లో, ఎక్కడక్రియమైన
 వేషహల్ని గాయంచేస్తానో, అన్యాయం చేస్తానో అని భయపడుతూ
 ఏదో నీవృధయాన్ని సమదాయంపరయత్నిస్తావా? నువ్వు! ఒక్క
 చూపులో కాయని కరిగించచేసే మహాకీర్తి, ఒక్క పలుకుతో
 లోకాల్ని మెత్తవడచేసే మాధుర్యం, గానంతో సమస్త దోషాలూ
 కడగగల నీ ఆత్మ బౌద్ధత్యం అంతా, అంతా, వ్యర్థమై లోమల
 లోమలి కాలి, కాలి, నకించవలిసిందే! ఎందుకిట్లా? మనకు
 మనం మన చేతులతోనే యీ గతికి తెచ్చుకున్నామా? మనుషులూ,
 సంఘమూ, కర్మా, దేవుడూ? ఎవరు, ఏది? ఏమిటికారణం? గుడ్డితనం
 చరిపాలిస్తోందా లోకాల్ని? క్రూర్యం కాలికింద నొక్కుతోందా
 వ్యవయాల్ని! ఎక్కడగతి? ఏదిమార్గి?

ఒక్కటే పాథసం. పాపశుం. చీదితంలోవిశ్వాసం మూఢ
 త్వంమీద, కర్మమీద, కాసనంమీద తిరుగుబాటు. భవిష్యత్తులో
 నిర్భయం, అత్యుత్తర విశ్వాసం. పర్యవసానాల నిర్లక్ష్యం.

నా సత్యంలో నమ్మకం.

విధిని తామూరు చేస్తుంది సాహసం!

నా సాత్విని అప్పుడే మరచావా?

నిన్ను మరచగలనా, అంటాను కాని!

గుమ్మంలోంచి దూరమయ్యే నా వంక నీ కడపటిచూపుని—

ఎందుకు కనకదావు నాకు!

అనేక సంవత్సరాల వుత్తరీరు నువ్వు. నాకు మనిషివై,

దేవతవై నామందు ఎందుకు నిలిచావు?

నీ ముళ్ళపంజరం చూసి నేనెందుకు దూరంగా నడవలేదు?

తలుపు తెరవమని అంత బాటిగా యెందుకడిగావు?

గొల్లెం బైటలేదు.

గడియ లోమలవుంది.

పాథనమేమిటన్నాను.

నువ్వే చెప్పుమన్నావు.

నా solution భయంకరమైనది నన్నడగవద్దన్నాను.

నా సాహసాన్ని నీ చెరగనక్కర్లే.

నమ్మి చెయి జాచాను.

సాహసయత్నకు నడుముకట్టాను.

భయపడి పంజరపుకడ్డీని పట్టుకు వేశాడావు. పాపం!

నన్ను ప్రేమించడానికి, నా జీవితాన్ని నీ మాధుర్యంతో

ముంచే తృణావశేకాదు నీ వేపునేను చెయ్యజాలింది.

నీ జీవితాన్ని అర్థయుక్తం చేసుకోమని, ముఖ్యం. విశ్వసించ
గలిగావా నామాటలు!

కాని నీ జీవితమార్గంలో నేను సోపానమా. అవసరమా.
నామా భాగమున్నదా?

అనుగ్రహం.

లేదా, దాని సమతాప నా తృప్తియంతో ఆనందంగా!

అన్నీ కలలు, కలలు, మధురమైన కలలు.

కాని అర్థరాత్రివేళల ఆ కలలే, చచ్చిపోయిన ఆ కలలే దిగు
లుతో మూలుగుతో మూగి నన్ను రాత్రులు రాత్రులిట్లా చలకరించి
వేధిస్తాయి

కానీ ఇట్లాంటి హృదయంతో సరాలలో జన్మించినందుకు
కత్త! పంజరాల తలుపుకడ్డీలతో పెనుగులాడిన గాయాల బాధ!
వేలగా దీనంగా చూసిన నేత్ర దృష్టుల్ని నమ్మి హృదయాన్ని
ముక్కలుచేసి అర్పించిన చెరిగితనం!

అనుభవించవద్దా, మార్ఫ్ త్వాల ఫలితం!

నిరంతర జ్వాలల్లో నీళ్ళు మీశే యంత అవిశ్వాసమా?
అంటున్నాను.

నీకు విశ్వాసమివ్వలేని లోపం నాది. భయం నీది అనుకోకు
నా కింకా తనన్ను అవసరం.

ఏమైపోయినాయి మన జీవితాలు చి...!

ఇట్లా యోచిస్తోవుండగానే, అచికోకండానే, కళ్ళముందే, పాయింట్ వుండేది. సమద్రం ఘోషమేమిటోంది కొత్తభయానం. ఈ నీటిమీద యిగిరి కెల్లని పిట్టల! నూతలక్కతో! నుద్దెక్కడో! వాటితో సంభాషించ కలిగితే! ఇండాక పక్కన మాయని వాకేసి నివాసంగా చూసే ముసలి పల్లెవాడితో యేం మాట్లాడాలో తోచలేదు వాడు, తోడి మానవుడితో! యింక యీ చతులతో వా!

చొక్కట్ల వళ్ళాలి మెల్లిగా యిందికేళు. ఈ నిమగ్నమైన మందరమ్మ యేం చేస్తోందో! యొన్నేళ్ళ కొకసారి నన్ను కలయమంటుంటుంది!

మందరమ్మ నేనూ కలనుకొడం, ప్రేమించడం యెట్లా కల సప్తదాయి? ఎందుకు చెరికలు కన్నామా? మా భవిష్యత్తును గురించి ఒకరితో ఒకరం ఆ విషయమై మాట్లాడగల ధైర్యమన్నా లేక! నిధి, మలాది! యెదురీదాలని యెందుకు పాపానించాం?

ఇండాక నే ఆ దూరం రాతివీదికి యీదాలని పోయిత్నించే నన్ను నమోద్రపు అలలు వరసగా యెదురుకొట్టి నవ్వుతో చెనక్కి తోకాయి. పట్టుబిడపని నన్ను చూసి కోవగింది, పొరించి, అదుగున యాద్యి నాయించేసి ఒడ్డున పారకాయి. అంతే మన యెన్నమా మందరమ్మ!

అప్పుడింత జ్ఞానంలేదు, ఆ మారన చాల యవ్వనంలో బోకాన్ని బయిస్తామనే విశ్వాసం, పొధించలేనిది లేదనే ధైర్యం రక్తంలో పొంగింది. కాని యీవాడు మాత్రం? నా చి- విషయంలో వేయించి నా విజేకం? లాభం లేదమంటాడు యీ అమ్మ! పాపం చచ్చిపోయిన మిత్రుడు విశ్వవాధం "మళ్ళీ మధ్య గులాబిపువ్వు కెందుకయ్యా లేకులు జోస్తావు? యెట్టూ కంట కనపట్టలేదూ? నవ్వు నీర, మళ్ళీ నుచ్చుకోడమే అనబడుంటావు. కాని మూహావది నీ దగ్గరికి వచ్చే ప్రయత్నంలో ఆ పువ్వు ఆ మళ్ళిల్లో గీసుకుని లేకులు గోయిత్తు కనపడుంది" అనేవాడు.

విశ్వవాధం - ఎందుకు చచ్చిపోయినావు? వీడియోవావు నర వాడ? గొప్ప త్యాగాలూ, విజయాలూ, ధర్మాలూ, ఇవన్నీ అనేక నీవి

తాలో గుర్తించి ప్రకటించి కాళ్ళరంగా తిరిగివచ్చావని, లోకం కాని వాళ్ళందరూ ప్రసవం కళ్ళమందు కువర్త కిక్కినవాళ్ళు సహజంగా రక్తంతోపున్న nobility వల్ల నీవత్వానికి రానీవత్వానికి లోబడ నిరాకరించి నశించిన నీవోటి జీవితాలనంగతి యెవరు ను తి ప్తారు? శుభా! ఏమయినానో నాకు తెలీదు. తెలుసుననుకు నేనాళ్ళో తెలీదు. నేనా? విశ్వసాధం! ఇంకా మళ్ళిలో గులాబి పువ్వులతో చేతులు బాస్తున్నాను. పువ్వులకి కలిగే ఆపాయం సంగతి తలు మకోక!

చి-- నీకూ తెలుసు, నాకూ తెలుసు, చుట్టూ పొడలో గాయ వడతామని. చనిదానిని నీకు తెలికపోవచ్చు. కాని నాకు? మోహ మాయ అంత గొప్పతెర కప్పుతుంది మన జ్ఞానచక్రపులమిద నేనెదో నీ గాయల్ని నా రసికత్వంలో, మాన్యురేనా అని నమ్మక వడతాను. కాని... కొన్ని గాయాలు మానవు. చి-- మరిదిపో నమ్మ.

నుందరమ్మవలె శుభ్రా వాలుగేళ్ళలో మధుర మైన జ్ఞానకంగా మారతావు. ఈ నాడు ప్రతినిమిషం నా కళ్ళయెడట నిలిచి, నావం నిదానంగా చూసి విరహం లేపి కార్చే శుభ్రా? ఎందుకు నామిద అంతకోపం నీకు? ఒక్కనిమిషం విశ్రాంతి నివ్వక నమ్మ పెంబడించి యిట్లా సంసారం చేసి వదలక వేధించడం ఎందుకు? కాని యిది బల హీనులైన స్త్రీలు తరతరాలవించి నేర్చుకున్న trick మోసించి నందుకూ మోసించనందుకూ కూడా మొగవాణ్ణి నిందించడం.

శుభ్రా! శుభ్రాకూడా విశ్వసాధనలె నుందరమ్మవలె జ్ఞాన కంగా మారిపోతావా? కాని అంతకన్న యేమంది? ఈ ప్రసవంమే ఉత్త జ్ఞానకం. ఈ విమమన నేను చిన్న K O, దే పాటలు, కాథా మనోహరి, పుష్పకరిమళం కూర్చున దివ్యరేణువు అన్న అన్నదే ఇచ్చుకు అనే భావంలోంచి వుత్త జ్ఞానకాలైపోకున్నాయి.

ఈ అనందమేమిటి, యా జ్ఞానం స్వభావమేమిటి, అనే ప్రశ్న లలోకి విశ్రాంతి, నరాలు లాక్కుపోయి అరిగిపోతాడు. వాడు అని యేనాడో యెట్లాగో అర్థమవుతాయీ గాత్రమ. ఈలోతుల నీ కళ్ళ లోకి నానీ - అక్కడందరినీ కళ్ళలోకి చూచి.

నుండరమ్మ! ఇంక మనస్సేవం అసంభవమని యాధీపద్ధ అ
రాత్రి చైవాదీపంకింద కొత్తపందిట్లో నువ్వు చూచినచూపు
యెందుకో యీ సముద్రంమీద అర్థరాత్రి అర్థచంద్రుడుదయించినప్పు
డల్లా జ్ఞానం వస్తుంది. సంవత్సరమంతా నిన్ను మరిచినా అట్లకద్ది
రాత్రి తెల్లారకట్ట పిల్లలు కేకలు వేసే సమయాన నా చక్కలో
వచ్చిమామని,

“మరిచిపోయినావా?” అని జాలిగా చలకరిస్తావు.

ఈ వికాల ప్రపంచంలో అనంతకాలం వికాల సముద్రం ఎడ
తెగని యీ యిసికబయలు వెనక యీ కుప్పలు.. వీటి అన్నిటిలోనూ
నా కరీరంలో మాత్రమే “నేను” అచ్చ భావం. నేను యేమిటి?
ఇవంతా యేమిటి? అనుకోడం. అదేనా భేదం? ఈ “నేను” లేకపోతే
నేనూ ఒక రాయనే, నిద్రాపాయ్యే ఒక యినుక లేబువునే. నూర్వ
దిలో మెరుస్తాను, పెన్నెట్లో తళతళ మంటాను.. నాకేమీ తెలీదు.
అనందిస్తున్నాననే భావం వుండదు... ఎందుకో యీ వేదాంతంలో
చడగానే మాటలకి తడుముకుంటాను..... నీళ్ళలో కనపడని
చాళలకి నా చుట్టూ సాయంత్రపు గాలిలో కర్ణాత్రి చూసే పీతలకి,
“నేను” అనే భావం వుండేమో! దీని అంతటినించి భిన్నమే నేను?
అనందిస్తున్నాను యీ చుట్టూవున్నదాన్ని! అది నాన్నించి వేరు అనే
భావం ఎట్లా యేర్పడ్డదో! దానిలోనించేకదా నేనిట్లా వేరుపడ్డది!
వేరుపడ్డానా, లేక వేరు పడ్డానని అనుకుంటున్నావా?

కాని యీ చుట్టూ నిద్రపోతున్న ప్రపంచం... కాని నిద్ర
పోతోందో? దొర్ల అలలు, వీసే గాలి, అలలమీద రత్నాలకింద
మొక్కలయ్యే యీ అస్తమయ కిరణాలు, వెనకగా నమ్రదాన్ని
సమస్తగానూర్చి అ పెద్దమేఘం యివన్నీ నిద్రపోతున్నాయో? ఆ
మేఘమన్నాయనే భావం నా వ్యాయంలోనేనా?

ఒకవేళ నావలెనే నా చుట్టూవున్న అకాలం “నేను”
అంటుండేమో! అనగలదేమో! నావలెనే “నన్ను” అనేది మరిచి
నిద్రపోతుండేమో! ఆ నూర్వడు “చూస్తున్నాను” “కాత్రింది”

ఇట్లాంటి భావాన్ని పొందగలడేమో! విటిసన్నిటిని కలిపే ఒక్క
 వృద్ధయం పరిపంచావికంఠా కలిపి "నేను" అనేది వుండేదా! నా
 వృద్ధయంగాని "నేను" అనే కబ్బం ఆ విశ్వవత్స పరిధివ్వనేనేమో!
 ఆ వికార ఆహం, ప్రతిచోటా పరిధి అణువులోనూ యిట్లా ధ్వనిస్తుం
 డేమో, వృద్ధయంలో రక్తప్రసరణ పూతం, ప్రతి వాడిలోనూ విస
 వడటు!

ఈ సమద్యం నేను రాగానే నన్ను గుర్తుపట్టి ఆహ్వా
 నిస్తుందా? నిన్ను చూస్తున్నాను! అంటుందా, అనుకుంటుందా?
 ఈవారే నీలంగా వున్నావు నయద్రమా అని నే నన్నట్టు, యీ
 నయద్రం నన్ను చూసి "ఎంత కావున్నా" పని కళ్ళలో మెయగు
 చూపుతుందా, నా చిన్ని చీన్ని చి—వరె, అదేనేమో దీప్తివల్ల
 సంయోగమంటే, ఆ సమద్రం "నీ రాక నాకంత ఆనందం" అనడం
 విసగలిగితే చి—చూపులో కళ్ళాలు నేను విన్నట్లు. Light నీ
 Round గా మార్చడానికి టూటీ యంత్రాలెందుకు, నా వృద్ధయం
 చాలదా? ఒక్క నా చి—లోనే గాక ప్రతి స్తలంలో సృష్టిలో
 నన్ను చూసి గుర్తించి ఆహ్వానించే ఆనందం నేను తెలుసుకో గలి
 గితే యింక మనుషులెందుకు నాకు?

కాని వుంది ఆ ఆనందం. దేశపోతే నాకీ ఆనందం కలుగదు.
 నన్ను చూసి ఆనందపడని జడురాలినించి నాకేం ఆనందం కలుగు
 తుంది? ఈ ప్రపంచమే నా ప్రియతాళం. మూరరాత్రి ఆమె
 కిరోజం, యీ కిరణాలే ఆమె హస్తాలు, యీ పూగే ఆలరే ఆమె
 పతనం, యీ ఇసుక ఆమె పొడలు—ప్రపంచమే నా ప్రియతాళం.

చి—ని చూసినకొద్దీ ఆమెలో నాకీ ప్రపంచ సౌందర్యం
 కనిపిస్తోంది. ప్రపంచ సౌందర్యంలో ఆమె కనబడుతుంది. ఇట్లా
 రెండు రూపాలూ కలిసిపోతూడదా? అప్పుడు ఆమె సంసారమా
 నీతి నిబంధనలూ, లోకమా, ఆమె విచారమా ఏమీ వుండవు,
 అంటువు. ఇంక ఆమెని నేను ప్రపంచ అవ్వకగా, దాహంతో కోర
 నక్కర్లేదు. మోతామనే తాపద్వరాన్నించి నిమిత్త కలుగుతుంది,
 కాని ఆమెకీ ఆమెకో ఇంక కోర్కె, యింత తాపన, యింత ప్రోవ,

అటు వృద్ధులతోనూ వ్రుందా? వ్రుందనుకునే నా వృద్ధులతోనూ
నేనా? పిచ్చివాడి మనసులోవున్న మహారాజ్య పదవుల్లాగు, అట్లా
యోగ్యత పిచ్చివాడికి, సాధారణుడికి కూర్చో యేం భేదం? ముఖద్
impression అతనికి అంతే, ఇంకొంచెం దూరం పోయింది.

ఇట్లా లేనిబాధలు నేను ప్రేమించిన స్త్రీలు నా కోసం చదు
కున్నారని యోచించుకుని ఎన్ని అపాయాల్లోకి నడిచాను, వేదన
తో గడిపాను అర్ధరాత్రులు!

మొదట చిత్తవ కళ్ళతో చెప్పింది నాకు యీ విశ్వప్రేమ
విషయమై. సాధారణ ప్రేమవాక్యాలు నా హానికచివరికి వచ్చాయి.
ఇన్ని నెలలనింది నిన్ను ఆరాధిస్తున్నాను అనబోయినాను.

కాని ఆమె నన్ను నిరాకరిస్తే? ఇంకేలే? అదికాదు నా వ్రుద్ద
కర్త అంటే? ఇంక ఆమెనిచూసే భాగ్యంకూడా తప్పిపోతుంది.
ఆ కంకంలో, ఆ వాక్యాల్లో (ఆమె యెదో కొత్తగా పోరంభి
స్తుంది నాక్యాల్ని) ఆ అందంవినే భాగ్యంకూడా పోతుంది.

అంతకన్నా భయం నన్ను, నా ప్రేమని అంగీకరిస్తే నా
కలి బద్దలై పోతుంది. సాధారణ ప్రియురాల్యవలె నన్ను ఆహ్వానిస్తే!
నా బుజుంమీద తలవేసింది నా ముఖంవంక ఆ స్వేచ్ఛలతో చూస్తే!
నా కలంకా చూచుచువువుతుంది. ఎంతో అందమూ ఆకర్షకమూ
అనుభవం. కాని ఆకర్షణతో కలుగు కన్న నా వృద్ధులతో పోదు
తుంది. పోలేదు. ఆమె వాసంటి తుద్రుల్ని అంగీకరించకూడదు.
సాధారణ మోహానికి ఆమె దిగకూడదు. నాకు విశ్వప్రేమని అంద
వ్వాలి. చిత్తంలో కంటికి కనపడే ఆ అసాధారణ సౌందర్యానికి
కారణమై ఆ మధుర కరీంలా, వేదపుల మందహాసంతో ఆ వికార
స్వేదకాంతుల్లో అద్భుతమైన అత్యుత్తమని విశ్వసించి ఆమెని కోరాను.
లేరేరాన్ని ప్రేమించాను, అర్పించి. ఆరాధించాను.

“నిన్ను ప్రేమించాను” అనగానే చేతులుబాస్తే, యిదివరకు
ఎంతమీదో ప్రేమ చేసినట్లు! ...

పోలేదు.

నానంటి సాధారణుణ్ణి అంగీకరించిందా! ఎంత సాధారణు
రాలు! అనుకుంటాను.

నిరాకరించిందా? ఎంత మృదురాలు, అని కోపగించు
కుంటాను. ఇంక ఆమెనెట్లా చూడవని సిగ్గుపడతాను.

విచిత్రం మానవహృదయం!

నా ఆరాధన దృష్టల్ని అంతర్ముఖం చేసుకుని మానం పూనడమే
పుత్రమం. కాని నా యీ కరీరం, యీ రక్తం, పూయబంటుందా?
ఏనాడో నా ఆత్మ అజ్ఞులనించి తెంచుకుని ఆమె మీదికి పురుగు
కుంది, చీలుస్తుంది, పీలుస్తుంది, తినేస్తుంది, చంపేస్తుంది -- అను
కున్నాను ఆనాడు.

నేను చూసే చి—లో లావణ్యమంత నిజంగా చి—లో
వుందా? లేక సాధారణ బాలికలో యీ ఆరాధనవంతా నేనే
కల్పించుకున్నావా? ఏమైతేనే? బోధయ్య అన్నట్టు సమస్తయూ,
మన ప్రేమ అంతా ఆత్మకల్పితం *self-created*. నా *sublimation*
కి చి—సౌందర్యం ఆధారం. “నేను, నేను, నేను” అంతా నేను.
ఇంకేం లేదు. చి—, యీ సముద్రం, అకాశం, యీ లోకం—
అంతా నేనే. నేనే పున్నాను అంతే ఇంకేం లేదు. వుంటేనే?
అదంతా నేనే! ఎంత ఆనందాన్నిస్తోంది ఆ ధ్యాని భయము, బాధలు,
మరణం—అన్నీ నేనే!

ఇంక సౌందర్యాన్ని కల్పించుకో కలిగిన నా మనసు, యింత
ఆనందాన్ని కల్పించుకో గలిగిన నా హృదయం చి—అనే వ్యక్తి
తేనుడానే కల్పించుకో లేదా యీ ఆనందాన్నంతా! అక్కతి కలు
గుకుతా? పుత్రభ్రమ?

—

విమల బోధిండు, దగ్గర యేటివొడ్డున కొంచెం కాశ్చి
కాగానే మిలుగురు పురుగులు తీగలు తీగలుగా కాంతి చెట్లెత్తులో
అల్లుకుంటో, అలంకరిస్తాయి. పుష్పదేవతలు దీపావళి చేసుకుంటు
న్నారనిపిస్తుంది. ప్రతి పువ్వులోనూ దేవత— ఒక అడవిమయిన
అమ్మాయి వుందని కథలు వాగ్దారు కొందరు. మన దేశంలో పుష్టి
శక్తులకి దేవతలు పేర్లు పెట్టినట్టు గ్రీకుదేశంలో సౌందర్యాలన్నిటి
లోనూ, దేవతలు నివసిస్తున్నట్టు వచ్చారు. తలుచుకోండి! ఆ చిన్న
పువ్వులో ఒకామె వదుకుని వుండటం— ఈ మిలుగురులే దీపాలు—
అమె వంటినిండా పుష్పరజం— అమె భోజనం తేనె— చెట్టు
పూగితే గాలిలో పూగడం నేను ఆపువ్వుల్లో వున్నట్టు తలుచు
కుంటే— ఏదో నేనొకసారి నివసించి దానిమరిచిపోయిన లోకం
లాగు జ్ఞాపకంవచ్చి, బాధిస్తుంది. ఈ కలలంతా నిజమేనో!
ఈ నిజమంతా కలకాగాలేనది ఆ కల నిజం కాకూడదూ!

మెలిగా అర్థవలదు— ఎక్కడున్నాడో నీళ్ళలో నవ్వుతో—
ఏటిని చక్కరిగింతలు పెట్టడం ప్రారంభిస్తాడు, విమల బోధ
యేటిలో ప్రతిఫలించింది.

“ఏటి కడుపున కాగి
వోట నిద్రోయింది”

ఒకతోకాన మబ్బరాపుగాలిని తీసుకోవచ్చాను, యీ అందం
చూడడానికని— ఆయన హృదయం యెంత కలవరపడ్డదంటే—
ఎంత పీడరయినా, ఎంత చీట్లపేకమీద ప్రేమవున్నా, కనికరా—
అందులో నిజమయిన కవి! వెంటనే నా ముందు పాట వ్రాశాను.

Red hot song in the making.
Watch చేకూడు నేను.

“ఈరేయి కన్నోలు నేరవా రాజా
యొన్నెలు సాగనంత ఏటిపారేవటలా”

అనేది. అందువల్లనేమో నాకు ఆ పాటమీద అంత ప్రేమ.

“కలవరపు నాట్రకుడు

కలక నిదరయ్యింది.”

అంటే వ్రాసే పాట మధురమైన బాధతో — కుంగదీసే విద్రావితంతో — యీ మామిడి పూల మత్తు పరిమళంవలె. ఆ చంద్రుడి నిద్ర పగిలిపోతే వలె — చివలడుకుంది నాకు. ఎంకిపాటల్ని అప్పుడే ఆంధ్రదేశం మరిచిపోయింది. గానమధురమే చూడలేకపోయింది. కాని పురుషులని ప్రేమ గీతాలవలె — బరన్స్ (Burns) స్కాచ్ పద్యాలవలె — పూర్వకాలపు ఖరీయన్ కవుల ధీమావలె కవిత్వంవలె. బెల్లవ గోపికా గానంవలె ప్రత్యేకమైన విలువ గలిగిన ఆంధ్ర విశ్వరంగం యీ పాటలు.

ఆంధ్రాధిమానం ప్రత్యేకమని నాకేం తెలిపాయిరా, అప్పుడు దోమలు కారక్తం పీలుస్తున్నా (దీక్షితులుగానూ, చివరికి) నేను ఆ పాట వ్రాయించి, ఆంధ్రదేశానికి మహాపాతకం చేసినట్లు నాతో పించాను. ఆ సంఘటనవల్ల కాకపోతే ఆ పాట యీ విశ్వరంగ రంగంలో భాగమై అప్పుడు రోజులు దేమా! ఆ ప్రత్యేకమైన కాత్తి నమజేవుడు దేవకిని కొరకపోతే కృష్ణుడు పుట్టేవాడా? ఆ ప్రత్యేకమైన రాత్రి ఏ పాలకోవా తినో గాంధీగారి తండ్రి కామయ్యుడు కాకపోతే మన దేశం యింకా చీకట్లో ఇటువంటి వ్రాసేది కాదా? ఈ పాట ఎంతమంది యువకుల హృదయాల్ని ఉత్సహించి చేస్తుందో నా మాటాన కవి హృదయంలో తీరడం మరిచింది! ఆ పాట ఆయన కవిజీవితానికి (Sivan song) స్వాగత పాట అనుకుంటాను. అది నా గర్వం.

“వొక్కతను నాకేల నోచుకొని ముఖము”

అన్న పాదాన్ని కల్పించిన కవిహృదయం ఎంతమంది విరహం బుర్ర యుగయుగాల అశ్రువుల్ని కవిహృదయంలో భరించి కల్పించకపోతే కల్పించగలదూ ఆ కల్పాల్లోని ఆ అగ్నిని నేను చూపిన కాన్ఫెషన్ అని చూసి నోచుకొని ముఖమింద ఆ కవిహృదయం ఎంత వెలుగులాడకపోతే మూర్ఖులయ్యే ఆ మాటలు వైచిత్ర్యం వస్తుంది. చిట్ట

వేసే విలువకు రాకపోతే ఆ నక్షుని నక్షుల కాత్రి బూటగణితో
 దీను పెట్టుకుని ఎదో "కుదేలు" అని అడుస్తూ చీట్లు అడుతోవుంటే
 కాదు యీ మహావి! "కుదేలేమిటి" కుదేలు అని అన్న అరచ
 మాటకా! అనుకునేవాణ్ణి. ఎప్పుడు ఆ పాడుముక్కల ముక్కల్ని
 తొడిమిస్తూ దావాతో కాలక్షిప్త తరుగుతో, వా కబల్ని, వివదానికీ
 అని అతో!

కథలు ప్రాసేవాణ్ణి నేను, ఆ కవిని సుందర ప్రదేశాలకి విలువ
 కుపోయిన పాఠశాలలోను, ఇట్టుంటిది యూరపు కత్తుల్ని గురించి
 అని అనండిచ్చాము, అక్కర్లేపోతానా! ఈ దేశంలో కవిని చెప్పు
 కోడనే సిగ్గుకాకుండా ఉంచుట్టయితే, కత్తులు వొస్తున్నారంటే
 ఏమీ చాక్కుందామా అనే భయమే కలిగింతుకపోతే, పరిణామ
 తోనే కాకపోతే, యీ అంద్రభౌంధ్ర కక అనేదే తూర్తిగా
 అన్ని ప్రదేశాలలో కత్తులకే (కథకుల నేనూకూడా కలుపుకుని)
 గొప్పప్రతిభ కాకపోతే, అకడమి కాకపోతే ఒకదైనా తన కకడు
 తక్కువ తొడిమించుకుంటుంటే, కళాకాధకుల సంఘటనలూ, చుక్కలూ,
 అప్పులూ అన్న ప్రకంప పాతాళాల్లోని కాని ఆ మాధుర్యమంతా
 మాటుద్దరి చూడడానికే వినిపిస్తోంది. ఆ పాఠశాలకాల
 మాకుర్యం. కాని అయినకీ, పార్టీతో కాన్గ్రెస్సంతో, ఆ గ్రీకు
 వాలో పెద్ద పుస్తకాలు చెరకథలలో - ఆ చుక్కా, కొయ్య వాడ
 కల: నేనే కొద్ది పాటలో, చీల్చినకీ కుదేలులో, మధ్య ఎప్పుడన్నా
 కత్తుల కాలంలేకపోతా ఆ మామిడితలు పరిమళం, దోడు నేను
 పెట్టడం, ఏతానుమోసం, కొండవెనక చుక్క జ్ఞానక మొస్తాయో
 తొ నేనుత్రం ఏదో చిన్నతనపు చేష్టలని చిరునవ్వులవిన్వి "అతే నా
 భూమి తనభా యే సందర్భంలో పెట్టాడో" అని మనసుని
 తక్కువచేసుకుంటావా?

కొత్త కవికి ఈ ప్రకటనన్నా ప్రాణమనడా! క్షణంలే ఎక్క
 ర్కు వెంటనే సంగతి ప్రాస్తూ కాలు, ధమ, పరిపాకం, తూర్పుల రక్తం
 నేలకే తోనే, కాన్గ్రెస్సునానానా. కాన్గ్రెస్సు ఏ పనికీ భారమూ
 పోతనంద, తక్కువైన అదేమ్యం. అలా నిద్రావేసుకుంటా! కొత్త కవుల

యార్పణ, ఈ పేక్ష వీటిలో యేది కారణం? ఈ కవిని కావ్యకౌశల
కట్టలమధ్య మృత్యువుకి పెట్టింది, యీ కోపం గొంతు నొక్కింది.

ఈ సుబ్బారావుని, మన మెరిసిన పీడలు సుబ్బారావుని
యొంక గొప్ప చేసి వ్రాస్తున్నాడు! అంటారు మిత్రులు. కాని అయిన
కవిత్వంలో పదోవంతు మాధుర్యంలేని ఇంగ్లీషు కవిత్వంకాదు. నువ్వంటే
ఊహ! అనుకుంటే దదివిన వారు ఇంగ్లీషువాళ్లు 'క్లియ్'ని చంకా-
రని పెట్టి అందంగా పాడితే కంఠకా వల్లన చేసినవారే యీ మాట
లనేది!

కాని చరిత్రకావ్య కవిత్వవాణ్ణి వెక్కిరించికా ఈ పేక్ష
చేసినా గాయనదాని! బతికివున్న స్వాధయంకలవాణ్ణి తోటివాణ్ణి
ఘనము, ఈ క్రమము అంటే సమ్మతం ఎంతకష్టం. మనుషుల అత్యుత్తమ
సెల్ఫుకి (Self) కి ఎంతగాయం! ఇంగ్లీషు అతనుకాదు, ఇంగ్లీషువాళ్లు
చేత గౌరవాన్ని పొందలేదు, చివరికి బెంగాలీ అతనుకాదు,
హిందీలోకి కరుణ కాలేదు, సారస్వత అచార్య కాళ్ళు వట్టలేదు,
జమిందారుకాదు, జరి బూపలేదు. సంస్కృత సమాసాలులేవు, పండి
తుడుకాదు, అర్థంకాని చిక్కులులేవు—యీ మొదటి పరిచయము
యీ సుబ్బారావు సాధారణవదాల కవిత్వంలో గొప్పతనం వొచ్చు
కోడం ఎంతకష్టం?

కవిత్వం, సౌందర్యం, ప్రేమ — ఇటూంటి విలసల
యీనాటి మనుషుల మనసుల్లో లేవు. త్రవ్వాయనీ కొందరు ఘనీ
కోసం నటిస్తారు. అన్నీ పీల్చు, గొడ్డు, రీయవాలు, చీరలు, ఇల్లు-
ఇతే నిజమైన విలసల కాళ్ళకి. అవి కాని విలసల త్రవ్వాయనీ
గట్టిగా అనేవాడు, తమ అన్నీ వృత్తి అభ్యర్థన ప్రకటించేవాడు,
జీవించేవారేవాడు. తమకు సంపూర్ణత! కావ్యదాతనీ, కవి
పంచమనీ అదేగయదాతనీ, తమ ప్రాముఖ్యతనీ వ్యాఖ్యనీ అనే
ధ్వార్యంతో, దచ్చిన బ్రహ్మణ్య త్రవణంతో ఇటుంటి అంగికారం
అకస్మాత్తు కాదు మెచ్చుకంటే, తమ ఘనతనీ కలిపి. అందుకే
దచ్చుకావలూ ప్రాణివాణ్ణి పేరు అయి. వ్యాఖ్యనీ కవిని గీత
గౌరవం వచ్చు అచ్చితరచిత్రం అనే గొప్ప దచ్చుకావలూ

శుర్యదస్తుల్ని వొదలక ఏడిపించే కోపులు లేకపోలేదు. వాళ్ల పేర్లు ఎన్నటికీ టైటికి రావు. కాని పొలం మనుషుల్ని, వాళ్ల మోటు మాటలతో, ఆవు వాసనలతో, మట్టితో, వాంఛలతో, లోపాలతో, తీసుకొచ్చి, శృంగార మూర్ఖులను చేసి, వారి హృదయ ఔన్నత్యం ముందు, వాళ్ల శృంగార తేజస్సుముందు - ఏర్పివీగే మీరందరూ, మీభార్యలు, పతివ్రతలు, అల్లులు తండ్రులు అంటే! పేమ, శృంగారం ఉన్నాయనీ, వాంఛనీయమనీ, మరిచిపోవడానికి గోజూ తంటాలుపడే, యీ ఆస్తి కొక్కులు, హక్కుల కొక్కులు, ఆ కవిని, బతికివున్నవాణ్ణి, గొప్పచేస్తే భరించగలరా? వ్రాయడం ఆపాడనీ, ఇంక వ్రాయనని పూచీనిచ్చాడనీ, కవిత్వాన్ని తలగుడ్డలో ఇరికించాడనీ, మండే హృదయాన్ని లాంకోటుకింద కప్పాడనీ, తమవంటి పీడ రై నాడనీ, పిచ్చిపేషాలు వొడిలాడనీ, మర్యాదస్తుల గుంపులో చేరాడనీ, నిశ్చయమైనాక కద ప్రజలు నుబ్బారావుని తుమించింది? అట్లా కాలేదనేకద, కృష్ణకాస్త్రిని ఇంకా పూర్తిగా తుమించి మన్నన చెయ్యండి! డొక్కు సన్మానాలతో అగౌరవ పడింది! కాస్త్రి గారూ, ఊర్వశి గాథాలింగన ప్రవాసీ, వెలితిమనుషుల వెకిలి సన్మానాలలో సంతుష్టిని వెతికారా!

కవిత్వానికీ జీవితానికీ యేమిటి సంబంధమని ఎన్నేళ్లమట్టో తర్కం. ఉన్నదని కొన్నాళ్లు, లేదని కొన్నాళ్ళూ! నాలో చూసుకుంటే నా జీవితానికీ, నా వ్రాతలకీ, ఎంతో కలియక కనబడుతుంది నాకు. నాలో నావ్రాత మారుతోంది. నా కలలు, నా పేమలు, నా ఆశలు, నా నిరాశలూ, అన్నిటిని పాడుతుంది - నా కలం. ఒకప్పుడు క్రావ్యంగా, ఒకప్పుడు కఠోరంగా! కాని నా మిత్రులలో గొప్పకవిత్వం వ్రాశేవారి జీవితాలకీ ఆ కవిత్వం ఆశయా లకీ సంబంధం కనబడదు నాకు. వారికి కనబడుతుందను కుంటాను; ఎవరికి నాకికీ. ఏమి వ్రాస్తేసేం? వ్రాతలు వెనక్కి చూస్తేసేం, లేక ప్రస్తుతం ప్రతిఫలిస్తేసేం? హృదయంలోంచి వొచ్చిందా? వుత్తరమతార్కరమా? అనేదే ముఖ్యం. జీవితం వ్రాతలకి అనుగుణ్యంగా వుందా? లేకపోలే యీ వాగ్ధోష వుత్తరమై మెరుగా? జీవితం అను

సుఖ్యంగా వుండనక్కరలేదా? ఒక రన్నట్లు వ్రాతలు - ఒక మూడ్ (Mood) లేక Highest moments of inspiration ఇన్ స్పిరేషనా? తక్కిన జీవితం అధమమైనా, ఏ పూర్వసంస్కారాన్నిచో ఉత్తమ కావ్యం కలగవచ్చా! ఏ రసికత్వమూ లేనివాడు ప్రేమకావ్యాలూ, ఏ ధీరత్వమూలేనివాడు ఆదర్శకీర్తనలూ, అల్పత్వం ఉత్తమ ఉత్సాహాలూ కల్పించగలరా? ఏ మంత్రి పెళ్ళిసమయమో వచ్చేటప్పు టికి ఒకకవి జోలూ, ఒక కవి బూరావూది కూడా దేశాన్ని నూతన ప్రపంచాలకి ఉదార ఆశయాలకి స్వేచ్ఛావీధులకి రక్తస్రావాలకి ఆకాశ విహారాలకి ఆంధ్రపారుషాలకి పురిగొల్పగల శక్తుల్ని కలిగి వుండగలడా? ఇదీ నా సమస్య!

ఎందుకంటే మృతక వ్రాతల జీవితాలు, నిజమైన కవులవి పరిశీలిస్తే; వీదో గొప్ప “స్విగుల్” ఒక తిరగబాటు, జీవితంలోనే ఒక ఆదర్శ ప్రయత్నం ఇట్లాంటివి కనబడతాయి. శ్రీనాథుడూ పోతన్నా తీసుకోండి; కీటున్, మెల్లీ, బైరన్, వర్డ్స్వర్థు, బ్రానింగ్, D. H. Lawrence, మొదలైన వాళ్ళని వాదిలి. పోతన్నకన్న శ్రీనాథుడు నూరురెట్లు ఎక్కువ చక్కగా వాస్తాడు. కాని ఆత్మ సంతుష్టికీ, భక్తిసంగతి మాట్లాడటంలేదు - ఆత్మప్రోత్సాహానికి పోతన్న పలక వలిసిందే!

కవిత్వానికి (కవిత్వమంటే వ్రాతలన్నీ) కవికీ, దీపానికి కాంతికీ వున్న సంబంధం అనుకుంటాను. అన్ని లేజన్సులూ, వికారాలూ, మాలిన్యాలూ, దీపంలో వున్నవన్నీ కాంతిలో కనబడతాయి నిర్మల దృష్టి కలవాళ్ళకి. కవిత్వమేకాదు, అద్భుతమైన కంఠమూ, మంచి చాతుర్యమూ విద్యా కలిగి కూడా ఆత్మలోకి పలకలేని కవులూ గాయకులెందరో యీ ఆంధ్రదేశంలో! పేర్లు చెప్పానా సంగీతం తేలీదనీ, ఆంధ్రాభిమానం లేదనీ అంటారు. ఆత్మతో మాట్లాడగల శక్తి కావాలంటే వ్రాతలోంచి గాని పటాల్లోంచిగాని సంగీతం లోంచిగాని అసలు “సోర్సు”లో జన్మస్థానంలో ముందు ఆత్మ మాధుర్యం వుండాలి. కళ్ళలకై నా ఆత్మ విద్యే పరీధానమేమో! ఎందుకంటే ఏమిచేసినా, ఏమి వాగినా, ఏమిపాడినా, ఆత్మాను

గమనించి ఎట్లా తప్పించుకోగలరు? ఎంత గొప్పగా పాడగలిగా త్యాగరాజు కీర్తనని నాబోటివాడు యితరులలోకి వ్యక్తించగలడా రామభక్తి గలవాడు కాని? ఆ Emotion తెచ్చుకోగలవారు, రంగం మీది నటకుడివలె తెచ్చుకోగలవారున్నారు. ఏ షేక్స్పియర్ తప్ప తన అనుభవాన్ని మీరి యితర పాత్రల్ని తాను యెరిగినట్టే చిత్రించగల జీనియసులు అరుదు. నేను ఎక్కడన్నా స్త్రీ పాత్రని స్వభావ సిద్ధంగా చిత్రించినా అట్లాంటి స్త్రీని ఎరుగుదును గనక ఆమెతో బాధలు పొందుతున్నాను గనక. కాని ఎవరో అసామాన్య ప్రతిభావంతులు గొప్ప జీనియసులు స్త్రీతో పరిచయం లేకండానే స్త్రీ హృదయాన్ని గురించి అద్భుతంగా వ్రాయవచ్చు. అది Inspiration కావచ్చు లేక తన ఆత్మతో విశ్వం ఆత్మని అందు కోడంవల కావచ్చు, లేక పూర్వజన్మ సంస్కారంవల్ల కావచ్చు. ఏదో అన్నీనో లేక అన్నీ వొక టేనో నాకు తెలీదు. జీనియసుల్ని అట్లావుంచి సామాన్య చిత్రకారులు అనుభవంమీదనే తమ జీవిత నిర్ణయాలమీదనే ఆధారపడాలి, రసజ్ఞానంకోసం. అందువల్లనే జీవితానికి కళకీ సంబంధం తప్పదు. జీవితాన్ని మీరి వ్రాయగలవారు యుగపురుషులు. నా సోదర కవులు తాము యుగకారకులమంటే నేను మాత్రం కానని మాత్రమే అనగలను.

జీవితమంటేనే Struggle. చుట్టి పదార్థమూ ఉన్నతదశని పొందాలని పెనుగులాడుతో వుంటుంది. అటువు దగ్గిరించి గడ్డి నించి అన్ని జీవులూ క్రమంగా ఇంద్రియాలలో బుద్ధిలో పరిణామాల్ని పొందుతున్నాయి. మానవ జాతిలోకూడా అది వి మనిషి నించి వృద్ధిపొంది బలం బుద్ధి ఆత్మ వికసింపజేసుకోడానికని నిరంతర ప్రయత్నంలో వున్నారు. ఈ inner propulsion వల్లనే మానవులు ధనంమీద, స్త్రీలమీద, కళల మీద ఆశపడి తృప్తి పొందాలని చూస్తారు. ఎవరిలో యీ బాధ యీ Struggle అగిపోతుందో వాడు నిర్జీవులు. ఈ ప్రయత్నబలం యెక్కువగా కలవారిలో కొందరు తమ అనుభవాన్ని కళారూపాన్ని వెలువరిస్తారు. పాడాలనే పోద్బలం వొక్కటి analyse చేసి

చూచుకున్నా అర్థమాతుంది యీ విషయం. కనక వున్నతమైన కళ యెప్పుడూ మానవుడు జెన్నత్యాన్ని అందుకోవాలని చేసే ప్రయత్నాన్ని ప్రతి ఫలిస్తుంది. అందువల్లనే జీవితంతో సంబంధం కలిగివుంటుంది. ఎప్పుడూ మార్పును సూచిస్తుంది. ఎందుకంటే జీవితమంటే ప్రవాహం, ఎప్పుడూ మారే స్వభావం కలదిగనక. జీవన శక్తి అదే. సృష్టిశక్తి, యెక్కువగా వున్నవాడుగాని ఇతరుడు గొప్ప కళాశక్తిగలవాడు కాలేదు. అందువల్లనే నేమో స్త్రీ శక్తి యెప్పుడూ ప్రోత్సహించే శక్తిగానే వుంటుంది. achieve చేసేది పురుషశక్తి ఇంతవరకు తమ స్వార్థంగాకాక యితరంగా యేదో ఒక cause ('కాజ్'), తనదిగా చేసుకొని ప్రయత్నించనివాడు వ్రాయవచ్చు గంపెడు పుస్తకాలు - కాని కళా వాతావరణంలో వాటికి చాలా తక్కువ విలువ వుంటుంది. తమ జీవితాల్ని అంటక, కళకి ఎదో విషయం కావాలికదా అని తెచ్చిపెట్టుకుని వ్రాసేవారు చాలా మంది. ఆ కారణంవల్లనే సుఖమైన పెళ్ళి, చక్కని వుద్యోగం, మర్యాదా, అధికారమూ - చాలామంది ఆంధ్రకళాకారులకి ఆత్మ హత్యా కారణాలవుతున్నాయి.

ఈ మాత్రాల్ని పట్టే యేదోవిధంగా వున్న పరిస్థితులకి యెదురీదనివాడు, ఎక్కడో సంఘంలోనో పూజలతోనో విరోధం కల్పించుకొనివాడు గొప్పకళను సృష్టించేవాళ్ళు యిదివరకు ప్రచారంలో ఉన్న అభిప్రాయాలే మళ్ళీ యేకరువు పెడుతో వుంటారు. మన ప్రబంధకవులూ, ఇంకా యీ నాడు మళ్ళీ భారతాలూ, రామాయణాలూ వ్రాసేవారు ఉదాహరణలు. అసలు లోకంలో మెళుకువ చాలామందికి రాదు. వాళ్ళకి వృద్ధి క్షయాలులేవు. వాళ్ళ కళాఅంటే. ఒక సున్నాలో చెప్పిందే చెప్పిందిగా ఒకభావం యిటూ అటూ తిప్పుతో వుంటారు.

రొమెయిన్ రోలెండు క్రిష్టఫర్ లో ఏం రాకాడంటే—

So many men - they have no opinions except in so far as they disapprove of all enthusiastic opinion. But if a man is to be independent, he has to stand alone, and how many men are there, who are capable of that?

How many men are there even amongst the clear-sighted who will dare to break free of the bondage of certain prejudices, certain postulates which cramp and fetter all the men of the same generation? That would mean setting up a wall between themselves and others; on the one hand freedom in the wilderness, on the other, mankind. They do not hesitate. They choose mankind, the herd. The herd is evil-smelling. but it gives warmth. Then those who have chosen pretend to think, what they do not in fact think. It is not very difficult for them. They know so little what they think! "Know thy-self" How could they, those men, who have hardly a *me* to know. In every collective belief, religious or social. Very rare are the men who believe, because very rare are the men who are men. Faith is a heroic force, its fire has kindled but very few human hearts.

ఉత్సాహం గలవార్య ఆభిప్రాయాలు తప్పవడం తప్ప యింకో ఆభిప్రాయాలుండవు, చాలామంది మనుషులకి స్వతంత్రంగా యోచించి అనుష్ఠించాలంటే ఏకాకి విమంశావలసి వస్తుంది. ఆ శక్తి ఎంత మందికివుంది? బాగా జ్ఞానం కలవారుకూడా అచారాల్ని, సామాన్య ఆభిప్రాయాల్ని యీశాటి సంఘాల్ని సంకెళ్ళువేసి బిగదీసే అబద్ధాలని ఎదిరించగలవా రెందరున్నారు? ఎదిరించారా లోకానికి తమకి మధ్య గోడ కట్టుకుంటున్నారన్న మాటే. ఒకవేపు ఎడారిలో న్యేచ్ఛ, రెండోవేపు మనుష్యజాతి. ఏమీ సంకోచించరు. మనుష్యజాతితో గుంపుతో చేరిపోతారు గుంపులో చెడువాసనలు. కాని వెచ్చగా సురక్షితంగా వుంటుంది. ఇట్లా మనుషుల్లో కలిసి పోయి ఎదో గొప్పగా ఆలోచిస్తున్నట్టు సమర్థింపకుంటో న్నట్టిస్తారు. నిజం అసలు ఆలోచనా శక్తిగాని ధైర్యంగాని లేదు. ఉన్నట్టు నడించడం సుఖాయాసం వారికి. వారేమలోచిస్తున్నారో వారికే తెలియదు. "నిన్ను నువ్వు తెలుసుకో!" ఎట్లా తెలుసుకుంటారు? తెలుసుకోదానికి వాళ్ళకి ఒక నేను అనేది వుంటేగా! ఏ అచారం లోనైనా, మతంలోగాని సాంఘికంగాగాని అసలు విశ్వాసం కల

వారు తక్కువ. ఎందుకంటే ఆసలు మనుషు లనతగ్గవారే తక్కువ గనక. విశ్వాసం చాలా తీవ్రమైన శక్తి. దాని అగ్ని చాలా కొద్ది మనుష్య హృదయాల్నే రగిల్చింది.

నూతనంలో పురాతనంలో దేనిలోనూ విశ్వాసం లేనివాళ్లు పురాతన కావ్యాలుమాత్రం వ్రాయగలరా?

కృష్ణుడి వాస్తవత్వంలో, శ్రీరాముడి దేవత్వంలో నమ్మకం లేనివాళ్ళకి యేమి భక్తి వుంటుంది? భక్తిలేంది పూర్వ కావ్యాలవంటి కావ్యాలు ఎట్లా రాస్తారు? ఆ విశ్వాసం వుండంటారా! ఇంకా యీ నవీన యుగంలో ఆ మూర్ఖత్వాలన్నీ నమ్మేవాళ్లు ఏం సందేశం ఇవ్వ గలరు, ప్రపంచానికి?

ఇంకా యీవాటికీ మరళీ, గోపికలూ, హనుమంతుడూ, అత్రి మహామనీ! వీటిలోనే వేళ్ళాడుతున్నారు. ఇంకేమీ ప్రపంచమే లేనట్టు. యుద్ధాలు వొస్తున్నాయి, ఔషధాలు కలుగుతున్నాయి. రాజ్యాలు తల్లక్రిందులవుతున్నాయి. బుద్ధిమంతులు ఎట్లా లోకానికి మంగళం, క్షేమం కలగ చేద్దామా అని శ్రమ పడుతున్నారు. ఆంధ్ర రచయితలుమాత్రం పృణయాటూ, భక్తులూ, తపస్సులూ, పురాతనపు రెడ్లూ, చచ్చిన భోజాలు, మా నాన్న గారూ తాతయ్యగారూ, శంక రాచాడూ, నేను చూసినపిల్లా, ఆ రాత్రి మాయమైన కశ్యా, అను కుంటో కూచున్నారు.

పైగా యీ తుక్కునంతా epoc making కాళ్ళత కళగా పూజించమంటారు. అక్షరాలు రానివాడు కూడా ప్రితివాడూ వ్రాసేవాడే! అని వెక్కిరిస్తారు, దిక్కురిస్తారు.

“ఇది అసమంజసంగా వుంది.”

“దీని ఆరం తెలీటంలేదు ” అంటే

“నీకేం తెలుసు, ఏం చదివావు?” అంటారు.

గొప్పకావ్యం వ్రాయాలంటే పదాలుకాదు, సమాసాలుకాదు, వ్యాకరణంకాదు కావలసింది ఆత్మబ్రాహ్మత్యం, struggle, rebellion-

ఈ పండితులకి నవీన ప్రపంచ వాంగ్మయంతో ఓనమాలురావు. పుస్తకాలన్నీ కఠిన పదాలలోనింపి కళ్ళు చెదరగొట్టాలని చూస్తారు. పాఠ లెలుగు వాంగ్మయము ముద్రేనే పుస్తకమంతా కలిపితే నాలుగు కొత్త అభిప్రాయాలు ఉపకరించేవి thought provoking ideas కనపడవు. వూరికే భాషామార్దవంలో భారంతో మూలుతాయి గ్రంథాలు - బరకవు, చలించవు, పుడేకించవు.

నగలు పెట్టుకుని అందరి వొప్పించగల స్త్రీలు చాలా తక్కువ ఆంధ్రదేశంలో. పెట్టుకున్న నగలకీ దేహానికీ సంబంధం వుండదు. నగల అందాన్ని, మనిషి అందాన్ని వేరు వేరుగా చూడాలి. పైగా కడియాలు అందెలు ఆంధ్రదేశపు వనితల కాళ్ళ అందం పూర్తిగా చెడగొట్టాయి. ఎరికలవాళ్ళలో తప్ప యింకెక్కడా అందమైన కాలే చూడలేదు నేను. అర్థ పరిస్థితి ఆంధ్రుణ్ణి, సంస్కారి అనుకునే ఆయన్ని, ఓసారి ప్రశ్నించాను—

“ఈ కడియాల బరువువల్ల కాళ్ళ అందం ఆంధ్రులలో పూర్తిగా నశించింది. కండరాలే లావెక్కిపోయినాయి పిక్కల దగ్గర” అన్నాను. నేను యీతుచ్చ శౌతిక సౌందర్యాలకీ ఎంత ఎక్కువ విలప నిస్తానో తెలిసిన ఆ పెద్దమనిషి, కొంచెంగా కళ్ళు తేలేసి—

“సౌందర్యమనేది హృదయంలోవుంది.” అన్నాడు.

చాలా ఉన్నతంగా జవాబు చెప్పిననుకున్నాడు. ఆయన భార్యకీ కడియాలవల్ల కాళ్లేకాదు, దేహమంతా లా వెక్కిందని అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది నాకు. అతని కళ్ళకి ఆమెలో అందం కనపడక, హృదయంలోంచి తెచ్చుకున్న సౌందర్యం చూడడం వేర్చుకుని వుంటాడు గావున, పాపం ఆ పెద్దమనిషి.

చాలామంది యింతే. మనం ఒక plane లో మాట్లాడుతూ వుంటే వాళ్ళు యింకో plane లో జబాబు చెప్పి తప్పించుకోవాలనీ, వోడించాలనీ చూస్తారు. అందమంతా హృదయంలో వుడుతుందని తెలీనివాడు లేడు. కాని objective beauty సంగతికదా నేను మాట్లాడుతోంది! తుపాకి పేలిస్తే యెన్ని కాకులు మిగిలి వుంటాయనే ప్రశ్న లాగుంది ఆయన జవాబు.

కొందరి స్త్రీల చత్రం నగల మెరుగుని తాగేస్తుంది. కొందరి ఒంటిరంగు నగలకీ మెరుగునిచ్చి ప్రోత్సహించే చేస్తుంది. కొందరి శరీర

ఊరి, నగలకాంతి కలిసిపోయి, విడతయ్యలేక ఏకమైన శోభ కలుగుతుంది.

పూర్వోత్తరపు నవ్వు నగలు ధరించికూడా, నామనసు భ్రమించేసింది పె— నా ప్రేమా, నా సానుభూతా లేక నా కళ్ళలోని మెప్పు! ఏది ఆమెని ఆకర్షించగలిగింది? చెప్పదు. ఆమెకే తెలీదేమో! నామాటలసాగను అని చెప్పి నవ్వుతుంది. మూగినైన నా మాటలు! ఆమె Silhouette ఆమె మెడబగ్గిర్చించి కాలి చిటికినవేలు వరకు వుండే విల్లు వొంపు నన్ను తన్మయుణ్ణిచేసింది. ఆమె తన ఆరిచేతిమీద తలనానించుకుని పడుకుని మాట్లాడుతూవుంటే, ఆమె వంక చూసి హృదయం ఝల్లుమంటే, చూడలేక కళ్ళు తిప్పుకునేవాణ్ణి. ఆమె శరీరాన్ని బుజాల దగ్గిర్చించి చెక్కినట్టుండేది. ఆమె చిరు నవ్వు చంపల్ని స్వీచ్చి నొక్కినట్టు వెలిగించేది. ఆమె సంసార ఖోభలు ఆమెతో Tragic romance నిచ్చాయి. ఆమె వింత భాష మాటలతో మాధుర్యాన్నిచ్చింది. అనుభవంలేని నా లేతతల, ఆమె వక్షంమీద, మధువును గోలిసంత కైపెక్కింది. ప్రాధాంగనా లింగనాన్ని ఆకస్మికంగా సంపాదించగలిగిన నేను, ఎక్కడ నడుస్తున్నదీ ఏమిచేస్తున్నదీ ఏమి కాబోతున్నదీ మరిచి పోయినాను. నా చిన్నతనపు మోహాన్ని ఆరిచేతిలో ఉంచుకుని, చిరునవ్వుతో నిదానంగాచూస్తో, యీ వరాన్ని ఏమి చేసుకుందామా అని యోచిస్తున్నట్టు వుండేది ఆమె వాలకం.

కాని పుత్తరాల్లో వింత ఆగ్ని కురిపించేది.

ఈ రొమాన్సుల్ని ప్రజలు శేవలం తమాషాలక్రింద pastimes కింద చూస్తారు. “ఇంక లోకంలో అందమైన ఆడవాళ్ళే లేనట్లు యేడుస్తావేంరా?” అంటాడు వంతులు. ప్రతి ప్రేమానుభవాన్ని అతి serious గా తీసుకుని, అదే జీవితానికి మకుటం అనుకున్నట్టు వ్యవహరించే పురుషులు, పురుషుడికి ఆ ఆభిప్రాయాన్ని కలిగించగలిగిన స్త్రీలు, ఆరుదు. ఎన్ని Disappointments జరిగినా, యెన్ని అనుభవాగ్నులు క్రూరాశ్రువులలో చల్లబడినా, యింకా మోహంలో

విశ్వాసం వదలని అవివేకులు, యీలోక విశ్వరూపానికి పనికిరాని పది వ్రాజకులు అరుదు.

స్త్రీ మోహంకన్న పుత్రమమయింది వాంఛనీయమయింది యీ లోకంలో ఏం వుంది? ఆత్మసామ్రాజ్యం—అనేదేవుంటే అది.

లేకపోతే స్త్రీ సామ్రాజ్యం—

ఈ రెండే. ఇంకేమీ లేవు.

వీటిమధ్య తక్కినవి దుష్టు. “ఎందుకు బ్రతుకుతున్నావు?” అని పగిల్చి నే.

“ప్రేమించేందుకు”

“ప్రేమని చెతుక్కునేందుకు”

అని చెప్పగలగాలి.

“ఏం చేస్తున్నావు?” అంటే

చివరికి “రోజూ సంభోగిస్తూన్నాను”

“ప్రేమిస్తున్నాను”

అని చెప్పగలిగిన ధీరులు కావాలి. ఈ ప్రపంచాన్ని ఉద్ధరించడానికి అంతకన్న ముఖ్యమైన దేముంది!

ప్రేమించే స్త్రీని కావాలి—మనోవడంకన్న ముఖ్యమైన ఉద్దేశాన్ని కలిగిన మనుష్యులు—దురదృష్టవంతులు, వ్యధలు, పాపాలు, మృతజీవములు, అధ్యాత్మికవిద్యా? లోకంలోని స్త్రీని ప్రేమించలేని మనుష్యుడు ఆత్మరమతో ఏం రమించగలడు?

ఈ దేశంలో అన్ని ఆనందాలూ నశించాయి. వున్న అందాలన్నీ చాలా త్వరగా వాడిలిపోతున్నాయి.

“భోజనం, పాలిటిక్సు” రెండు మిగిలాయి. అందువల్లనే ప్రజలకి కూడా గుడ్డ అని అల్లాడతారు నాయకులు.

ప్రేమకన్న యితర విషయాలకి మోహంకన్న ప్రాముఖ్యమిచ్చే మితుల్ని చూసినప్పుడు వీళ్ళెప్పుడన్నా జన్మలో వాస్తవమైన మోహాన్ని యెరుగుదురా? గంభీరమైన తమ హృదయంలో కలిగించగల అగ్నివంటి ఆనందాన్ని కాని, స్త్రీ శాపించినప్పుడు ఆమె అందిచ్చే స్వర్గాన్ని గాని యెన్నడన్నా అనుభవించారా? పోనీ చిన్నతనంలో

నైనా పెళ్ళికొత్తకోజాల్లోనన్నా - (అప్పుడైనా భార్య చిన్నదీ అనుభవంలేనిదీ కావడంచాలి అప్పుడూ అపశృతిలోనే గడుస్తుంది గావున రసికానుభవం! అసలు రసికత్వం హృదయంలో వుండాలి కదా మొదలు!) ఒక్కరవ్వ ఉన్నత సౌందర్యాన్ని పొందారా? అని ఆశ్చర్యపడతాను.

ఒక్కసారై నా నిజమైన మోహాన్ని గాని ప్రేమనిగాని అనుభవించివుంటే, యింకో ప్రయత్నానికి ప్రాధాన్యమివ్వగలరా? ఆ ఉద్యోగాలు, అధికారాలు, సంపాదనలు, అన్నీ అన్నీ, మోహశయ్యకు సహాయం కావడానికి ఉపకరణాలైపోవా?

సృష్టించడంకన్న అనందకరమైన విషయం పరీపంచంలో లేదు. అందువల్లనే గా యాశ్చర్యమే సృష్టిని ప్రారంభించాడంటాయి జేదాలు. కథలు వ్రాయడం, శిల్పం యివన్నీ సృష్టికార్యాలే ఈ నిర్దిష్టమైన కళలే అద్వితీయానందాన్ని స్రావించడానికి యింకోశివినే సృజించడం జడానికి ప్రాణమిచ్చే పర్యయత్నం, యాశ్చర్యకర్తని అందుకోగలగడమన్నమాట. అట్లాంటే అనుభవం యంతమలభం, నీచమైపోయింది ప్రజల చేతుల్లో. పక్షులు, మృగాలు, చివరికి పురుగులు, పువ్వులు - సృష్టి కార్యాన్ని యెంత ప్రేమిస్తాయి? ఒక దానిబొంక ఒకటి ఎంత కృతజ్ఞతతో అనందంతో చూసుకుంటాయి! పావురాళ్లు, కోళ్లు తోక లాడించడం, పాములు యిటూ అటూ పరిగెత్తడం పువ్వులు తేనెటీగ యెగిరిపోగానే వాణకడం, పిల్లులు దేహాలు పులకరించడం. కాని యీ మనుష్యులకే కలిగింది, యీ నీచత్వం, ఆ కార్యం తరవాత యీ ద్వేషం. ఆ కార్యమేమిటో సరైన పేరుతో వ్రాయనీయకపోవడం - ప్రేమలేని అసహజ ఆలింగనంలో నరాలు అలిసి బాధపడడం. వివాహమనే బంధంలో, స్వంతమనే కాపీనంలో, పాపం చేస్తున్నామనే భయంలో, పిల్లలు పుడతారనే దిగులులో, ఆనందాన్ని, ఆశోగాన్ని, సౌందర్యాన్ని, తృప్తిని, కాంతిని ధ్వంసం చేసుకోడం.

పై! నీ కష్టాల బాధతో పానుభూతిచూపి, నీ మోహానికి నా అల్పానుభవంతో ప్రతి మోహమివ్వాలనే పర్యయత్నంతో

నీకట్లాగో నాలో యింకా ముకుళించి వున్న రసికత్వాన్ని, ప్రేమ రాగాన్ని తెలియచెయ్యాలనే కోర్కెతో నీ చేతులమధ్య వొణికి నా ఆశ్రుతని ఏమని అర్థంచేసుకుని వుంటావో, నా లేతతనాన్ని చూసి నవ్వుతున్నావో, లేక నా కొత్తతనాన్ని అనందించుకుంటున్నావో, అని నీ కళ్ళకేసి నిమిషానికొకసారి చూసే నా చూపు లెందుకు నిన్నట్లా కలవరపెట్టేవి? సిగ్గువలనా, భక్త్యాత్మాపవలనా? సౌందర్యం ఎన్నటికీ యెవరిహక్కు కావడం అసంభవమని ఆనాడు తెలీననేను నిన్నంతా, నీ వొంపుల్ని నీ నవ్వుల్ని అన్నిటినీ, నాదిగా కొన్ని నిమిషాలన్నా, నా స్వంతంగా దాచుకోవాలని వెర్రిగా ప్రయత్నించాను.

కాలం గడిచింది. నువ్వు నన్ను వొడిలినచోటే నుంచుని నేను యింకా దిక్కులు వెతుకుతున్నాను. నువ్వా! నువ్వు ఎన్ని యోజనాలు దూరంగా కొట్టుకుపోయినావు?

ఈ నాడు నేను దోసెట్లోవిచ్చిన మల్లెపూలకేసి చూస్తూ తలవైకత్తి “జ్ఞాపకమందా!” అని కళ్ళతో పగిల్చిస్తే “యింకా ఆ పిచ్చి వొడలలేదా” అని సనాతన స్మేరంతో తొలిగి వెళ్ళిపోతావు. నా ప్రేమ కళేబరాన్ని నీ కళ్ళలో చూస్తాను నేను.

రాధ వర్షము చదివినప్పుడల్లా, నువ్వునన్ను కోరిన దినాల్లో నీ రూపం జ్ఞాపకం వస్తుంది. యేళ్ళు గడిచితరువాత, హృదయానికి చాలా సమీప వస్తులైన మిత్రులతో కలిసి విహరిస్తూ యిసికతిన్నై లమీద గోదావరి గీసివొడిలిన చాళ్లు చూసినప్పుడు, నీ వక్షంమీద వొంపుగా లేచిపడే చంద్రహారపు మెరుగు జ్ఞాపకం వచ్చి పరధ్యానంలో పడేవాణ్ణి. ఎండాకాలంలో నున్నటి శిలమధ్య పగివహించే తుంగభద్ర నీళ్ళల్లో సాయంత్రపు పద్మనియెండ పగిలిపరించి నప్పుడు, యేదేవుడు తనవేళ్ళతో, పెదవులతో, యీ బంగారు నీటి పాయల్ని నదీ వక్షంమీద యిట్లా చిక్కుపడేసి పోయినాడు అనుకుని— జ్ఞాపకం వుందా?

ఒకసారి ఆం — కొల్లేరుమీద పట్టలవేటకి వెడుతో నన్ను అహ్వనించారు. అందమైన వుదయం. ప్రియులతో విహరించడానికి దేవత లుద్దేశించి కటాక్షించిన ఉదయం. ఏ స్వర్గంలోనో రాత్రి ఉత్సవమై అక్కడినించిన బంగారు నీరూ వజ్రాలపాడీ యీ లోకం మీద వొలికిందిగావు ననిపించింది. గాలి కూడా ఆ జ్ఞాపకాలతో దక్షిణంనించి మా పైకిళ్ళవెంట పరుగెత్తుతోంది స్కూలు పిల్లవాడి వలె. రెండు తాటిదుంగలెమగ్య మంచాన్ని కట్టి దానిమీద ప్రయాణం నీటిమీద. మాతో యిద్దరు పడవనాళ్ళు, రోజంతా నీటిమీదే గడ పాలని నిశ్చయం. భోజనాల తూటలూ, నా సహచారిణి Book of verse పద్యాల పుస్తకం పైకా తుపాకీ. గట్టుదాటి పదిగజాల వెళ్ళామా లేదో వేసు స్తలచరణుననీ, నాది మట్టితో చేసిన దేహ మనీ, అకలికీ కామానికి బానిసననీ, అన్నీ మరిచిపోయినాను. అది ఇంకో లోకం. శ్రీ శ్రీ మరో ప్రపంచంకాదు. —

నీరు కనపట్టం లేదు ఆ పువ్వుల్లో. మైళ్ళకి మైళ్ళు ఎటు చూసినా పువ్వులు. రకరకాల పువ్వులు. ఆకులకికూడా స్తలం లేకండా పువ్వులు. రంగు రంగులపువ్వులు. పువ్వుల్నీ తీగెల్నీ చీల్చుకుంటో నీటి నీలపు చాలుని ఎండలో తళతళ లాడిస్తో “పడవ పయనం”. మా పైన మాచుట్టూ కనపడకండా ఎన్నడూ వినని కొత్తపక్షుల అరుపులు. ఒక్కటే లోపం—ఇద్దరమూ మొగవాళ్ళం యాత్రికులం నా స్త్రీ మిత్రుల్ని తలుచుకున్నాను. ఒక్కొక్కరే; ఎవరెవరు ఏమని వుంటారో! ఏం చేసివుంటారో! ఒక్కరై నా -

పువ్వులు నవ్వుతున్నాయి. పట్టలు అరుస్తున్నాయి చల్లగా నీళ్లు తగులుతున్నాయి. సూర్యుడు తళ తళ మంటున్నాడు. చల్లని గాలి మా చొక్కాకిందనించి తాకుతోంది. రెండు మైళ్ళదూరాన భదివేలమంది. దాటో నూటికి తొంభైమంది ఎన్నడూ యిటురాని

వారు. కాయితాలు దస్కతులు చేస్తున్నారు. వొండుకుంటున్నారు. తిట్టుకుంటున్నారు. తూస్తున్నారు. డబ్బులు లెక్కపెట్టుకుంటున్నారు. ఇళ్ళు కట్టుకుంటున్నారు. ఆనందం అనుభవిస్తున్నా మనుకుంటున్నారు. ధన్యులమని కులుకుతున్నారు.

నా మిత్రుణ్ణి, పడవని, నన్ను, నా అల్పత్వాన్ని, కాలే నా నిరీశ్వరత్వాన్ని, అన్నిటిని మరచి, తన్మయుణ్ణయి, సౌందర్యమణ్ణయి, కూచున్నాను, ఎంతనేపో నిశ్చలంగా కలలు కన్నాను. మళ్ళా తెప్పిరిల్లి, ఆ పువ్వుల్లో, ఆకాశంలో, మనసు కలిపాను.

ఎంత నేపయిందో! పడవవాళ్ళు దిగిపోతున్నారు. ఎక్కడికో పోయిన ఆత్మను లాక్కొచ్చాను, ఆ పడవమీడికి ప్రస్తుతంలోకి. మిత్రుడు తయారవుతున్నాడు, సమయ మాసన్న మైనట్టు. మేమో దుబ్బుని ఆ నీటిమధ్య ఒక దుబ్బుదీవిని సమీపించాము అప్పటికి. నేను అంతవరకు గమనించనేలేదు. ఆ దుబ్బునిండా గూళ్ళు కట్టుకుని, ఆ నీటిమధ్య యే భయమా ఎరక్కుండా, కాపరాలు చేస్తున్నాయి నీటి పక్షులు. సమద్రమిథ్యాన తీయుడు కట్టిన పట్టణం జ్ఞాపకం వచ్చింది నాకు. ఈ పడవ మనుషులు వెళ్ళి వాటిని లేవకొడుతున్నారు. నా మిత్రుడు తుపాకిని సవరించుకుంటున్నాడు. ఈ మనుషుల అదిలింపులకి దడికి పెద్ద కేకలతో protests (ప్రోటెస్టు) తో, నుడ్డున పొదిగే బాలింతలు, పిల్లలకు చుట్టూ పెట్టే తల్లులు, ప్రియుల్ని ఎదుగుచూసే ప్రేయసులు, అన్నీ పైకిలేచాయీ వాటి దృష్టి ఆ గూళ్ళవేపుపెట్టి గుండ్రంగా తిరుగుతున్నాయి ఆ రెల్లు పాదాల చుట్టూ. నా పాగ్రిణం చివుక్కుమంది. నా ఆనందం భగ్గుమనే మంటలో కాలి బొగ్గయిపోయింది. ఏ దుఖ్కాన్నీ భయాన్నీ యెరగని ఆ పక్షిపట్టణంలో ఆ ర్తనాదాలు నింపడానికి, ఆరని మరణ వేదనల్ని పదలడానికి వొచ్చామా యింతదూరం పనిపటి? ఈ పుష్పాల నవ్వులలో, ఆకాశం కాంతత్వంలో, యీ నీటినిలంమీద రక్తపుచారలు అలకడానికా యీ యత్నమంతా?

తుపాకిని చూసి వొణికాను. ఆత్రుతపడే మిత్రుడి మొహాన్ని ద్వేషించాను. భరించలేను. ఏ తెయ్యను? వొద్దని గోలచెయ్యనా?

తుపాకిని నీటిలో పారెయ్యవా? నింటాడా? నేను అతిథిని! వాకేం వాక్కువుంది? వెళ్ళిపోవా! ఎటాపోను?

వక్షులు తమ రెక్కలతో ఆకాశాన్ని కప్పాయి. అరుపులతో దిక్కుల్ని నింపాయి. జరగబోయే మారణయజ్ఞం గుర్తించాయి గావున తమ పూర్వానుభవంవల్ల. ఆ అరుపుల అర్థమేమిటో? ప్రియులు ఒకరితో ఒకరు గుడ్డలై చెప్పుకోడమా? గూళ్ళలోంచి తలలై తి చూసే పిల్లలకి కడపటి సలహాలా? ఏడుపులా?

చాలాసార్లు అసలు పిట్టల అరుపులకి అర్థమందా అని యోచిస్తాను. కోతులు తప్ప మృగాలు అంతగోలచెయ్యవు. రాత్రంతా కప్పలూ కీచరాళ్లూ వినుగులేతుండా గోలపెడతాయి చీకట్లో ఒకటి యొక్కడ వుందో రెండోదానికీ తెలియచెయ్యడానికేమా అనుకున్నాను; మిణుగురు పురుగుల దీపాలవలె. కాని యీ పిట్టలు! పామర్రు బంగళాలో నిదానంగా అనేక రకం పిట్టల కూతల్ని గమనించాను. కొండవీటి బంగళాలో పొద్దున్నే లేస్తే యీ పిట్టల ధ్వనులతో కొండలు మారుమోగుతాయి. కవులు, సరే యివన్నీ పాటలన్నారు, హర్ష ధ్వనులన్నారు, ధన్యవాదాలన్నారు. శ్రీ బ్రహ్మసమాజం వారు ప్రార్థనలన్నారు. సోమనాథరావుగారు—

“పిట్ట లెవనిని పాడుచుండునో ప్రీతిసాగరు నాతని” అన్నారు.

కాని బహుశా ఆ “పాడుచుండునో” అనే దాంట్లో నిజమైన భావం పక్షిభాషలో -

“ఈమూల లావాటి పురుగు పోతోంది. నువ్వా వేపునించి రా నేనీవేపునించి వస్తాను.” అని మగపిట్ట ఆడదానితో చెప్పడం అయివుంటుంది. ఆయన కాకాహార హృదయం ఏమాతందో! ఆ అర్థమే ఆయనకి అర్థమైతే!

పిచ్చికలు, గోరింకలు ఎన్నోరకాల అరుపులు అరుస్తాయి. ఒక కొమ్మమీద కూచుని ఒక అరుపు యింకో కొమ్మమీదికి గంతేసి యింకోఅరుపు. గదుల్లో గూళ్ళుకట్టే పిచ్చికల అరుపుల్ని ఒక సంవత్సరం అదేపనిగా వింటే పిచ్చికభాష dictionary వ్రాయవచ్చు ననుకుంటాను.

తుపాకి పేలింది. మెల్లిగా ఆకాశాన్నించి రాలే నల్లసి కన్నీటి చుక్కలవలె దీనంగా నీళ్ళమీద రాలాయి పక్షులు. నీళ్ళమీద నింది మళ్ళీ గాలిలోకి లేవాలనిచూసే ఆ నిర్భాగ్యుల్ని పట్టుకుని లాక్కొచ్చి పడేశారు పడవలో. కన్నీళ్ళతో నానాళ్ళోకి తీసుకున్నాను యింకా వెచ్చగా కదులుతున్న కళేబరల్ని. ఆ యీకల అందం, ఆ మెడలతిప్ప, ఆ రొమ్ము సోప్టవం, రెక్కల వొంపు. అంతా చివరికి యిందుకా? దువ్వాను. పొరలుకమ్మే కళ్ళలోకి చూశాను. రొమ్ముకు అద్దుకున్నాను. నా చేతుల్లో చల్లబడ్డాయి.

ఈ చిన్న పిట్టల్లో చంపడానికి వచ్చినపుడు తప్ప మనిషి కంటబడని పిట్టల్లో యీ అందాతేమిటి యీ తళుకు, యీ నునుపు; పైగా తమ ఆనందంకోసం యీ సృష్టి జరిగిందని కుబుకుతున్నారు ప్రపంచంలో సగం మంది. ఎవరు కూడడానికి? ఒకపిట్ట యింకో పిట్ట అందాన్ని చూడగలదా? దేవతలు చూస్తారా? యిత అందాన్ని యిట్లా నాశనం చేస్తోవుంటే చూస్తూ వూరుకున్నారా, దేవతలూ, రుషులూ, దిక్పాలకులూ? యిట్లా నాశనం కావడానికా యితశ్రమ? అందమైన పిట్ట పుట్టగానే చచ్చిపోతోవుంటే, యీ సృష్టి విధానాన్ని వడిపేవాడువుంటే, ఇంత నిస్సహాయంగా, తాను నిర్మించిన సౌందర్యాన్ని, తానే నాశనం చేస్తాడా అనుకుంటాను -

అందమనేది వుందా? నా కంటోగాక బైటవుందో. దేవుడికి కనబడుతుందా? దేవుడే లేకపోతే ఎదో పక్షులు రావొచ్చుగాని, అందం ఎట్లావొచ్చింది? నా మనసులో సౌందర్యభావానికీ, పిట్టల రెక్కల నునుపుకీ సంబంధం ఎట్లా కలిగింది?

దేవుడువుంటే, సౌందర్యంవీద వుపేక్షా, నిరసనా, ద్వేషనూ ఆతనికి? ఇన్నేళ్ళూ వాటి అందం ఎవరుచూసి సంతోషిస్తున్నారు! చివరి నిమషంలో చంపబోయేప్పుడు ఒక్కనిమిషం నాకళ్ళు చెదరకొట్టేందుకా, అన్ని యుగాలప్రయత్నం evolutionary పక్షి అందాన్ని కల్పించేందుకు, నేనూ, నా సౌందర్యదృష్టి అంతముఖ్యమా! ప్రపంచం లో... నేను - ఒక్క చిన్న దెబ్బతో - అంతా ముగిసేనేను - పురుగుకన్న నాజాకు పొణిగంగతనేను - నేనే అంత విలువా దేవు

గీకి? తక్కినవాళ్ళూ! నదుల్లో, పిల్లలలో, పిట్టలలో ఏ సౌందర్యం చూడనివాళ్ళు, కంది పచ్చడిలో, చీకటి మంచాలమధ్యతప్ప; మురుగు వాసనల్లో, సంగిమాటల్లోతప్ప అందం కనపడి యీ "children of God" సంగతేమిటి!

ఏం జరిగింది? ఏమిటి ఆగింది? ప్రాణం పోయిందా? ప్రాణం వుందా పోవడానికి? ప్రాణం ఆ శరీరంనించి వేరా? ఆ శరీరంలో నివసించిందా? ఇప్పుడు వేరై యింకా ప్రత్యేకంగా యింకో ఆత్మగా exist అవుతోందా? ఎక్కడో యీ ఆకాశంలో? ఆత్మ అనేదివుందా? పిట్టలకి కూడానా? ఇట్లానే వాదించా, పంగనామాల వందికొక్కు పాడ్మాప్తుగతో ఒకసారి. ఆత్మ పురుగులకి, దోమలకి, యింకా నూత్తు జీవులకి, భూతఅద్దంకింద కనబడే జలజీవులకి, త్షయజీవులకి, మనరక్తంలో యెర్పినికణాలకి, మన శరీరంలోని ప్రతి cell సెల్ కి, గడ్డికి, పృతి గడ్డిమొక్కకి, గడ్డిమీద ఆకుపచ్చతనాన్నిచ్చే ఆణువులకి, క్లోరఫిల్ కి, protoplasm కి, రాళ్ళకి, రాళ్ళలోని రజానికి? జబాబు చెప్పమను? ఎక్కడ గీతగీస్తావు ఆత్మవున్న వొస్తువు, లేని వస్తువు అని? మనకి ఆత్మవుంది. మనశరీరంలో cells కి వేరే జీవంవుంది. అది అందరికీ తెలుసు? వాటికి వేరే ఆత్మలా? ఏదీ నా ఆత్మ నా శరీరంలోని కోట్లకొలది జీవరాసుల్లో! అంతా ఒకటే పరమాత్మ స్వరూపమని తప్పించుకుంటారు వేదాంతులు. నులభం. కాని వాదించమనండి. సరేకాని కొన్ని జీవాత్మలున్నాయిగా! అవి వేటికి? మనుషులకేనా? అంతేనంటారు క్రిష్టియనులూ మహమ్మదీయులూ! ఐతే కొండమనుషులకి? మనుషులవంటి కోతులకి? ఇంకా దిగిపోతుంది స్కేల్! ఇదంతా ఏవజీకి అర్థంగాని విషయం. అర్థమాతుందన్నవాణ్ణి, లేక తెలుసునన్న వాణ్ణి ప్రశ్నలడిగి నోరు మూయించి మొహాన వుమ్మేసి, యీ మతాలగర్వం అణిస్తే బాగు పడుతుంది లోకం.

మిత్రుడు వై కుంతరావు "ఏమిటి మనుషులకా ఆత్మ? అసలు బాళ్ళకే లేదు. ఏమిటి? ఈ మనుషు అందరికీ ఆత్మలున్నాయంటావా? చచ్చింతరవాత ఏమన్నా నిగుబుతందంటావా? ఏమీ భయంలేదు,

బూడిదతప్ప యింకేమీలేదు" అన్నాడు ఒకసారి, ఇప్పుడేమంటున్నాడో! ఆత్మలసంగతి మాట్లాడిన పంగనామాల పండికొక్కకి వుందా ఆత్మ!

ప్రాణం పోగానే ఆ కళ్ళేబరాన్ని భరించలేకపోయినాను. వికృతం, అసహ్యం, భయంకరం. జీవితానికి మరణానికి ఏమీ సంబంధంలేదు. ఆకాశాన యెగిరిన పక్షికాదిది. ఏదో భయంకరపదార్థం. ఇంత భేదాన్ని కలిగించిన సూత్రం యేమిటో? ఇదివరకున్నది ఇప్పుడు లేనిది? నాకన్నా మహామహులు ఎందరో తలబద్దలయ్యేట్టు యోచించారు. ఏం లాభం? సుఖంగా దాన్ని కూరవొందుకొనితినక యీ ప్రశ్నలన్నీ! చచ్చింది ఎట్లానూ చచ్చింది. ప్రాణం ఏ లోకానో వుంటేనేం లేకపోతేనేం? ఏడ్చి యోచించి నేనేమీ సహాయం చెయ్యలేను కదా! వేదాంతమంటే అదీ! నాలో లేదా యీ నేళపు హిందూరక్తం? కాని హిందువుకి వేదాంతం vasaline, నల్లమందు. ఏ బాధనించీ, వేదాంతంలోకివెళ్ళి మనస్సుని సమాధానపరుమకొని, తమ కూరత్వంలో, స్వార్థంలో నిద్రపోతారు. కాని వేదాంతంలో ఎంత తిరిగినా నన్ను తృప్తిపరచదు. వేదాంతం జవాబుచెప్పలేని ప్రశ్నలు ఎన్నో తోస్తాయి. వేదాంతం ఎక్కడకీపోని గుడ్డి గల్లీ.

మళ్ళీ తుపాకిమోత, ఇంకా చావులు, యింకా అరుపులు, మళ్ళీ యింకా చావులు - కాలం గడిచింది. ఇదంతా చూస్తూ ఏమీ చలించకండా సూర్యుడు నడుస్తున్నాడు. గాలి ఎప్పుటంత సంతోషంగానూ వీస్తోంది. రక్తంతో యెర్రబడ్డ పువ్వులుకూడా ఏం సంబంధం లేదన్నట్టు నవ్వుతూనే వున్నాయి.

చాలాసార్లు అనుమంటాను. నేను లేని గోజు అనే మొదటి గోజు సంగతి. లోకంలో ఏ మార్పు వుండదు. ఒకమనిషి తక్కువైతే నలుగురు ఎక్కువవుతున్నాడు. గడ్డి ఇట్లానే యెదుగుతుంది. ఎండ యిట్లానే మండుతుంది. శాలి యిట్లానే వీస్తుంది. మనుషులిట్లానే తిరుగుతారు. నేనుమాత్రం వుండను. అంటే, లోకమే వుండదు. ఎట్లా వుంటుంది? నేను లేకపోయితరవాత! కాని వుంటుండే! మరి ఎట్లా వుంటుంది? ఇట్లా యోచించి యోచించి అర్థ

రాత్రులు, యీ సమస్య అంతంకాక మెదడు వేడెక్కి నిద్రారాక, మరిచిపోవాలంటే యీ సమస్య వదలక, పక్కమీద దొర్లుతాను. జీవితంమీద మనసుకి అంత ఆసక్తి ఉంది. అంత అనురాగం వుంది. అందువల్లనే “నేను లేకపోతే లోకం యేదీ!” అనే అహంభావం. ఈ లోకమంతా మనసు కల్పించిన పటమేమో అనిపిస్తుంది, ఈ పాడుమనసు యితకన్న మంచిలోకాన్ని కల్పించకూడదూ, శేషాచార్యూ, బురదలూ, పంగనామాల పందికొక్కులూ, ముళ్ళకంచలూ, రోగాలూ లేని లోకాన్ని!

ఈ “నేను” జీవితానికంతా పునాదిగనకనే, యీ “నేను” ని పట్టుకుని యిట్లా జేల్వాడతారు మనుషులు. ఆ “నేను” లోనుంచి ‘నాది’ పుడుతుంది. పొట్టమీద పాకేపిల్ల “నాది” అనలేక మొదటి సారి “ఆది” అనేటప్పటికల్లా అవును ఆ ‘నాది’ నీదుఃఖాలకంతా ‘ఆది’ అనుకుంటాను. ఈ “నేను” యీ “నాది” అనుకునేవాటిని అన్నిటినీ విడిచిపోవాలి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు. అంతకనే ఎట్లాగో వోలాగు ఆ “నేను” ని ఇక్కడే వుంచాలని వొదలాలని నెర్రిప్రయత్నాలు చేస్తారు. పుస్తకాలు వ్రాసి అవి శాశ్వతంగా వుంటాయని కవులకి భ్రమ. గీతాంజలి తెలిగించి సోమనాథరావుగారు, తన పేరుమీద రవీంద్రనాథ్ షేరుమీద శ్రేష్టవేసి “రవిసోమలుండు దాకా!” అన్నారు. ఇప్పుడా తెలుగు పుస్తకం సంగతి తెలిసినవాడేలేడు. సత్రాలు, టాన్ మహల్, అంకితాలు - యెన్ని నెర్రిప్రయత్నాలు పాపం!

పైపెచ్చు యీ పురాణగాధలు లోడుపడ్డాయి, కీర్తిని శ్లాఘించి శ్లాఘించి. ఇంత తెలిసిన వేదాంతులు ఆ కీర్తిని ముఖ్యంగా చచ్చిన తరవాత కీర్తిని ఎందుకంత అవధిగా చూపాలో అర్థం కాదు. పోనీ బతికి వున్నప్పటి కీర్తి ఏదో వుపయోగపడవచ్చు. మంచిసీళ్ళబడులు ఎవరన్నా మజ్జిగ యివ్వవచ్చు. * రైలుస్టేషనులో ఎవరో గుర్తుపట్టి సామాను రైలులో ఎక్కించిపెట్టవచ్చు. కాని చచ్చినతరవాత అరక్తంకోసం యీపురాణయోధులచేత ఘాతుకకార్యాలుచేయించారు, పుణ్యాలని పేరుపెట్టి. ఈ నాటికీ ఆ కీర్తి కాంత శుభ్రంగా యిందరి

మొగళ్ళ పక్కల్లో మైలపడికూడా యింకా మనుషుల్ని ఆకర్షిస్తోనే వుంది, నవకవుల్ని, దేశోద్ధారకుల్ని, విశ్వదాతల్ని!

నాలో మెల్లిగా మార్పు కలుగుతోంది. రాలిన తెచ్చిన పిట్టల్ని లెఖ్కు పెట్టుతున్నాను. పొదల్లోదూరి పిట్టలు వాళ్ళకి చిక్కక తప్పించుకుంటోవుంటే తాగపడుతున్నాను. తుపాకి గురి తప్పితే అసహ్యించుకొంటున్నాను. ఎన్కరేజ్ మెంటు ఇస్తున్నాను. డిజప్పాయింటు ఆవుతున్నాను. దిగులు పోయింది, ఉత్సాహం ఎక్కువైంది “అవుగో! కొట్టు, కాల్చు, పట్టుకో, తీసుకురా! ఎన్ని? ఇంతేనా?” అంటున్నాను. ఆకాశంలేను, పువ్వులులేవు, నీళ్ళు కనబడవు పిట్టలు, తుపాకి దెబ్బలు, చావులు, పీనిగలు, రెక్కలు ఇంతే. గంటకింద బీవుగమని ఏడవడానికి సిద్ధమైన నేను; అందమైన అనుభవాన్ని, నుండర లోకాన్ని ధ్వంసం చేస్తున్నాడని నా మిత్రుడిమీద ఆగ్రహించిన నేను—

చంపడమే ముఖ్యం. ఎన్నిచస్తే అంత సంతోషం ఆ పిట్టల్ని తినే కోర్కె లేదు. కాని అవి చస్తే నాకు తృప్తి. పడవనిండా కుప్పలు కుప్పలుగా అనేకరకాల పిట్టలు చచ్చినవి, చస్తున్నవి. మెడలు వేళ్ళాడేసి, కళ్ళమీద పొరలుకమ్మి యీకలన్నీ నీళ్ళలోతడిసి అసహ్యమేసే ఆ కళ్ళబరాల్ని చూస్తే సంతోషం. విలువలే రెక్కలు వొంచి సునాయాసంగా గాలిలో తేలే పిట్టల్ని చూస్తే కోపం.

చివరికి ఇంకెందుకు, గంగ పాటని పల్లిస్తాడే భర్తహరి; ఆ steps (స్టెప్పు) ఆన్నీ; - అంత ఆధోగతికి దిగాను. సరిగా గురి చూట్టంలేదని మిత్రుడి చేతులోంచి తుపాకి లాక్కొని కాల్చి ఓ కొంగ కాలు విరగేసి కారు కారుమని ఆరుస్తో పరిగెత్తితే అది చచ్చి కింద పడలేదని దుఖించాను.

ఇంక యీ ఉదంతాల్లోవుండే నీతి, అవినీతి, వ్రాయాలి. ప్రతి కథకీ పద్యాలకీ చివర నీతి వుండవొద్దూ! న్ములు మాప్తరనీ, పిల్లల్ని, ఇన్ స్పెక్టర్లనీ అడగండి.

ఎందుకంటే నేను ఎప్పుడూ దుర్మార్గులకే వ్రాస్తాను. సన్మార్గులు యీ పత్రికల్ని పగలు చదుడం మానేశారు! వాళ్ళకి అప్పుడే

దీంట్లో అవినీతి స్పష్టమైవుంటుంది ఎవరి పడకగదిలో వాళ్లకి. ఇంక దుర్మార్గులకి—

మానుల్ని - మాట్లాడకూడదని వ్రతం పెట్టుకున్న వాళ్ళని చూస్తే నాకు చాలా గౌరవం హెచ్చుతోంది. నిజం మాట్లాడారా ఆర్థం కాదు మనుష్యులకి. అబద్ధం మాట్లాడడం ఇష్టం లేదు. అందుకని మానులొత్తారు జ్ఞానులు. అందుకూ అబద్ధాలలో యోచించి అబద్ధాలలో మెలగడం చేత ఒకరి అబద్ధం ఒకరికి అర్థమవుతుంది. నిజమవుతుంది. నిజమే అర్థం కాదు. అంతేకాదు, నిజం అబద్ధమవుతుంది. పిల్లకి చెబుతురు చీక టైనట్టు. నా మాటలు వింటున్న మనుషుల మొహాలు గమనించినప్పుడల్లా ఎందుకు మాట్లాడనా? మరి యింత పశువునైనానే అని అసహ్యమేస్తుంది. (మరిచిపోయినాను. పశువుల్ని నిందిస్తున్నాను. అవి మాట్లాడవు.) ఇంక వ్రాతా! ఈ వ్రాతల 'వీక్నెస్' ఇంకా పోలేదు. ఎప్పుడూ పోతుందో. హరీంద్రినాథ్ అన్నట్టు..... “అప్పుడు చెప్పవలసిందీ వుండదు. వ్రాయవలసిందీ వుండదు. ఒకరికి చెప్పగలమునుకోడం అహంభావం. ఒకరికి చెప్పాలనే కోర్కె మనోదుర్బలత్వం.”

దీని అవినీతి యేమిటంటే, యిట్లాంటి కోర్కెలు వేట, జాడం వ్యభిచారం, యిట్లాంటివి అందరిలోనూ అణిగేవున్నాయని. వొప్పు కోరు. పోనీండి. ఒకరికీ యింకోరికీ, పుణ్యాత్ములకి, పాపాత్ములకి, ధర్మాత్ములకి, రాడీకులకి యేమీ భేదంలేదు. పనులు, ఘనులు పైపనులు దినచర్యలు, డాంబికాలు, వేషాలు. నిగ్రహాలు, అగ్రహాలు ఇంతే భేదం. అందరు మనుషులూ ఒకటే. ఈ పైపనులను లెక్కించేసి జమకట్టి ఫలితాల నిస్తాడు ఈశ్వరుడని నమ్మకం. కళ్లులేవు, బుద్ధిలేదు, యీ దేవుడికి యీ పుణ్యాత్ముల పూహలో. భయపడి, శ్రమపడి, వున్న కోర్కెల్ని అణచుకుని సౌఖ్యాలు వొదులుకోడంవల్ల, అవన్నీ అనుభవించినవాళ్లకి శిక్షలు లేవంటే ధర్మపరులకి బాధ అందువల్లనే సంఘంపేర అంత కార్మ్యం చూపుతారు మర్యాదస్తులు. మాటలు మాత్రం, సర్వజ్ఞానస్వరూపుడేవి, సత్యస్వరూపుడేవి, అంటారు. ఈ బ్రహ్మసమాజం వాళ్లు దేవుడికి ఇన్ని లక్షణాలూ వున్నాయని తెలిసి

కూడా రామ్మూర్తిని వెలేకారు వ్యభిచారానికి. మీలో ఎవరు వ్యభిచారికాదని అడిగినందుకు నన్ను వెలేకారు. వ్యభిచారం చేయ్యని వారిలోకూడా వ్యభిచారం వుందంటే మండిపడతారు. పూర్వ పరిపథల కథల్లో యిట్లా గూఢ వ్యభిచారాల్ని యెత్తిచూపాలని యీ నాడు ప్రయత్నించారా! ఏ పత్రికలూ అచ్చునెయ్యవు.

మనమీ లోకంలో యిచ్చే values న్నూ కొంచెం ఉన్నతా పరణలో (higher plane) వాటికి వుండే విలువలన్నూ భేదిస్తాయని చూప ప్రయత్నించినందుకే నా 'వృత్త్యవు' చాలామంది మంచి మిత్రులకి అర్థం కాలేదు.

ఇవన్నీ మానసికమైన ఆలవాట్లు, మన సుగుణాలూ, దుర్గుణాలూ. అంతకన్న ఎక్కువ విలువలేదు వీటికి. ఒక్కటి నిశ్చయం. ఇదంతా యీ భేదాలన్నీ మననే కల్పిస్తోంది. కొంచెం training (ట్రైనినింగు) లో అనేకమార్పులు తెచ్చుకోవచ్చు, ప్రయత్నించరు గాని. చూడండి, ఇప్పుడునేను ఎదిమిడి మైళ్లు బస్సుమీద పోవాలి. తరవాత మూడు మైళ్లు సైకిలుమీద, తరవాత రెండుమైళ్లు కాలి నడక, తరవాత బడి తనిఖీ మూడుగంటలు. పిల్లలూ, టివర్లూ. తయ్యకుంటే ఇదంతా వినుకు, వికారం. మనమని పిలిచి ముందు కూచోబెట్టుకుంటాను.

“బన్ను శ్రయాణమంటే ఎందుకు నీకు వినుకు? ఎదురుగా వీచే గాలీ, చుట్టూ పొలాలమీద మెరిసే యెండా, బస్సులోవాళ్లు నూట్లా డుకునే నూటలూ. తరవాత తమాషాగా సైకిలెక్కి గట్లమీద, అంచు కుప్పారే కాలవనీటి పక్కనే, నేరేడుచెట్ల నీడల్లోంచి, అట్లా అట్లా పోయి, తరవాత దిక్కులు చూచుకుంటో యెదురుగా వచ్చేమనుషుల్ని పరీక్షించుకొంటో, నీలం ఆకాశంకేసి చూస్తో, శైముడుకాకి మూలుగు వింటో, వూరు - బడి....”

అక్కడదాకా సగం సందేహంతో వినే మనను చప్పన కుర్రాడిమల్లే యెదురు తిరుగుతుంది. ఆ బడిపిల్లలు అన్నా కొంచెం వూరుకుంటుందిగాని ఆ రిజవ్వు, లెక్కలు, అనేకుప్పటికి రేచినుంచని ఏడికావులే, నోరుమయ్యి ఆ ఆఘోరం నాకు తెలికపోలేదంటుంది.

శాని ఎన్నడో ఏనాడో ఆ రిజప్టర్ నీకూడా ఆక్షరకంగా చెయ్యలేక పోతానా అని ఆశ.

ఏమైతేనేం, మన మనసులో వంకర్లు తీకామా, లోకంలో వంకర్లన్నీ మాయమౌతాయి. ఈశాదు కొత్తగా అక్షరాలు వ్రాసిన పిల్లాడు తండ్రికి గొప్పగా చూపివట్టు. ఈ మాటలు బడాయిగా వ్రాస్తున్నానేగాని యీ సంగతి లక్షల మంది యిదివరకే చెప్పారనుకుంటాను లోకానికి.

నాతో మాట్లాడతారు కొంతరు.

“నేనండీ ఎన్నడూ ఇంకోస్ట్రీ—”

“నాకండీ ఎప్పుడూ పరోపకారం చెయ్యాలనే తప్ప—”

“మా వంశములోనే లేదండీ అట్లాంటి...”

“నా భార్య పోయిందీ ఆ విచారంలో—”

నేను నిజం మాట్లాడితే వాళ్లు ఏ గుణాలు గొప్పగా చెప్పుకుంటున్నారో అవే నా దృష్టిలో తుంగంగా తోస్తున్నాయంటే!—

ఇప్పటికే ఏకాకిని, ఇంక యీ మాత్రం మనుష్య సంబంధం కూడా పోతుందని భయం.

మానమే వుత్తమం.

కొందరు వొదలరు.

“మీ అభిప్రాయమేదో చెప్పండి.”

ఏం చెప్పను? అందుకనే అబద్ధం చెప్పకూడదనే బ్రహ్మ సమాజపునాటి నియమం వొదులుకుంటున్నాను మెల్లిగా! నిజం చెపితే అబద్ధమంత హాసీ చేస్తోంది.

“నిజం చాలా విలువైన వస్తువు. ఈ పశువుల ముందు చల్లబోతు” అనిపించాడు అస్కార్ వైలు.

ముఖ్యంగా యీ దేశంలో యీ భూతదయగాళ్లు కులకులలాడుతున్నారు. అందరి హృదయాలలోకూడా యీ భూతుకం వుండనే వుంది. అంటే వాళ్ళ చూపులే వేటచూపులంటే, యీగల్పి తోలడంలో మాటల్ని కొరకడంలో యిడైనని మింగడంలో వాళ్ళ గేదె పడకల్లో అన్నిటో నాకు కనబడుతోనే వుందంటే, ముఖ్యం

యా గోరక్షణవాళ్ళూ, బలుల్ని అపడానికి పోయోనవేళం చేసే
వాళ్ళూ, యజ్ఞాలకి అడ్డపడేవాళ్ళూ, దయాపరులూ, వీళ్ళందరి
sub-conscious motive అంతరాంతర ప్రోద్బలం మారణోత్సాహమే
అని తెలియజేస్తే!

చివరికి లోతుగా, వెనకగా పరిశీలిస్తే, ఒకటే సంగతి తేలు
తుంది ఎవరికైనా. మనుషుల మనసులో వుండే ప్రోద్బలాలన్నీ
తరిచి చూడగా చూడగా అంతా 80x ప్రోద్బలమని తేలింది Freudకి.
ఇంకా తరిస్తే యీ 80x ప్రోద్బలమూ అసలు జీవనానికంతా
మూలనూత్రమూ ఒక్కటేనని కనుక్కుంటారు. మనిషి మనసు
లకే కాదు యీ జంతువుల్ని ప్రాణులు చరాచరా లన్నింటికీకూడా.

పశ్చిమ ఖండవాసులు యీ material భౌతికమైన ప్లేన్ లో
అన్వేషణ ప్రారంభించి మొన్న మొన్ననే సైకాలజీని అందుకొ
న్నారు. హిందూదేశంలో డెకార్డువలె 'నేను' అనే మనోమాత్రతో
ప్రారంభించి భౌతికానికి దిగాడు. Betrand Russel వాకాడు.
యూరోపియన్ శాస్త్రజ్ఞులు physics తోగాక సైకాలజీతో
వారి శాస్త్రవిజ్ఞానాన్ని ప్రారంభించినట్టయితే ఇంతకన్న చాలా
ఎక్కువదూరం వెళ్ళగలిగి వుండేవారని. ఈన్ స్పెన్ రెలటివీటీ
సిద్ధాంతాన్ని యింకా యెక్కువ అన్వయం చేసిన జర్మన్ శాస్త్ర
జ్ఞుడు Platt యిప్పటికీ యీ అణువుల తత్వాన్ని మనుష్య ప్రోద్బ
లాలకి సమన్వయించాలని చూస్తున్నాడు. అణువు ప్రవర్తననించి
మనిషి ప్రవర్తనని నిర్ణయించాలని వాళ్ళూ, మనిషి పవర్తననించి
అణువు ప్రవర్తనని నిర్ణయించాలని వీళ్ళూ.

మనిషిలో అతనికి తెలియక అణిగివుండే శక్తుల సంగతి
మాట్లాడుతో టీ బల్లనిగ్గిర పెద్దమ్మాయిగ రితో చెప్పాను కొల్లేరు
మీది వేటసంగతి. ఏదయినా ఆమెతో చెప్పడం చాలా సరదా.
ఆమె ఎంత శాంతంగా మాట్లాడతారో అంత శాంతంగానూ
వింటారు అది ఆమె స్వభావం. చాలామందిలో అది Art (ఆర్టు)
చక్కగా, తెలివిగా, ధైర్యంగా, ఏ ఆభిప్రాయాన్నినా విని
చర్చించి 'దైజెస్టు' చేసుకోడానికి ప్రయత్నించే సామర్థ్యంగల కొద్ది

మంది స్త్రీలలో ఆమె ఒకరు. నా మాటలు విని కొంచెం ఆలోచించేవారామె.

“మాడండి. ఆ వేటపుత్సాహం ఆ చంపేదాహం నాలో వున్నదని ఎన్నడూ అనుకోలేదు. ఉన్నదని ఎవరన్నా అంటే మండి పడి వుంటాను - నీళ్ళలో కొట్టుకుపోయ్యే చీమల్ని కప్పపడి పైకితీసే నేను! కాని ఆనాడు తెలిసింది. మరి ఎన్ని పొరలకింది, ఎన్ని తరాల నించి, ఏ పురాతన పూర్వులనించి నా రక్తంలో అణిగివున్నదో, నన్ను నేను control అనేటోర్లు చేసుకోలేక పోయినాను. sex ఎంత inevitable ఇన్ఫిలిబుల్ గా పోత్సహిస్తుందో అంత ప్రళయం మల్లేనే నన్ను అడించేసింది ఆ వేటశక్తి. నాకు తెలుసు. నన్ను చూసి నేనే ఆశ్చర్యపడుతున్నాను. కాని ఆ కోర్కెని అణుచుకోలేకపోయినాను. ఆ రక్తదాహాన్ని!” అన్నాను.

మల్లీక్ మామయ్య చిరతప్తులి పిల్లని పెంచుతున్నాడు. అంత సాధువుగావుండే ఆ పులిపిల్ల రక్తాన్ని చూసిందా కొట్టేస్తుందిట పంజాలతో. మానవుడూ అంతే. అంతమాత్రం గట్టి ప్రోద్బలాలు instincts లేని మానవుడు శవమాత్రుడు

“నాకు కోపంలేదండి.”

“ఏదో నా సంగతి నాకేకాని...”

“నేను ఏక పక్షిప్రతుణ్ణి.”

“నా కోర్కెల్ని నేను అణుచుకోగలను.”

“దెబ్బలాటంటే భయం.”

ఇట్లాంటివి గొప్ప బడాయిగా చెప్పుకుంటో వుంటారు. వెంటనే అంత చచ్చు సీనిగలా అనిపిస్తుంది. కులాలలో కులాల ఇంటర్ బ్రీడింగ్ inter breeding చేసి ఇట్లాంటి చచ్చు పైపుని సిద్ధంచేసి పెట్టారు మనదేశానికి— అనుకుంటాను.

కోపం, కామం, వాంఛ, (ambition) చురుకుతనం ఇవన్నీ వుండాలి. పాలించుకుని కట్టేసుకోగల శక్తి వుండాలి. కాపం యివ్వగల శక్తి, దాన్ని అనుగ్రహించగల శక్తి వుండేది అంటారు రుషులకి. చచ్చుపీనిగల కుష్కవేదంత బొర్రమొద్దులుకాదు వాళ్లు.

“రక్తం చూస్తే నా కళ్లు తిరుగుతాయండీ.”

“ఎవరన్నా ఏడిస్తే చూడలేను.”

“చాలా బాలిగుండే నాది.”

పోయి చావరాదూ?

బలిహీనత్వాలూ, నెప్పలూ, రోగాలూ, చికాకులూ, దుఖాలూ అన్నీ గొప్ప సుగుణాలలాగ యితరుల సానుభూతికి Exhibit చేసి పైకి చూపుకోడం బడాయిగా అలవాటయింది యీ దేశం పర్యటనకి. సంతోషంగా, వుత్సాహంగా ఉన్నవాణ్ణి, గట్టిగా నిర్లక్ష్యంగా నడిచేవాణ్ణి, ఎంత అయిష్టంగా వున్నపనినైనా చేసేసి దులుపుకు తిరిగేవాణ్ణి భరించలేదు ప్రజలు. నన్ను ద్వేషించి నామీద రిపోర్టులు చేసిన అధికారులు జ్ఞాపకం వొస్తున్నారు. ఎంత యేడిస్తే అంత ఇష్టం యీ లోకానికి.

“ఎట్లావున్నారు? అంతా ట్రేనుమా?” అని అడుగుకుంటారు ఒకరి నొకరు.

ఎవరో నకరుగాని “అంతా ట్రేనుమే మీ దయవల్ల” అనరు. వీదో ఒక రోదన పెడుతోనే వుంటారు.

ఒకవేళ ట్రేనుంగా ఉన్నామంటే అర్థమేమిటంటే బతికే వున్నామన్నమాట. కాని కంఠస్వరంమాత్రం “చచ్చామండీ” అన్నట్టుంటుంది. భాష తెలీనివాడు వింటే, “నాశనమైనామండీ” అన్నట్టు వినబడుతుంది. గోడ్డుమీదపొయ్యే మొహాలు చూస్తోవుంటే అంతా నిరీవమే అంతా విచారమే, జడత్వమే. ఈ దేశమే యిట్లానా? ఈ నిరంతర రాజకీయ సాంఘిక ఆర్థిక పారిత్రం యిట్లా చేసిందా మనుషుల్ని!

“ఈ దయాపరులు, రక్తం చూస్తే భరించలేని బ్రాహ్మణ పీశ్యందరిలోనూ, యెంతెంత కూరత్వం దాక్కుని వుందంటారు? ఆ వేటకొక్కని తీర్చుకోక, దాచుకొని, ఉన్నదనికూడా తెలిక, పిట్టలమీద, మృగాలమీద చూపని ఆ క్రూరాన్ని, మనుషులమీదా, కొద్దులలో, అఫీసుల్లో, యిళ్ళలో తీర్చుకుంటారు కత్తులుకట్టి. మృగాల బతులు మనుషుల్ని, ధనాన్ని, పదవుల్ని వేటాడుతున్నారు.

సిల్లమిద, భార్యమిద, నౌకర్లమిద చూపుతారు కని. వీళ్ళందరూ కాకాహారులే, భూతదయాపరులే!” అన్నాను.

ఆమె అంగీకరించని విషయాన్నికూడా సావధానంగా విని, నిదానంగా ఆలోచించి, విలువ కడతారు.

“ఏమంటావు ఆహోబలం?” అని షక్కన కూచున్న డాక్టరు గారిని అడిగారు.

నేను ఇంకా వుత్సాహంతో —

“ఈ డాక్టరు, ముందు రక్తాన్ని చూడలేనివాళ్ళు చివరికి ఏమౌతారు?” అన్నాను అపరిస్తృతంగా.

ఆయన తలవ్రాయించారు, ఆయన serious సీరియస్ గా. విషయాలు హృదయానికి దగ్గరివి, ఆయన మనస్సుని గట్టిగా కడిలించింది ఆయన మాటలాడరు. హృదయ సుకుమారత్వాన్ని, దయని, గొప్ప స్నేహబంధాన్ని హేళనలో ఆటలో కప్పేస్తారు. నవ్వులో, గొప్ప నవ్వులో వున్న జౌన్నత్యం దేంట్లోవుంటుంది? అందువల్లనే షేక్ స్పియర్, కాలిదానూ గొప్ప వేదాంతాన్ని court fools కోర్టు ఫూల్స్ చేతా విదూషకులచేతా మాట్లాడిస్తారు. పి. జి. ఉడ్ పహాస్ నవ్వులో, డిక్రెస్సు caricatures కారికేచర్లలో, చార్లీ చాప్లిన్ చిత్రాలలో ఎన్ని కన్నీర్లు? ఎంత వేదాంతం? ఎప్పుడో పెద్దక్కాయి గారు ప్రసంగంలో చాలా హృదయాన్ని కదిల్చినప్పుడుతప్ప ఆయన హృదయాన్ని ఎన్నమా చవకగా విప్పురు అందరికీ అర్థంకాదని సహజంగా గ్రహించిన సంస్కారి.

“కాదూ” అని నవ్వుతూనే మాట్లాడతారు.

“కాదూ మరి! ఈ యుద్ధంలో యోధులందరూ యెవరంటారు? ఇంటిదగ్గర పిరికివాళ్లే. తీరా అక్కడికి వెళితే ఆ కోలాహలమూ రక్తస్రావమూ చూసేప్పటికి స్వరక్షణార్థం ప్రతివాడికీ శౌర్యం పుట్టుకొస్తుంది.” అని నాలుగు మాటల్లో గంపెడు వేదాంతం మాటలాడారు.

ఆమె ఆ మాటల్ని యోచిస్తో కూచున్నారు. ఆ మధ్యాహ్నం ఆ టీ పేబిలు ముందు.

వాళ్లిద్దరితో నేను గడిపిన మధ్యాహ్నాలు, సాయంత్రాలు, మనసులో ఎంతో పదిలంగా నాచుకుంటాను.

నేను యీ జీవితంలో నా స్వల్పఅనుభవంలో ముగ్గుర్నీ అమితంగా గౌరవించాను. వారిలో వొకరు అహోబలరావుగారు. ఎంత గౌరవమంటే—

నేను కాన్వేషన్ హాల్లోంచి వొస్తున్నాను. సెనెటర్ల వరసలో నా కళ్లని చెదరకొట్టింది రామలింగారెడ్డిగారు. బైటకిరాగానే నాశరణే ఆయన రూపానికి వక్రుడైన సహాధ్యాయుడు రెడ్డిగార్ని గురించి స్త్రీలూ వ్యభిచారమూ మాట్లాడుతున్నాడు. అతని మనసుమీద అలాంటి re-action రియాక్షన్ కలిగింది. ఏంచేస్తాం?

“విచిత్రమేమింది? నేను స్త్రీనైతే సంసారాన్ని వొదిలి, ఆయనకోసం వెళ్ళివుండనా?” అన్నాను. పర్యవసానం పూహి వొదిలేస్తూ ఎవరిమీదానూ గౌరవం కలగగానే ఆ వ్యక్తిమీద మురుగుపేడ చిహ్మాలనే ఆసక్తి యీ అరవదేశంలో, తెలుగుదేశంలో అమితంగా చూశాను. ఒకర్ని పూజించడమనేది భరించలేకు తమలోగాని యితరులలోకాని.

అంతకన్న యెక్కువ గౌరవం డాక్టరుగారిమీద నాకు. నేను చూసిన complete man సంపూర్ణ వ్యక్తి ఆయన ఒక్కడే.

మొన్న పెద్దమ్మాయిగారిని మాడడానికి వెడితే—

“డాక్టరుపోయి ఆప్పడే యేడేళ్లయింది”

అన్నారు. దృష్టి యెక్కడోపెట్టి

“ఇంకా బందరు జీవించేవుంది” అనున్నాను మనసులో నేను.

ఆమె ఇంకా “ఏమంటావు అబ్బాయి” అని అడుగుతున్నట్టు పక్కకి తిరుగుతోనే వున్నాను శూన్యంవేపు.

రామ్మూర్తి చచ్చిపోయినాడని తెలిగొని రాగానే నా మనసు మొదటి తలపు—

“ఈ సంగతి రామ్మూర్తితో చెప్పాలి” అని. అట్లానే ఎఫ్ఐలో మానిక్ తన మిత్రుడి ఆత్మహత్యమీద పంచాయతీ జరిగినపుడు అక్కడి మనుషుల్ని పర్షిస్తో ఆయన శపంఘుండే “ఈ సంగతులు

“అతనితో పర్మిస్తే ఎంత సవ్యతాగు?” అనుకున్నానని వాస్తోంది. ఎథర్ మూనిక్ — ఎన్ని మైళ్ల దూరాన — ఎంత సంబంధం మనసులో!

చాలా రోజులు ర — చచ్చిపోయింతరవాత కొత్తకథ వ్రాయ గానే ర — కి వినిపించాలని అనుకునేవాణ్ణి!! ఇప్పుడెవ్వరూ లేకు వినడానికి. ఎందుకు వ్రాస్తాను? మానిక్ వాసినట్టు ‘Life is a habit’ అన్నట్టు Betrand Russel. అందువల్ల విధి కొట్టే ఒక్కొక్క దెబ్బతో కింద బోర్లపడీకూడా లేచి నడుస్తో వుంటాము. గతాన్ని వెంట యాడుచుంటూ సగం నలిగిపోయిన నల్లులలాగు.

చచ్చిపోయినవాళ్లు జ్ఞాపకాలని ఆపాలని ఎన్ని ప్రయత్నాలు లోకంలో. గోరీలమీద వాగితలు చూడండి, వెర్రివృద్ధులు. ఆంధ్ర రచయితలలో ఒకరు చచ్చిపోయిన కొడుకు బొమ్మని పుస్తకం మీద అచ్చువేయించారు. చూడగానే పెద్దదిగులు వొస్తుంది నాకు. వెలికినం! ఆ ప్రేమబంధం మనసులోనే దానికి వెలుగు. బైటికి తీరామా అది వుత్త తాడు

రామ్మూర్తి చచ్చిపోగానే ముద్దుకల్పష్ట, “రామ్మూర్తి జీవిత చరిత్ర వాగ్దామా?” అన్నాడు

“మీరూ నేనూ చదువుకోవాలి. రామ్మూర్తి ఎవరికి గొప్ప” అన్నాను.

చావు - చచ్చిపోయినవాళ్లు, మన రహస్యాలు మన స్వంతం, మన అస్తి, ఇంకొకరికిచ్చామా, లోకంముందు పంచామా? ఎందుకూ పనికిరాని దుమ్ము!

చచ్చిపోయినవాళ్లు మనవాళ్లు. మననించి వాళ్ళు నెవ్వరూ తీసుకోలేరు. టాగురు “సవ్య యా బైటలోకంలో చచ్చిపోయి నా అంతరాత్మలో పునర్జన్మనిపించి నివసిస్తున్నావు.” అన్నారు. బతికివున్నవాళ్లు మనతో తగాదాలాడి విరోధాలు కావచ్చు. పెళ్లిళ్లు చేసుకుని మర్యాదస్తులై మనకి దూరంకావచ్చు. కాని మనము ప్రేమించిన వాళ్లు మృతిపొంది మనస్వంతమైపోతారు. జ్ఞాపకం వుంచుకో తలుచుకున్నవాళ్లు వాళ్లు మనవాళ్లు. బ్రతికివున్నవాళ్లకన్న సన్ని

హీతులు. ఈ బ్రతికివున్న వాళ్ల నీడలన్నీ మనం నిజమయిపోతుందా? అంతకన్న తీసిపోయినారా చచ్చినవాళ్లు, మన ప్రేమాస్పదులు?

పెద్దమ్మాయిగారు తనకి అంగీకారంలేని విషయాలలోకూడా ఎంతో insight ఇన్ సైట్ చూపగలరు.

ఒకసారి వేదాంతం మాట్లాడుతున్నాను.

“నిన్న రాత్రి మీ చెల్లెలుగారూ నేనూ చాలానేపు అద్వైతం చర్చించాము.”

‘ఈ లోకం దుష్కృమయం. దీంట్లోంచి ఎంతత్వరగా తప్పించుకొంటే అంత నయమంటారు ఆమె.

“ఈ జీవితం చాలా సుఖంగా ఆనందమయంగా వుండినాకు. ఏమాత్రమూ తప్పించుకోవాలని లేదు.” అన్నాను నేను.

“అందరికీ అట్లావుందా?” అని ఆమె.

“ఆ దౌర్భాగ్యుల్ని తప్పించుకోమనండి. తప్పించుకోవాలంటే వైరాగ్యండాకా పోనక్కరలేదు. రైలుపట్టాలు సిద్ధంగానే వున్నాయి” అని నేను అన్నాను.

పెద్దమ్మాయిగారు పకపకా నవ్వారు. కానీ కళ్ళలో నెంటనే నీరియన్ నెస్ వొచ్చింది. ఆమె చెల్లెలి వేదాంత పాశాలతో ఆమెకి యెక్కువ ‘సింపత్’ లేదని నాకు తెలుసు. కాని—

“ఇప్పుడట్లానే అంటారు మీగు. అట్లానే ఆవిపిస్తుంది కూడాను. కానీ కాలం గడిచినకొద్దీ స్నేహితులు, బంధువులు, ఎంతో మనం నమ్మినవాళ్ళు మోసం చేసి ఆశలూ, కలలూ, విశ్వాసాలూ అన్నీ దుమ్మెపోయినప్పుడు ముందు ముందు ఏమంటారో మీరే?” అన్నారు ఆమె.

ఇది పది పదిహేనేళ్ళకిందట.

హృదయ భేదక మైనవీ అర్థంకానివీ విన రెండు మూడు మరణాలూ, అంతకన్నా దారుణంగా కలతపెట్టిన రెండు మూడు వియోగాలూ అవసరమైనాయి, వాకీలోకం చాలా సౌఖ్యంగా వుందనే నామాటల్ని నా మొహానే విసిరికొట్టేందుకు.

ఇతరులు కష్టంలో వున్నారంటే సానుభూతి వుండేదికాదు.

“మూర్ఖం. వివరు. జీవితాల్ని బాగుచేసుకోరు, అనుభవించనీ” అనేవాణ్ణి. దడిద్రమూ, రోగమూ, దిగుభూ, మరణాలూ, అన్నీ మానవులు స్వయంగా కల్పించుకున్నట్టు తోచేవి. అజ్ఞానమూ, భీరుత్వమూ, అన్ని కష్టాలకీ కారణాలుగా కనపడేవి. వివేకవంతులై సయిస్సును సమీప సంస్కరించుకుంటే యీ లోకం ఆనందమయం కాదా అనిపించేది. కాని యీ నాడు అంతా సందేహమే. check pessaries, చెక్ ఔసరీలు, potassium permangonate, సోషలిజములు, రేషనలిజములు, శాకాహారాలు, యివన్నీ ఎంతవరకు సౌఖ్యాన్ని తీసుకురాగలవు ప్రజలకి; అజ్ఞానము, భీరుత్వమూ, మనస్సులోంచి, నాశనమైతేతప్ప, కాని అవి నాశనం కావటం ఎట్లా!

అజ్ఞానం, చెడ్డతనం. క్రూరత్వం - అవి ఏవో చాలా నులభంగా గోడలమీది రంగులమల్ల కడిగివేసేట్టు చుట్టాడతారు నీతివంతులు—

దేవుడు దయామయుడే, మానవులే యీ కష్టాలూ దుఖాలూ తెచ్చుకుంటారు, అంటారు మతస్తులు. మరణాల్నీ, వరదల్నీ, ఉష్ణెనలనీ, చూస్తోకూడా, యింకా చుట్టాడితే అవికూడా ప్రజలమూర్ఖం మీద కోపంవల్ల దేవుడు కల్పించాడు అంటారు.

కాని యీ అజ్ఞానాన్నీ, భీరుత్వాన్నీ, బలహీనత్వాన్నీ, మనుషులు తెచ్చుకున్నవీ కావు, వదలగలవీ కావు—

ప్రజలు తిప్పించుకోలేనివి. ఎంతప్రయత్నించినా ఉపవాసాలవల్ల, పశ్చాత్తాపాలవల్ల, విద్యవల్ల, కఠోరమైన దీక్షవల్ల, దేనివల్లా వదలనివి. ఇవి పైపూతలుకాదు, నేర్చుకున్నవికావు, ఇవి రక్తంలో, వెముకల్లో నరాలలో, వ్యక్తిత్వంలో, జీవంలో, ఉనికిలో, కలిసి ఏర్పడ్డవి. ఎంతప్రయత్నించినా వాటి రూపాలు మారతాయి కాని, అవి పోవు.

“క్షయితో ఎందుకు బాధపడతావు? క్షయను వొదిలెయ్యి” అన్నా.

“ఈ డబ్బుమీది కాపీసమేమిటి? మానుకో” అన్నా ఒకటే అర్థం.

రాజ్యాంగాల్ని, కుటుంబపద్ధతుల్ని, విద్యావిధానాల్ని మార్చు గలం. కాని ఆత్మలోని రోగాన్ని పోగొట్టలేము.

ఎట్లాగో ఎప్పటికో మనుషులు మారతారనీ క్రమంగా అభివృద్ధిపొందుతున్నారనీ సమృథం.

ఈ లోకపు బాధల్ని భరించలేక, ఆకాశంలో స్వర్గాలు కల్పించుటకున్న బలహీనత్వం.

ఆ స్వర్గంలో సమృథంపోయి, ఆ స్వర్గాన్ని క్రిందికి దింపి, కొన్నేళ్ళల్లో, యీ భూమే స్వర్గతుల్యం కాబోతుందని ఆశ.

ఈశ్వరునిలో ఇంకా గట్టి విశ్వాసం కుదిరితేసరి మనం దేవతల మాతామని కొందరూ, ఈశ్వరుడిలో సమృథం పూర్తిగా నశిస్తే, యీ లోకం స్వర్గంగా చేసుకోగలమని కొందరు;

“ఈశ్వరుణ్ణి యీ లోకంలోంచి తరిమేస్తే” అన్నారు.

“దోమల్ని నాశనంచేయలేకపోయినాము ఇన్నేళ్ళనించి” అన్నాను నేను.

“ఎన్ని రోగాల్ని సాధించాము?”

“ఎన్ని కొత్తరోగాలు పుడుతున్నాయి”

“సృష్టికర్తల్ని ఎన్నిటిని స్వాధీనంచేసుకున్నాము”

“సృష్టికర్తలు ఎంతస్వాధీనం చేసుకుంటున్నాయి మనుషుల్ని క్రమంగా”

“ఎన్ని కొత్త సౌఖ్యాలు”

“ఎన్ని కొత్తదుఃఖాలు!”

ఏదోఒకటి ‘దీంతో మీకు కొత్త ఆశల్ని కలిగిస్తున్నాను. దీంతో మీ సంసార సమస్యలు తీరుతాయి’ అని ఏదో వోపద్ధతిని చూపలేనివాణ్ణి “Destructive” అంటారు.

లేతకొమ్మల్ని పట్టుకొని, కళ్ళుమూసుకు చెళ్ళాడే, కవులూ, ఎండుకొమ్మల్ని పట్టుకుని పూగులాడే సంస్కారులూ